

ANALYTICKÝ MATERIÁL

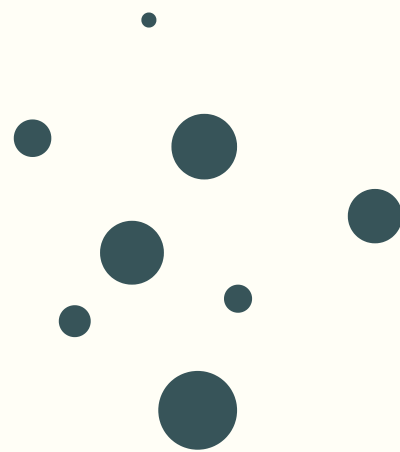

MOZAIKA INTEGRÁCIE

Analýza služieb, spoluprác a bariér
v oblasti integrácie cudzincov

ÚRAD SPLNOMOCNENCA
VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
PRE ROZVOJ OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI

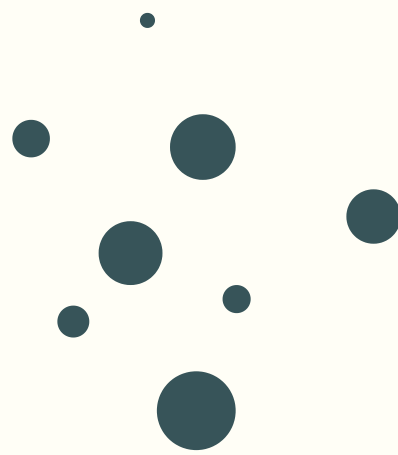
MOZAIKA INTEGRÁCIE

Analýza služieb, spoluprác a bariér
v oblasti integrácie cudzincov

Eva Miháliková
Martin Štrbka
Tomáš Winkler

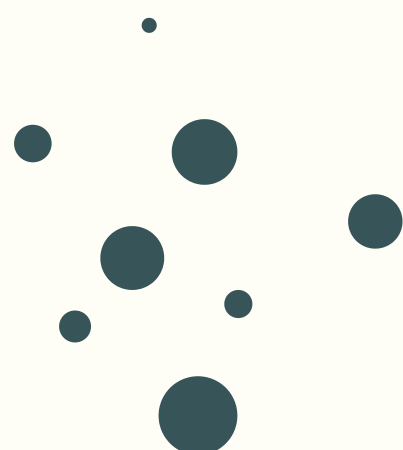
Analytický materiál
vydal v roku 2026
Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti

Text neprešiel jazykovou korektúrou

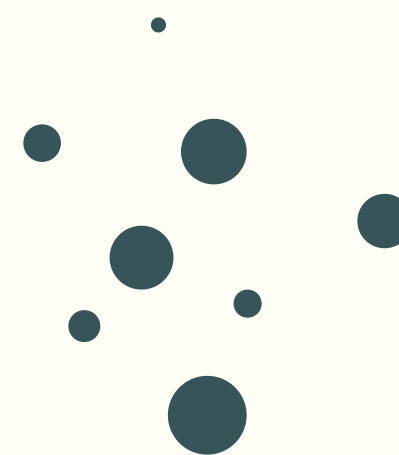
Chceme sa poďakovať našim respondentom a respondentkám za ich čas a ochotu zdieľať s nami informácie a skúsenosti, bez ktorých by táto analýza nevznikla. Ďakujeme za odborné vedenie a konzultácie bývalej kolegyni Anne Šestákovej a za pripomienky a spätnú väzbu ďakujeme aj Alanovi Le Vanovi a Danyilovi Tsybulkovi z referátu pre podporu ľudí s cudzineckým pôvodom ConnectT, Mestský úrad Trnava.

OBSAH

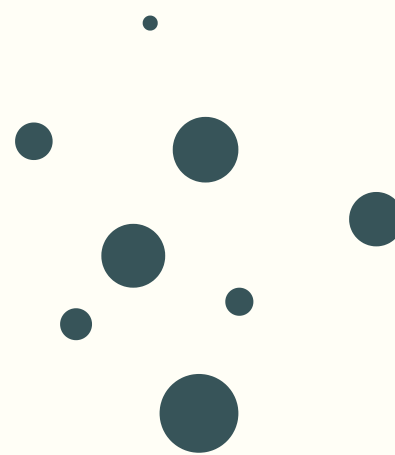
Zoznam použitých skratiek	4
Slovník pojmov	5
1. ÚVOD	8
2. O VÝSKUME	10
3. VÝSLEDKY VÝSKUMU	12
3.1 Poskytované služby	12
3.1.1 Poskytované služby – samosprávy	12
3.1.2 Poskytované služby – MNO	18
3.2 Financovanie integračných služieb	23
3.2.1 Financovanie integračných služieb poskytovaných samosprávami.....	23
3.2.2 Financovanie integračných služieb poskytovaných MNO	25
3.3 Spolupráca s inými aktérmi	26
3.3.1 Spolupráce samosprávy	26
3.3.2 Spolupráce MNO	33
3.4 Bariéry	36
3.4.1 Bariéry integrácie cudzincov z pohľadu samospráv	36
3.4.2 Bariéry z pohľadu MNO	42
3.5 Odporúčania pre oblasť integrácie	46
4. REAKCIE ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY NA PROBLÉMY V OBLASTI INTEGRÁCIE CUDZINCOV	49
5. ZHRNUTIE A ANALÝZA HLAVNÝCH ZISTENÍ	54
6. ZÁVER	56
<i>Príloha 1: Zoznam respondentov pološtruktúrovaných výskumných rozhovorov .....</i>	<i>57</i>
<i>Príloha 2: Protokol samosprávy .....</i>	<i>58</i>
<i>Príloha 3: Protokol MNO .....</i>	<i>59</i>
<i>Príloha 4: Štatistický prehľad platných pobytov štátnych príslušníkov tretích krajín na území SR k dátumu 31. 10. 2025 v členení podľa druhu pobytu (zdroj ÚHCP) .....</i>	<i>60</i>
<i>Príloha 5: Štatistický prehľad platných pobytov Občanov EÚ na území SR k dátumu 31. 10. 2025 v členení podľa druhu pobytu (zdroj ÚHCP) .....</i>	<i>61</i>
<i>Príloha 6: Štatistický prehľad platných prechodných pobytov štátnych príslušníkov tretích krajín na území SR k dátumu 31. 10. 2025 v členení podľa účelu pobytu – zamestnanie (zdroj ÚHCP): .....</i>	<i>62</i>
<i>Príloha 7: Grafy Prehľad pobytov podľa samosprávnych krajov .....</i>	<i>63</i>
Použité zdroje	64

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

AMIF	Fond pre azyl, migráciu a integráciu
CDR	Centrum pre deti a rodiny
CVEK	Centrum pre výskum etnicity a kultúry
EHP	Európsky hospodársky priestor
ESF	Európsky sociálny fond
EÚ	Európska únia
IOM	Medzinárodná organizácia pre migráciu
IT	Informačné technológie
MEKOMIC	Medzirezortná komisia pre oblasť pracovnej migrácie a integrácie cudzincov pri MPSVR SR
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MNO	Mimovládna nezisková organizácia/mimovládne neziskové organizácie
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MŠVVaM SR	Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
NIVAM	Národný inštitút vzdelávania a mládeže
NP Integrácia	Národný projekt integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín vrátane migrantov
PZ	Policajný zbor
OCP PZ	Oddelenie cudzineckej polície Policajného zboru
OSN	Organizácia spojených národov
SR	Slovenská republika
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
ŽZP	Ťažké zdravotné postihnutie
UNICEF	Detský fond Organizácie Spojených národov
UNHCR	Úrad Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov
ÚHCP	Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru
ÚSV ROS	Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rozvoj občianskej spoločnosti
VŠ	Vysoká škola
VÚC	Vyšší územný celok
ZŠ	Základná škola

SLOVNÍK POJMOV [1]

Azyl

Je typom medzinárodnej ochrany. V slovenskom právnom poriadku podľa § 8 zákona o azyle[2] Slovenská republika udelí azyl žiadateľovi, ktorý má v krajine pôvodu opodstatnené obavy z prenasledovania: z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov, z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine a vzhľadom na tieto obavy sa nemôže alebo nechce vrátiť do tohto štátu, za uplatňovanie politických práv a slobôd. Azyl možno udeliť aj z humanitných dôvodov, ktoré môže zvážiť správny orgán. Na tento druh azylu však nie je právny nárok. Zákon o azyle túto formu ochrany udeľuje aj na účely zlučovania rodín.

Azylant

Cudzinec, ktorý splnil kritériá Dohovoru o právnom postavení utečencov (Ženevského dohovoru), čím bol uznaný za utečenca a bola mu poskytnutá medzinárodná ochrana vo forme azylu. V slovenskom právnom poriadku cudzinec, ktorý splnil podmienky stanovené zákonom č. 480/2002 Z. z. o azyle v znení neskorších predpisov, a ktorému Ministerstvo vnútra SR udelilo azyl.

Cudzinec

Podľa zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov v znení neskorších predpisov je cudzincom každý, kto nie je štátnym občanom Slovenskej republiky. Cudzincami sú teda podľa slovenského právneho poriadku aj občania členských štátov EÚ, Európskeho hospodárskeho priestoru a Švajčiarskej konfederácie.

Pod pojmom cudzinec v tejto publikácii rozumieme cudzincov a cudzinky, ale kvôli rozsahu publikácie budeme v texte ďalej používať len pojem cudzinec.

Dočasné útočisko

V európskej legislatíve nazývané Dočasná ochrana, je nástroj EÚ, ktorý nespadá pod medzinárodnú ochranu. Od medzinárodnej ochrany sa líši rozsahom a uplatňovaním. Je formou okamžitej kolektívnej ochrany s okamžitým prístupom k základným službám, ktorú môže EÚ dočasne aktivovať v reakcii na hromadné vysídľovanie v dôsledku udalostí ako sú ozbrojené konflikty alebo prírodné katastrofy. EÚ v roku 2022 aktivovala dočasné útočisko po prvýkrát od jeho prijatia v roku 2001, a to pre osoby utekajúce pred vojnou na Ukrajine.

Doplnková ochrana

Je typom medzinárodnej ochrany, ktorá oprávňuje jej držiteľa legálne sa zdržiavať na území SR po dobu jedného roka. Na základe opodstatnených dôvodov ju možno predĺžiť o ďalší rok. Doplnková ochrana sa udeľuje, ak sa neudelí azyl, avšak existujú vážne dôvody domnievať sa, že žiadateľ by bol v prípade návratu do krajiny pôvodu vystavený reálnej hrozbe vážneho bezprávia. Vážnym bezpráviom sa pritom rozumie uloženie trestu smrti alebo jeho výkon, mučenie alebo neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trest, vážne a individuálne ohrozenie života alebo nedotknuteľnosti osoby z dôvodu svojvoľného násillia počas medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu.

Integrácia

Proces, počas ktorého dochádza k približovaniu sa domáceho obyvateľstva a migrantov žijúcich v krajine do jednej spoločnosti. Ide o obojstranný proces, ktorý si vyžaduje prispôsobovanie zo strany migrantov na jednej strane a vytvorenie podmienok pre integráciu migrantov na strane druhej.

Maloletý bez sprievodu

Podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele maloletý bez sprievodu nie je občan SR a nachádza sa na území SR bez sprievodu rodiča alebo inej plnoletej fyzickej osoby, ktorej by mohlo byť dieťa zverené do osobnej starostlivosti.

Medzinárodná ochrana

Zahrňa opatrenia na ochranu tzv. humanitárnych migrantov, teda takých, ktorí svoje krajiny opúšťajú z donútenia (nútená migrácia). Medzinárodnou ochranou je azyl a doplnková ochrana.

[1] Zdroje použité pri tvorbe Slovníka pojmov:

Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) Slovensko. Základné pojmy v oblasti migrácie a integrácie cudzincov.

Pojmy o migrácii - Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) Slovensko

Oriešková, L., Milla, M., Filčáková, A. 2022. *Aj my sme tu doma. Inštruktážny materiál. Vzdelávanie o migrácii s aktivitami a videami.* Bratislava: Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)

Kolektív autorov. 2021. *Z cudzincov domáci: Ako na integráciu v samospráve. KapaCITY: Zistenia z projektu. Nadácia Milana Šimečku, Liga za ľudské práva, Centrum pre výskum etnicity a kultúry, Marginal.*

Hlinčíková, M., Sekulová, M. 2015. *Integrácia ľudí s medzinárodnou ochranou na Slovensku: Hľadanie východísk.* Bratislava: Inštitút pre verejné otázky.

Kadlečíková, J., Vigoda, V. *Rozumne o migrácii. Manuál pre organizátorov verejných podujatí.* Bratislava: Centrum pre výskum etnicity a kultúry, Slovenská debatná asociácia.

[2] zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Migrácia

Pohyb osôb alebo skupín osôb v geografickom a sociálnom priestore spojený s prechodnou alebo trvalou zmenou miesta pobytu. Migráciu môžeme kategorizovať nasledovne:

- zahraničná migrácia – pohyb osôb cez hranice suverénnych štátov spojený s trvalou alebo prechodnou zmenou pobytu;
- vnútorná migrácia – pohyb osôb v rámci jedného štátu spojený s trvalou alebo prechodnou zmenou pobytu; dobrovoľná migrácia – slobodný pohyb osôb alebo skupín osôb, napríklad za účelom zamestnania, zlúčenia rodiny, vzdelávania, a pod.;
- nútená migrácia – nedobrovoľné opustenie krajiny pôvodu pre politické a sociálne problémy, vojnové konflikty, prírodné katastrofy, závažné existenčné a ekonomické problémy, alebo iné dlhodobo pretrvávajúce krízové situácie;
- legálna migrácia – prekročenie hranice krajiny s platným cestovným dokladom, prípadne aj platnými vízami a povoleniami, ak sa vyžadujú na vstup do krajiny;
- nelegálna migrácia – neoprávnené prekročenie hranice krajiny bez platných cestovných dokladov, víz a povolenia na pobyt, alebo neoprávnené zotrúvanie na území krajiny po skončení platnosti dokladov, víz alebo povolenia na pobyt;
- dlhodobá migrácia – pohyb ľudí, ktorí zmenia krajinu svojho obvyklého pobytu na dobu aspoň jeden rok;
- krátkodobá migrácia – pohyb ľudí, ktorí zmenia krajinu svojho obvyklého pobytu na dobu dlhšiu ako tri mesiace, ale kratšiu ako jeden rok; s výnimkou prípadov, keď sa presun osoby do inej krajiny týka dovolenky, návštevy priateľov alebo príbuzných, obchodných ciest, liečenia alebo zdravotného ošetrovania alebo náboženskej púte;
- sezónna migrácia – migrácia na dobu 1 – 3 mesiace.

Migrant

Podľa definície OSN osoba, ktorá z akýchkoľvek dôvodov zmenila krajinu svojho trvalého resp. obvyklého pobytu a zo svojej domovskej krajiny sa presťahovala do inej krajiny minimálne na obdobie troch mesiacov (s výnimkou prípadov, keď sa presun osoby týka rekreácie, dovolenky, návštevy priateľov a príbuzných, obchodných ciest, zdravotného ošetrovania alebo náboženských pútí). Slovenský právny poriadok však nepoužíva pojem migrant, ale cudzinec.

Odídenec

Osoba, ktorá je držiteľom štatútu dočasného útočiska.

Pobyt

Podľa zákona o pobyte cudzincov[3] rozlišujeme tri druhy pobytov štátnych príslušníkov tretích krajín:

- Prechodný pobyt – oprávňuje štátneho príslušníka tretej krajiny zdržiavať sa, vycestovať a opätovne vstupovať na územie SR v čase, na ktorý mu bol udelený. Zväčša je viazaný na jeden účel. Podľa zákona o pobyte cudzincov môže štátny príslušník tretej krajiny na Slovensku získať prechodný pobyt za účelom podnikania, zamestnania, štúdia, osobitnej činnosti, výskumu a vývoja, zlúčenia rodiny alebo plnenia služobných povinností civilnými zložkami ozbrojených síl. Prechodný pobyt je možné udeliť aj štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý má priznané postavenie Slováka žijúceho v zahraničí, alebo ktorý má priznané postavenie osoby s dlhodobým pobytom v inom členskom štáte Európskej únie. Prechodný pobyt sa cudzincom udeľuje na rôzne dlhý čas v závislosti od jeho účelu, v prípade potreby možno požiadať o jeho obnovenie. Prechodným pobytom je aj modrá karta Európskej únie.
- Trvalý pobyt – štátny príslušník tretej krajiny môže na Slovensku získať trvalý pobyt na päť rokov, trvalý pobyt na neobmedzený čas alebo dlhodobý pobyt. Cudzinci s trvalým pobytom sa nestávajú automaticky občanmi SR.
- Tolerovaný pobyt – špecifický druh pobytu, ktorý možno udeliť cudzincovi za predpokladu, že existuje prekážka jeho administratívneho vyhostenia, alebo jeho vycestovanie nie je možné a jeho zaistenie nie je účelné, alebo ak je cudzinec maloletým dieťaťom nájdeným na území SR, alebo ak je obeťou trestného činu obchodovania s ľuďmi, ak má najmenej 18 rokov, alebo ak to vyžaduje rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života, alebo ak bol nelegálne zamestnaný za osobitne vykorisťujúcich pracovných podmienok, alebo ak ide o nelegálne zamestnanú maloletú osobu, alebo ak to vyplýva z medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky.

Štátny príslušník tretej krajiny

Podľa platnej legislatívy SR je štátnym príslušníkom tretej krajiny každý, kto nie je štátnym občanom Slovenskej republiky ani občanom Únie[4]; štátnym príslušníkom tretej krajiny sa rozumie aj osoba bez štátnej príslušnosti.

Utečenec

Osoba, ktorá má opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, náboženských, národnostných a politických dôvodov, alebo pre príslušnosť k určitej sociálnej skupine a z dôvodu týchto obáv sa nemôže alebo nechce vrátiť do krajiny pôvodu, ani využiť ochranu tejto krajiny. Utečencom je tiež osoba bez štátnej príslušnosti, ktorá sa z vyššie spomenutých dôvodov nemôže alebo nechce vrátiť do krajiny svojho obvyklého bydliska. V slovenskom právnom poriadku bol pojem utečenec nahradený pojmom azylant.

[3] zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov v znení neskorších predpisov

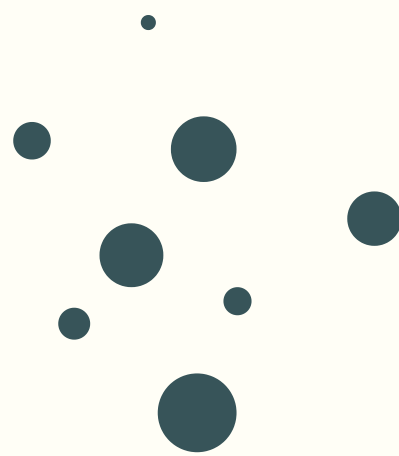
[4] Zákon č. 404/2011 o pobyte cudzincov používa na označenie občanov členských štátov Európskej únie, Dohody o Európskom hospodárskom priestore a Švajčiarska spoločné označenie „občania Únie“.

Zlúčenie s rodinou

Ide o zlúčenie rodinného príslušníka (najbližšia rodina ako manžel/manželka, deti, prípadne rodičia) a osoby, ktorá má na území Slovenska priznaný azyl alebo udelenú doplnkovú ochranu. Právo na zlúčenie rodiny patrí k štandardným právam štátnych príslušníkov tretích krajín a podpora zlučovania rodín je zároveň považovaná za dôležitý aspekt podpory integračného procesu. Je jedným z právnych dôvodov na udelenie medzinárodnej ochrany.

Žiadateľ o azyl

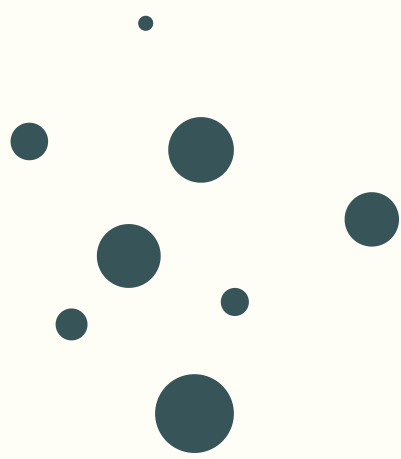
Podľa zákona o azyle^[5] najmä štátny príslušník inej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti, ktorá na útvare Policajného zboru SR vyhlási, že žiada o azyl na území Slovenskej republiky.

---

[5] zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

1. ÚVOD

Skúsenosť s migráciou

Vzhľadom na svoju geografickú polohu a historicko-spoločenský vývoj bolo Slovensko častým miestom migračných pohybov. Od skončenia 2. svetovej vojny bolo Slovensko krajinou, z ktorej nepomerne viac ľudí odchádzalo ako prichádzalo. Odchody obyvateľstva boli spôsobené politickými dôvodmi (predovšetkým v rokoch 1948 a 1968) ale aj ekonomickými (najmä po roku 1989, po vstupe SR do EÚ a schengenského priestoru)[6]. V čase socialistického Československa sa obyvatelia s cudzincami na domácom území stretávali hlavne v podobe študentov z rozvojových krajín, ktorí sem prišli študovať ako súčasť medzinárodnej pomoci (napr. študenti zo Sýrie, Líbye, Afganistanu). Mnohí z nich tu ostali žiť a integrovali sa do slovenskej spoločnosti. Okrem nich prichádzali zahraniční pracovníci zo socialistických krajín napríklad z Vietnamu alebo Kuby[7].

Po vzniku samostatného Slovenska prichádza na naše územie žiť a pracovať len malé množstvo cudzincov, preto téma migrácie a integrácie nebola výraznou témou slovenskej politickej a mediálnej scény. Čiastočná zmena prichádza v roku 2004 po vstupe Slovenska do Európskej únie. Na Slovensko prichádza stále viac cudzincov a niektoré MNO intenzívne rozvíjajú aktivity v oblasti integrácie cudzincov na Slovensku[8]. Počet cudzincov na Slovensku sa v rozmedzí rokov 2004 až 2008 viac ako zdvojnásobil z 22 108 na 52 706 v roku 2008[9].

Výrazný zlom vo vnímaní témy migrácie cudzincov z tretích krajín prináša migračná kríza v roku 2015. Masový pohyb migrantov v Európe aj cez slovenské územie vyvolal vo veľkej časti obyvateľstva obavy. Téma sa politizuje a prevláda komunikácia postavená na emóciách, čo môže sťažovať formulovanie dlhodobých a dátovo podložených verejných politík.

Ďalším impulzom pre príchod cudzincov bol nedostatok pracovných síl v slovenskom priemysle.[10] Voľné miesta sú zapĺňané pracovníkmi z tretích krajín, prevažne z Balkánu a Ukrajiny. V dôsledku toho niektoré slovenské mestá (napr. Trnava, Nitra) čelia príchodu množstva cudzincov a začínajú sa zaoberať otázkou, ako túto tému spracovať a ako zariadiť čím najbezproblémovejšie spolužitie domáceho obyvateľstva s prichádzajúcimi cudzincami.

Pristaňovalcov z Balkánu postupne striedajú ľudia z Indie a ďalších ázijských krajín. To znamená stret s odlišnosťou a upriamenie pozornosti na potrebu integrácie. Pracovníci z Ázie prichádzajú na dlhšie obdobie a viacerí z nich využívajú možnosť zlúčenia rodiny. Slovensko sa začína vnútorne pretvárať.

Najväčší zlom priniesla vojna na Ukrajine a utečenecká kríza, ktorá ju sprevádza. Na Slovensku nachádza svoj nový domov viac ako 130 000 Ukrajincov[11], ktorí pod vplyvom okolností nedobrovoľne opúšťajú svoju krajinu. Ich prijatie, pomoc a integrácia je veľká výzva pre spoločnosť aj pre štátne inštitúcie.

Posledný výrazný posun v témach migrácie a integrácie prináša schválenie Paktu o migrácii a azyle (ďalej ako „Pakt“) Radou Európskej únie 14. mája 2024. Pakt zosúladzuje pravidlá a podmienky v oblasti migrácie v celej EÚ a zaväzuje členské krajiny k väčšej miere solidarity. Vstúpi do platnosti v polovici roka 2026 a do tohto termínu musí mať SR prijatú Národnú stratégiu riadenia azylu a migrácie a k nej schválený akčný plán. Súčasťou týchto dokumentov je aj téma integrácie cudzincov.

V dôsledku klimatických zmien, narastajúceho množstva vojenských konfliktov ale aj na základe povinného prerozdelenia vyplývajúceho zo záväzkov Paktu môžeme na Slovensku očakávať zvyšovanie počtu utečencov. V kontexte aktuálneho nedostatku pracovnej sily, odchádzaniu časti mladej populácie za lepšími podmienkami do zahraničia a všeobecne starnúcej populácii (v dôsledku čoho je očakávaný negatívny pomer pracujúcich a ľudí poberajúcich dôchodok) sa príchod cudzincov javí ako jeden z možných nástrojov zmierňovania negatívnych demografických trendov. Avšak táto problematika prináša viaceré systémové riziká.

Dobre naplánovaný a manažovaný príchod cudzincov a predovšetkým kvalitne zabezpečený komplexný proces ich integrácie je kľúčový. Zlyhanie v týchto procesoch môže naopak zhoršiť kvalitu života na Slovensku a vytvoriť ťažko riešiteľné sociálne a kultúrne problémy pre ďalšie generácie. Preto je problematika nastavenia systému integrácie cudzincov jednou z najaktuálnejších tém a je potrebné jej venovať nielen pozornosť ale aj dostatok financií a vytvárať prostredie pre spájanie síl občianskej spoločnosti, samosprávy a štátu.

[6] Letavajová, S., Chlebcová Hečková, A., Krno, S., Bošelová, M. 2020. *Novodobé migrácie vo verejnej, mediálnej a politickej diskusii*. Nitra: Filozofická fakulta Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre.

[7] Letavajová, S., Chlebcová Hečková, A., Krno, S., Bošelová, M. 2020. *Novodobé migrácie vo verejnej, mediálnej a politickej diskusii*. Nitra: Filozofická fakulta Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre.

[8] Napríklad: Slovenská humanitná rada, IOM, Liga za ľudské práva

[9] Letavajová, S., Chlebcová Hečková, A., Krno, S., Bošelová, M. 2020. *Novodobé migrácie vo verejnej, mediálnej a politickej diskusii*. Nitra: Filozofická fakulta Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre.

[10] V roku 2015 pracovalo na Slovensku 22 651 cudzincov, v roku 2017 to bolo už 42 703, roku 2021 to bolo 68 246, a v roku 2025 až 129 401 cudzincov. Zdroj Inštitút zamestnanosti <https://www.iz.sk/zamestnavanie-cudzincov>

[11] K 31. 12. 2025 má na Slovensku tolerovaný pobyt 138 826 Ukrajincov, avšak časť odídencov už získala prechodný pobyt a sú súčasťou 55 797 Ukrajincov, ktorí majú na Slovensku prechodný pobyt. Zdroj štatistiky Ministerstva vnútra SR <https://www.minv.sk/?rocniky>

Prečo sa venujeme téme

Téma Integrácie cudzincov je vysoko aktuálnou témou s celospoločenským rozmerom a jej kľúčovým aktérom je občianska spoločnosť. ÚSV ROS ako štátna inštitúcia, ktorá má v gescii tému občianskej spoločnosti, sa tejto téme venuje už niekoľko rokov. V roku 2024 sa stal súčasťou Národného projektu Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín vrátane migrantov, vďaka čomu sa na úrade vytvorili tematické pozície pre túto oblasť.

ÚSV ROS nevníma tému integrácie len cez optiku bezpečnosti a ekonómie, ale hlavne cez rozvoj odolnej občianskej spoločnosti. Úrad preto využil túto príležitosť na advokáciu témy integrácie cudzincov na národnej úrovni, kde vníma nedostatky v uchopení tejto témy [12], a svojou aktivitou chce napomôcť zmysluplnému nastaveniu štátnej politiky v tejto oblasti s dôrazom na spoluprácu s občianskou spoločnosťou.

O NP Integrácia

ÚSV ROS je súčasťou Národného projektu Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín vrátane migrantov (Program Slovensko 2021 – 2027). Hlavným cieľom národného projektu je zabezpečiť systémové, transparentné a efektívne poskytovanie finančných príspevkov samosprávnym subjektom a mimovládny neziskovým organizáciám, ktoré zabezpečujú aktivity dlhodobej integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín vrátane migrantov s legálnym pobytom na území SR.

V rámci NP Integrácia prináleží ÚSV ROS podaktivita 1.3 (Posilnenie koordinácie, spolupráce a výmeny informácií v oblasti integrácie príslušníkov tretích krajín vrátane migrantov), ktorej cieľom je podpora tvorby a výkonu efektívnej migračnej politiky na národnej a regionálnej úrovni, a to aktivitami zameranými na prenos informácií a skúseností z prostredia organizácií občianskej spoločnosti na národnú úroveň, vytvorenie priestoru pre medzisektorové rokovania a výmenu informácií a skúseností v oblasti tvorby a implementácie migračnej politiky na národnej a regionálnej úrovni.

Ciele publikácie

Publikácia je určená pre všetkých, ktorí sa chcú orientovať v problematike integrácie cudzincov na Slovensku a hlavne pre tých, ktorí sa podieľajú na nastavovaní systému integrácie cudzincov na štátnej ale aj samosprávnej úrovni. Im môže slúžiť ako zdroj informácií a inšpirácie.

Cieľom publikácie je priniesť čitateľovi hlbší vhľad do aktuálnej situácie realizácie a podpory procesov integrácie cudzincov na Slovensku a to v kontexte pohľadov MNO, samospráv a štátnych inštitúcií. Čitateľ získa prehľad o poskytovaných službách prostredníctvom MNO a samospráv, o vzájomných spoluprákach aktérov v tejto oblasti, ale aj o bariérach, ktoré komplikujú proces integrácie cudzincov na Slovensku. Okrem poukázania na slabé miesta súčasného systému je cieľom priniesť aj príklady dobrej praxe a informovať čitateľov o aktuálne realizovaných aktivitách štátu vedúcich k zlepšeniu systému integrácie cudzincov.

Cieľom publikácie je tiež priniesť súbor odporúčaní pre oblasť štátnej politiky integrácie cudzincov, teda priniesť poznatky, skúsenosti a návrhy na zlepšenie z praxe regiónov pre tých, ktorí nastavujú ďalšie smerovanie štátnej politiky v tejto oblasti.

Publikácia je zároveň výzvou na intenzívnejšiu komunikáciu medzi štátom, samosprávami a MNO, ktorá by pomohla adresnejšej pomoci a efektívnejšiemu nastaveniu pravidiel.

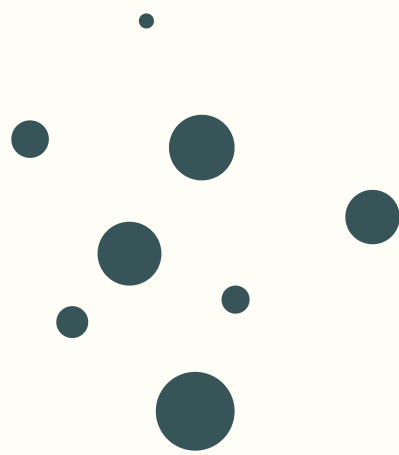
Čo čitateľ nájde v publikácii

Publikácia zahŕňa spracované výsledky výskumu uskutočneného s vybranými zástupcami MNO, samospráv a štátnych organizácií venujúcich sa integrácii cudzincov na Slovensku. Získané informácie sú spracované do tematických celkov venujúcich sa poskytovaným službám v oblasti integrácie cudzincov, spoluprácam medzi aktérmi a bariéram v poskytovaní služieb ako aj pri samotnej integrácii cudzincov. Publikácia sa venuje aj aktuálnym krokom štátu, zahŕňa analytický vstup autorov a ponúka súbor opatrení na zlepšenie podmienok integrácie cudzincov na Slovensku vyplývajúcich z výskumných dát.

---

[12] k podobným záverom dospela aj správa Najvyššieho kontrolného úradu SR venovaná Integračnej politike štátu. Najvyšší kontrolný úrad. 2025. Správa o výsledku kontroly 2025 Integračná politika štátu. [Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky](#)

2. O VÝSKUME

Cieľ výskumu

Informácie prezentované v publikácii sú založené na výskume, ktorý ÚSV ROS realizoval v období od februára do júna 2025.

Cieľmi tohto výskumu boli:

- Zmapovať rozsah a povahu poskytovaných služieb v oblasti integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín a migrantov v kontexte lokálnych podmienok.
- Identifikovať prípadné bariéry v oblasti integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín.
- Formulovať odporúčania na skvalitnenie integračných služieb a zefektívnenie verejných politík v predmetnej oblasti.

Metodológia výskumu

V prvej fáze výskumu prebehla obsahová analýza dokumentov – žiadostí o zapojenie sa do národného projektu od MNO a samospráv a informácií o zrealizovaných integračných aktivitách.

Na základe týchto informácií a predchádzajúcej skúsenosti s realizáciou integračných aktivít zameraných na cieľovú skupinu projektu sme vybrali 8 MNO. Pri výbere respondentov sme sa zameriavali na organizácie, ktoré majú významnú skúsenosť s poskytovaním služieb dlhodobej integrácie a s poskytovaním špecializovaných služieb. V prípade viacerých regionálnych užívateľov koordinovaných strešnou organizáciou sme oslovili priamo strešnú organizáciu. Pri samosprávach boli kritériami výberu približný počet osôb cieľovej skupiny žijúcich na území samosprávy a prevádzkovanie regionálnych centier pomoci pre cudzincov. Vybraných užívateľov sme následne oslovili so žiadosťou o rozhovor a uskutočnili sme pološtruktúrované výskumné rozhovory so zástupcami zapojených MNO a samospráv. Vytvorili sme dva typy protokolov pološtruktúrovaných rozhovorov – osobitne pre MNO a pre samosprávy.

V rozhovoroch nás zaujímali odpovede najmä na nasledujúce otázky:

- Aké služby v oblasti integrácie poskytujú?
- O ktoré služby je najväčší záujem?
- Ktoré služby chýbajú, respektíve nepokrývajú dopyt?
- Ako sa im darí spolupracovať s ďalšími relevantnými organizáciami, samosprávami a inštitúciami?
- Na aké problémy narážajú v bežnej praxi?
- Ako vnímajú svoju úlohu v rámci podpory dlhodobej integrácie?
- Ako vidia úlohy rôznych inštitúcií a štátu?
- Čo by im pomohlo zefektívniť svoju činnosť v oblasti integrácie?

Okrem zástupcov MNO a samospráv zapojených do NP Integrácia sme uskutočnili pološtruktúrované výskumné rozhovory aj s ďalšími relevantnými aktérmi – s MNO, samosprávami a štátnymi inštitúciami, ktoré sú aktívne v téme integrácie cudzincov. Ďalších relevantných aktérov sa nám podarilo identifikovať na základe informácií od respondentov o tom, koho oni vnímajú ako dôležitých aktérov v oblasti integrácie a s kým najčastejšie spolupracujú. Celkovo sme uskutočnili 26 výskumných rozhovorov.

Plánovali sme zrealizovať aj fókusové skupiny s cieľovou skupinou cudzincov. Fókusové skupiny sa nám nepodarilo uskutočniť z dôvodu náročnosti metódy a rizika skreslenia informácií pri respondentoch pochádzajúcich z rozličného jazykového prostredia.

Zistenia z výskumu sme doplnili o informácie od orgánov štátnej správy, ktorých sme oslovili prostredníctvom e-mailovej komunikácie a poskytli nám vyjadrenie k identifikovaným problémom a odporúčaniam.

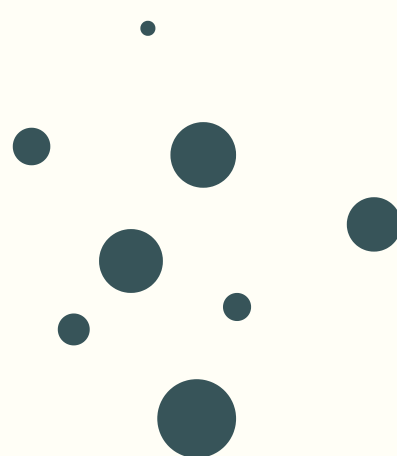
Pri zbere dát boli dodržané všetky etické štandardy kvalitatívneho výskumu. Po získaní informovaného súhlasu v písomnej forme bola z rozhovorov zhotovená zvuková nahrávka, z ktorej bol následne vytvorený prepis. V texte uvádzame úryvky z rozhovorov, ktoré sú anonymizované.

Prepisy boli analyzované s využitím prístupov kvalitatívnej obsahovej analýzy. V prvom kroku sme výskumné dáta kódovali, pričom kódy vychádzali z tematických oblastí a otázok, ktorých sme sa dotkli v rozhovoroch. V ďalšom kroku sme kódy a k nim priradené výroky respondentov zlučovali a usporiadali do kategórií na základe výskumných otázok. Zhrnutie zistení z výskumných rozhovorov a zachytenie perspektívy respondentov tvorí obsah kapitoly 3.

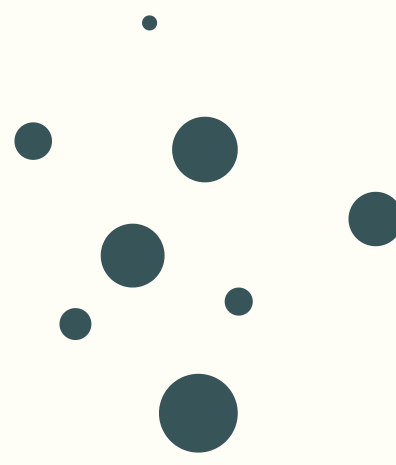
Limity výskumu

Pri našom výskume sme využívali kvalitatívne výskumné metódy, s ktorými súvisia aj určité obmedzenia, napríklad obmedzená generalizovateľnosť výsledkov. Keďže ide o kvalitatívny výskum s menšou výskumnou vzorkou, zistenia nie je možné generalizovať na všetky MNO a samosprávy pôsobiace v téme integrácie cudzincov. Výsledky poskytujú hĺbkový vhľad do skúmanej problematiky, no nemožno ich považovať za reprezentatívne.

Taktiež sa nám napriek počiatočnému plánu nepodarilo zrealizovať fókusové skupiny s cieľovou skupinou cudzincov. V snahe získať informácie od ďalších respondentov nás limitovali obmedzené personálne kapacity a ďalšie aktivity výskumného tímu. Pri fókusových skupinách s cudzincami bola obmedzením aj jazyková bariéra. Výskumné zistenia sme sa snažili objektivizovať porovnaním so zisteniami ďalších podobne zameraných výskumov a s výsledkami kontroly Najvyššieho kontrolného úradu zameranej na posúdenie účinnosti integračnej politiky SR a oblast vzdelávania detí cudzincov v slovenských školách.

3. VÝSLEDKY VÝSKUMU

3.1. Poskytované služby

3.1.1 Poskytované služby – samosprávy

Situácia do roku 2022

Do vypuknutia konfliktu na Ukrajine v roku 2022 bola téma integrácie cudzincov v prostredí slovenských samospráv zväčša iba okrajovou témou. I keď prvé pokusy o systémové uchopenie tejto témy už prebehli. V rokoch 2014 až 2015 využilo 7 slovenských miest ponuku Združenia miest a obcí Slovenska, aby sa zapojili do projektu BUK – Budovanie kapacít na úrovni miestnej územnej samosprávy v oblasti integračnej politiky, projekt financovaný Európskou úniou z Európskeho fondu pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín (EIF) na roky 2007 – 2013 v rámci všeobecného programu „Solidarita pri riadení migračných tokov“.[13] Hlavným cieľom projektu bolo budovanie kapacít na úrovni miestnej územnej samosprávy v oblasti integrácie cudzincov.

Cieľ mal byť dosiahnutý pomocou vzdelávacích aktivít a tvorbou pilotných strategických materiálov v prihlásených samosprávach. Do vývoja projektu negatívne zasiahla medializovaná téma kvót pre prijímanie utečencov na úrovni EÚ a obavy obyvateľov z prílivu migrantov. V mnohých samosprávach prihlásených do projektu sa rozbehla negatívna kampaň a v dvoch mestách nebola stratégia akceptovaná zastupiteľstvom. Zásluhou projektu sa však podarilo upriamiť pozornosť na oblasť migrácie, zapojené samosprávy zistili viac o počtoch a živote cudzincov na svojom území a vytvorili sa prvé strategické materiály reflektujúce problematiku integrácie cudzincov v prostredí samospráv. V rokoch 2018 až 2020 sa realizoval projekt Kapacity. Projekt financovaný Európskou Úniou spojil 4 mimovládne neziskové organizácie venujúce sa problematike integrácie cudzincov, Úniu miest Slovenska a 4 samosprávy: Bratislavu, Trnavu, Banskú Bystricu a Košický samosprávny kraj. Zapojené samosprávy si uvedomovali meniacu sa situáciu na pracovnom trhu a narastajúci počet cudzincov na území samosprávy. V rámci projektu boli vypracované analýzy o situácii cudzincov na území zapojených samospráv, ich zloženie ale aj ich potreby a bariéry, s ktorými sa stretávajú. Mapovali sa aj mimovládne neziskové organizácie, ktoré poskytovali služby v oblasti integrácie cudzincov. Súčasťou boli aj odporúčania pre samosprávy, ako tému integrácie cudzincov uchopiť a ako sa pripraviť na narastajúci počet cudzincov na území samosprávy.[14] Projekt Kapacity dal samosprávam základ pre ďalšiu spoluprácu s aktívnymi MNO ale najmä východiskový materiál pre tvorbu strategických materiálov a inštitucionalizáciu integrácie cudzincov v štruktúrach samosprávy. Je však potrebné skonštatovať, že nie všetky zapojené samosprávy ďalšie kroky uskutočnili.

Jednou z prvých lastovičiek zmeny prístupu k integrácii cudzincov je vznik Miesta prvého kontaktu pre cudzincov a občanov mesta Nitra – COMIN v októbri roku 2019 [15]. COMIN je projektom Nitrianskej komunitnej nadácie a mesta Nitra. Úlohou Komunitného centra pre pracovnú a vedomostnú mobilitu je podpora sociálnej inklúzie cudzincov žijúcich (pracujúcich, študujúcich) v Nitre. Centrum v počiatkoch slúžilo klientom z radov zamestnancov – štátnych príslušníkov tretích krajín a krajín Európskej únie s vydaným pracovným povolením pre prácu na Slovensku a pre obyvateľov Nitry. Jednou z prvých aktivít centra bolo vypracovanie Situačnej analýzy migrácie a možnosti integrácie cudzincov v meste Nitra v spolupráci s organizáciou Centrum pre výskum etnicity a kultúry.

Pred vypuknutím konfliktu na Ukrajine sa problematikou integrácie zaoberali aj v Košiciach. Košický samosprávny kraj, ktorý sa neskôr zapája do projektu KapaCity, schválil v roku 2015 dokument Cestovná mapa riadenej migrácie v Košickom kraji[16]. Ide o integračnú koncepciu, ktorej cieľom je dosiahnutie riadenej migrácie vytvorením spolupracujúcej siete všetkých príslušných orgánov a inštitúcií. Občianske združenie ETP Slovensko v rámci medzinárodného programu INTEGRA vypracovalo v roku 2018 Hodnotiacu správu integrácie cudzincov v meste Košice[17]. Na správu nadviazal materiál Koncepcia integrácie v meste Košice[18], ktorú vypracovalo rovnaké občianske združenie.

[13] Zapojené samosprávy: Prievidza, Snina, Svidník, Michalovce, Senec, Banská Bystrica a Dolný Kubín; zdroj: <https://prievidza.sk/projekt-buk-v-prievidzi/#:~:text=Mesto%20Prievidza%20bolo%20zaraden%C3%A9%20do%20pilotnej%20sch%C3%A9my,Budovanie%20kapac%C3%ADt%20na%20%C3%BArovni%20miestnej%20%C3%BAzemnej%20samospr%C3%A1vy%2C>

[14] <https://www.hrl.sk/sk/co-robime/projekty/aktualne-projekty/kapacity-podpora-integracie-cudzincov-na-lokalnej-urovni->

[15] <https://my.sme.sk/nitra/c/sluzby-comin-vyuzilo-pocas-troch-mesiakov-cinnosti-38-cudzincov>

[16] [https://www.kosickazupa.sk/files/obsahy-stranok/uradna-tabula-\(obsah\)/phsr-ksk-na-roky-2016---2022---dokumenty/2025-04-11-144604-priloha_12_cestovna_mapa_riadenej_migracie_v_kosickom_kraji.pdf](https://www.kosickazupa.sk/files/obsahy-stranok/uradna-tabula-(obsah)/phsr-ksk-na-roky-2016---2022---dokumenty/2025-04-11-144604-priloha_12_cestovna_mapa_riadenej_migracie_v_kosickom_kraji.pdf)

[17] https://etp.sk/wp-content/uploads/2018/11/Audit_Report_Kosice_SK.pdf

[18] https://etp.sk/wp-content/uploads/2019/02/Kosice-City-Integration-Agenda_SK.pdf

Konflikt na Ukrajine a migračná kríza

Migračná vlna súvisiaca s vojnovým konfliktom na Ukrajine preverila pripravenosť slovenských samospráv, pričom sa ukázali limitované kapacity a nedostatočné systémové skúsenosti v oblasti integrácie cudzincov.

Napriek tomu sa samosprávy zapojili do pomoci pre ľudí utekajúcich pred vojnou pohotovo a flexibilne. Niektoré premenili svoje priestory na koordinačné centrá (miesta stretávania organizácií a inštitúcií poskytujúcich pomoc), ale predovšetkým poskytli svoje priestory pre krízovú pomoc. Vznikli tak napríklad centrá prvého kontaktu v Košiciach a v Bratislave. Služby, ktoré v tomto období vykonávali, boli predovšetkým humanitárneho charakteru. Šlo najmä o núdzové ubytovanie, napr. v školských a športových zariadeniach. Zároveň angažovali a organizovali množstvo dobrovoľníkov, poskytovali stravu, zdravotnícke pomôcky, deky a hlavne koordinovali pohyb ľudí a poskytovanie odbornej pomoci. Podľa slov viacerých respondentov pomoc a koordinácia štátu prišla až neskôr. *„Kordinácia prišla, keď už bolo všetko zabehnuté. Nevieť odpustiť štátu, že nás v tom nechal samých. A idú niečo robiť, keď už tu všetko fungovalo.“*

Krátko po vzniku krízy prichádzajú na Slovensko finančné prostriedky (predovšetkým od UNICEF), ktoré pomáhajú so stabilizáciou humanitárnej pomoci, ale ich podmienkou podľa slov respondentov je prechod od humanitárnej pomoci k integračnej. Pribúdajú služby v oblasti výučby slovenského jazyka, pomoci pri orientácii v systéme sociálnej a zdravotnej pomoci a pomoci pri hľadaní zamestnania.

Okrem peňazí z UNICEF sa otvárajú finančné zdroje z európskych fondov, z ktorých je financovaný aj Národný projekt Integrácia príslušníkov tretích krajín vrátane migrantov, zameraný na dlhodobú integráciu. Postupne vznikajú podporné centrá pre cudzincov okrem Nitry aj v mestách Bratislava, Košice, Trnava, Prešov, Žilina a Michalovce. Zároveň sú vypracované situačné analýzy mapujúce situáciu v piatich slovenských mestách po príchode ukrajinských odídcov (poskytované služby, mapa aktérov, silné a slabé stránky,...). Ide o samosprávy: Banská Bystrica, Bratislava, Košice, Nitra a Trenčín. Analýzy vypracovalo združenie MAREENA s finančnou podporou UNHCR.

Niektoré samosprávy nadväzujú spoluprácu s CVEK, ktorý pre nich vypracúva stratégie integrácie cudzincov. Košice a Nitra v roku 2024 komplexné strategické materiály schvaľujú. Prijatie stratégie je dôležité pre systematický prístup samosprávy, vyhodnocovanie výsledkov, začlenenie problematiky do rozpočtu samosprávy, vytvorenie systematizovaných pracovných miest a dlhodobých partnerstiev s inými organizáciami zaoberajúcimi sa dlhodobou integráciou cudzincov.

Koncom roku 2025 a začiatkom roku 2026, aj vďaka spolupráci s ÚSV ROS, sú schválené stratégie integrácie cudzincov v mestách Trnava, Prešov, Michalovce a Bratislava. V tom istom roku vzniká z iniciatívy Únie miest Slovenska Sieť centier pre utečencov a cudzincov – Bezpečný bod, ktorá zastrešuje všetky vzniknuté podporné centrá pre cudzincov, koordinuje ich aktivity a prináša jednotiace prvky do ich činností (viac o Bezpečnom bode v kapitole Spolupráce).

Aktuálny stav poskytovaných služieb zo strany samospráv

Z hľadiska poskytovaných integračných služieb je možné samosprávy rozdeliť do dvoch kategórií. Do prvej patria samosprávy so zriadenými podpornými centrami pre cudzincov, druhú tvoria samosprávy bez podporných centier. Pri výskume a tvorbe analýzy sme sa zamerali prioritne na samosprávy s existujúcimi podpornými centrami pre cudzincov, pretože všetky sú príjemcami prostriedkov z NP Integrácia, sú to samosprávy najviac zasiahnuté migráciou a predpokladali sme aj najväčšiu rozmanitosť poskytovaných integračných služieb a spoluprácu s MNO a štátnymi inštitúciami.

Samosprávy so zriadenými podpornými centrami pre cudzincov

V čase realizácie výskumu (2025) bolo na Slovensku zriadených 7 plnohodnotných podporných centier, ktoré v rôznom funkčnom modeli pôsobili priamo pod samosprávou, alebo boli na samosprávu napojené. Konkrétne ide o podporné centrá pre cudzincov v mestách Bratislava, Trnava, Nitra, Košice, Prešov, Michalovce a Žilina. V týchto podporných centrách boli zamestnaní pracovníci v oblasti integrácie, sociálni pracovníci, psychológovia, tlmočníci. Často sú súčasťou pracovného tímu aj cudzinci – najčastejšie Ukrajinci.

Cieľové skupiny služieb podporných centier

V počiatočných dňoch pôsobenia centier boli najčastejšími klientmi odídcami z Ukrajiny. V čase výskumu už boli všetky centrá zamerané na širokú škálu cudzincov, ktorí žijú v jednotlivých samosprávach. V mestách, kde nepôsobia veľkí zamestnávateľia, tvoria odídcami z Ukrajiny naďalej väčšinu klientov. Avšak v mestách, kde je veľký prísun pracovných migrantov pre potreby miestneho pracovného trhu (napr. Bratislava, Trnava a Nitra), narastá počet klientov napr. z Balkánu, Indie, Pakistanu, Uzbekistanu, Bangladéša a Filipín. Služby centier sa tomuto trendu prispôbujú.

Služby podporných centier pre cudzincov

Služby poskytovania informácií

V oblasti informovania slúžia podporné centrá pre cudzincov ako kancelárie prvého kontaktu, poskytujú základné informácie ohľadom ubytovania, miestnych daní a poplatkov, zaraďovania detí do škôl, informácie o fungovaní úradov a informujú o tom, ako postupovať pri vybavovaní potrebných dokumentov a povolení. Niektoré centrá pre tento účel prevádzkujú aj infolinku.

Súčasťou informovania je aj poskytovanie informácií prostredníctvom webovej stránky či sociálnych sietí: „našou ambíciou je zhromažďovať informácie pre cudzineckú populáciu prehľadne na jednom mieste – čo je vlastne pre nich dostupné v meste, či už u nás v meste, alebo aj od ostatných aktérov, ktorí v tejto téme pôsobia.“

Služby poradenstva

V centrách sa poskytuje právne, psychologické, sociálne a pracovné poradenstvo. Pomocou týchto služieb dostávajú klienti odborné rady v rôznych životných situáciách.

- Právne poradenstvo sa zameriava najmä na orientáciu v slovenskej legislatíve a právnu pomoc pre cudzincov. Najčastejšie ide o oblasť pobytu, začatia podnikania, zlúčenia rodiny, občianstva alebo iných záležitostí spojených s migračným právom.
- Psychologické poradenstvo zahŕňa najčastejšie psychologickú pomoc deťom aj dospelým.
- Pri sociálnom poradenstve prevláda poradenstvo týkajúce sa sociálnych dávok a sociálneho poistenia.
- Pracovné poradenstvo sa sústreďuje predovšetkým na orientáciu na slovenskom pracovnom trhu, asistenciu pri hľadaní zamestnania (vrátane spolupráce s úradom práce a niekedy aj so zamestnávateľmi), pomoc pri písaní životopisu a vyhľadávanie vzdelávacích a rekvalifikačných kurzov.

„Pre klientov je online rezervačný systém, raz za dva týždne chodí právnička na celý deň a poskytuje poradenstvo. A máme svoju vlastnú psychologičku, ktorá poskytuje psychosociálne poradenstvo. Funguje trikrát do týždňa. A vedie aj budúcich prváčikov.“

Častým modelom pre poskytovanie poradenských služieb je zmluvná spolupráca s mimovládnu neziskovou organizáciou špecializujúcou sa na daný druh poradenstva.

Advokačné činnosti

Vďaka intenzívnemu kontaktu, mapovaniu potrieb a riešeniu problémov cudzincov majú podporné centrá pre cudzincov prehľad o limitoch systému integrácie cudzincov na miestnej aj štátnej úrovni. Presadzujú tému pomoci cudzincom na lokálnej úrovni do ďalších služieb mesta. Na národnej úrovni prostredníctvom platformy Bezpečný bod poukazujú na nedostatky štátneho systému integrácie cudzincov, navrhujú a presadzujú riešenie aktuálnych problémov. Podporné centrá pre cudzincov sú teda kľúčovým medzičlánkom, zdrojom informácií, návrhov a podnetov pri formovaní štátnej politiky integrácie cudzincov na Slovensku.

Koordinačná činnosť a prepájanie aktérov

Podporné centrá pre cudzincov koordinujú aktivity integrácie na úrovni mesta, komunikujú s ostatnými odborními samosprávy a presadzujú záujmy integrácie do pripravovaných strategických materiálov a rozpočtu samosprávy.

Viacere podporné centrá vytvárajú platformy zložené zo zástupcov MNO, ktoré poskytujú cudzincom integračné služby na území samosprávy. Cieľom je poskytovanie služieb pokrývajúcich dopyt, vzájomná spolupráca a výmena informácií. Pri výskume sa zástupcovia podporných centier vyjadrili, že nie je ich záujmom duplicitné poskytovanie služieb, ktoré už v meste kvalitne poskytujú MNO.

Platformy sú zároveň zdrojom informácií, miestom vzájomnej koordinácie a zdrojom pripomienok a návrhov k pripravovaným strategickým materiálom. Vďaka získanému prehľadu a kontaktom zároveň podporné centrá pre cudzincov pomáhajú prepájať školy s MNO, ktoré poskytujú vzdelávacie alebo psychologické služby.

Služby vzdelávania

Služby vzdelávania poskytuje samostatne alebo v spolupráci s MNO väčšina podporných centier pre cudzincov. Najčastejšou formou sú:

- Jazykové kurzy – najmä výučba slovenčiny, ktorá môže byť spojená aj s kurzom sociokultúrnej orientácie. Niektoré centrá rozdeľujú výučbu slovenčiny podľa pôvodu účastníkov na slovanské skupiny a neslovanské: „*Momentálne máme otvorené dve skupiny kurzov, jedna je určená pre slovansky hovoriacich ľudí a druhá pre neslovansky hovoriacich. Je to tak rozdelené z dôvodu, že musí byť iný prístup k týmto ľuďom, inak prebieha vyučovací proces a je tam iná dynamika.*“

Kurzy môžu byť prispôbené aj pracovným zmenám účastníkov: „*neslovanský, zameraný na zahraničných pracovníkov s motiváciou integrovať sa, prispôbený zmennej prevádzke. Toto bola pre ľudí veľká bariéra, lebo tieto kurzy sú vo večerných hodinách dvakrát týždenne. Teraz by sme chceli spustiť intenzívnejší trikrát týždenne a prispôbený poobednej a rannej zmene.*“

Dôležitosť jazykových kurzov podčiarkuje aj nasledujúci citát respondenta:

„A to je najdôležitejšie pri ich integrácii – prekonanie jazykovej bariéry – je to predpoklad, ktorý im dáva možnosť sa integrovať a cítiť sa viac autonómnejším a nájsť si lepšie zamestnanie.“

- Príprava školopovinných detí a príprava na skúšky a monitor (týka sa detí z Ukrajiny). V niektorých centrách pomáhajú s doučovaním detí, aby ľahšie zvládali prechod na slovenské školy a pomáhajú s prípravou na monitor, ktorý prebieha v deviatom ročníku a rozhoduje o možnostiach výberu strednej školy: „*Lebo keď majú monitor správny na 80 %, výber stredných škôl je pre nich väčší a mnohé tieto deti sú šikovné, ale jazyková bariéra je stále značná. Toto sa snažíme odbúrať.*“
- Z výskumu vyplýva, že výučba ukrajinského jazyka, literatúry a dejepisu je ojedinelá, ale pomáha ukrajinským deťom udržiavať kontakt s ukrajinskou kultúrou, vzdelaním a svojimi koreňmi: „*Nedelná škola, doučovanie detí, aby vedeli ukrajinský jazyk, literatúru, dejepis, všetko, čo sa týka Ukrajiny. Deti, ktoré nemajú online školu v Ukrajine, aby nestratili kontakt s kultúrou a jazykom.*“

Asistenčné služby

Asistenčné služby pozostávajú prevažne zo sprevádzania na úradoch, pri návšteve lekárov, nemocníc, pomoci pri vyplňaní tlačív, ale aj v pomoci pri práci s deťmi so špeciálnymi potrebami. „*Snažíme sa pomáhať so základnými úkonmi, ktoré ešte nevedia. To znamená napríklad doprovod na úrady, k lekárom a iné činnosti.*“

Pomáhajú klientom uskutočňovať prvé kroky pri kontakte so slovenskými inštitúciami či zdravotným systémom.

Tlmočenie

Službu tlmočenia ponúkajú podporné centrá pre cudzincov pri množstve úkonov, keď klient dostatočne nepozná slovenský jazyk, ale je potrebné, aby prišlo k presnému porozumeniu. Deje sa tak najmä pri návšteve lekára, úradov, vyplňaní úradných tlačív, návšteve polície a aj pri návšteve podporného centra.

Komunitné aktivity

Komunitné aktivity pomáhajú udržiavať vzájomnú spolupatričnosť najmä v prípade odídenecov z Ukrajiny. Zároveň vytvárajú príležitosť na prepojenie skupiny cudzincov s majoritou, na vzájomné spoznanie sa a vytvorenie medziľudských väzieb. Z týchto dôvodov sú dôležitým nástrojom integrácie. Do tejto kategórie služieb môžeme zaradiť organizáciu rôznych kultúrnych a športových podujatí:

„Organizovali sme rôzne kultúrne akcie, kde sme sa snažili spájať aj miestne obyvateľstvo s cudzincami. Boli to akcie, ktoré boli otvorené pre všetkých a mali možnosť spoznať sa.“

Niektoré podporné centrá pre cudzincov ponúkajú aj tábory pre deti: „*A máme v pláne v lete tábor pre ukrajinské deti – alebo deti cudzincov celkovo a aj slovenské deti – stále sa snažíme o inklúziu.*“

Z výskumu vyplynulo, že podporné centrá organizujú aj aktivity pre seniorov, osamelých ľudí a mamičky s deťmi, počas ktorých môžu klienti centra zmysluplne tráviť čas, nadviazať kontakty a niekedy aj získať nové zručnosti: „*Doobeda chodia aj seniori a osamelí ľudia a učia sa. A sú tu aktivity: cvičenie, retrokino, krúžok šikovných rúk.*“ Priestory centra zároveň slúžia aj ako klubovňa pre dospelých.

Najväčší záujem

Respondenti uvádzali, že spomedzi poskytovaných služieb býva najväčší záujem o právne poradenstvo a vzdelávanie. Právne poradenstvo je spojené s potrebou riešenia problémov v oblasti pobytu, dokladov, zlučovania rodiny, ubytovania a zamestnania. Oblasť vzdelávania súvisí primárne s potrebou zlepšovania znalostí slovenského jazyka, ktoré cudzincom umožňuje lepšiu integráciu a zisk lepšej pracovnej pozície.

Služby nedostatočne pokrývajúce dopyt

Najčastejšie boli za nedostatočne pokrytú službu označené jazykové kurzy:

*„Jazykové vzdelávanie sa v priebehu času veľmi menilo.
Zo začiatku bolo pokryté, teraz však vnímame,
že nie je dostatok jazykových kurzov.“*

Dopyt nie je len po základných jazykových kurzoch, ale aj po kurzoch pokročilej úrovne znalosti jazyka, ktorý súvisí so záujmom o odbornejšie, lepšie finančne ohodnotené pracovné pozície, ku ktorým je potrebná pokročilá úroveň ovládania slovenčiny. Dôležitosť jazykových kurzov a potreba zvyšovania ich kapacít súvisí aj s faktom, že znalosť slovenčiny je respondentmi vnímaná ako kľúčový integračný prvok:

*„Najlepší integračný nástroj je pre mňa ovládanie jazyka
a v tomto musí byť aj štát tvrdší.
Chýba väčšia podpora jazykových zručností.“*

Ďalšou nedostatočne pokrytou službou sú služby zdravotnej starostlivosti, konkrétne získanie registrácie u obvodného lekára (zaradenie sa do evidencie), získanie odborného vyšetrenia u špecializovaného lekára:

*„Máme veľké problémy so zabezpečením zdravotnej starostlivosti,
máme lekárov, ktorí odmietajú prijať ukrajinských pacientov,
vymýšľajú si fámy, že nemajú poistenie, iba tí majú poistenie,
čo pracujú, čo majú kartičku z poisťovne, pritom to nie je pravda.“*

Aktuálne sú vnímané aj služby ubytovania ako nedostatočne pokryté, absentujú predovšetkým možnosti cenovo dostupného bývania: „vyrástli ceny podnájmov neúmerne platom aj pre slovenských ľudí. To spôsobilo nastavenie ubytovacích príspevkov. Zrazu sa za trojizbový byt berie 900 €, čo nikdy v meste nebývalo. A pre týchto ľudí je nemožné platiť takýto podnájom, keď už strácajú príspevkovú ochranu, pretože tá je už len pre zraniteľné skupiny.“

Medzi nedostatočne pokrytými službami sa objavili aj pomoc s finančnou gramotnosťou a pomoc týraným ženám. Ide predovšetkým o ukrajinské ženy – matky, ktoré sú v neľahkej sociálnej situácii a neraz sa stávajú obeťou domáceho násillia. Ďalšie absentujúce služby sú psychologická pomoc deťom so sklonom agresivite a finančná pomoc dôchodcom v ťažkej sociálnej situácii.

Služby samospráv bez podporných centier pre cudzincov

Samosprávy bez podporných centier pre cudzincov môžeme rozdeliť na dve skupiny:

- zapojené do NP Integrácia
- bez zapojenia do NP Integrácia.

Samosprávy, ktoré získali podporu prostredníctvom NP Integrácia, rozšírili svoje kapacity v oblasti práce s cudzincami, predovšetkým odídcami z Ukrajiny a vytvorili nové pracovné miesta v zamestnaneckej štruktúre, ktoré sa venovali integrácii cudzincov.

Realizované boli predovšetkým služby:

- **Poskytovanie informácií a poradenstva.** Týkali sa hlavne oblastí zamestnávania, vzdelávania, nástupu detí do škôl, zdravotnej starostlivosti, bývania, sociálneho zabezpečenia, poradenstva osobám so ŤZP. Realizovali sa aj informačné a osvetové aktivity smerom k širokej verejnosti.
- **Komunitné aktivity.** Uskutočňovali kultúrne podujatia, komunitné stretnutia matiek, seniorov alebo detí a športové podujatia.
- **Asistenčné služby.** Konkrétne išlo najmä o sprevádzanie odídcov pri návšteve lekárov, úradov, pomoc pri ubytovaní.
- **Služby koordinovania a prepájania.**

Realizovali sme dva výskumné rozhovory v samosprávach so značným podielom cudzineckej komunity, ktoré boli výrazne zasiahnuté krízou spojenou s príchodom odídených z Ukrajiny, ale neboli zapojené do NP Integrácia. Tieto samosprávy nemali vyčlenených samostatných pracovníkov, ktorí by sa zaoberali prácou s cudzineckou komunitou a problematika integrácie cudzincov bola súčasťou rôznych odborov úradu. Služby týchto samospráv sa zúžovali na poskytovanie priestorov pre MNO venujúci sa integrácii cudzincov alebo aj priamo cudzincom pre ich aktivity, ubytovania v školských zariadeniach, umiestňovania detí do škôl a seniorov do sociálnych zariadení, participáciou na kultúrnych podujatiach určených aj pre komunitu cudzincov a komunitných aktivitách. Dôležitou činnosťou týchto samospráv je aj prepájanie organizácií a inštitúcií zapojených do integrácie:

„Ťažisková aktivita mesta je networking.“

Najväčší záujem

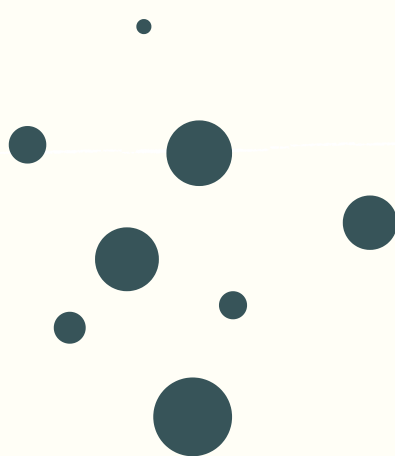
Rovnako ako pri samosprávach s podpornými centrami pre cudzincov bol najväčší záujem o jazykové kurzy a právne služby. Záujem je aj o služby týkajúce sa zamestnávania.

„Najviac sa na mňa obracajú s doporučením nejakej jazykovej školy, jazykovej prípravy.

Aby sa mohli aktívne naučiť slovenčinu.

A klasické veci:

*umiestnenie dieťaťa do školy,
problémy so zdravotníctvom.“*

3.1.2 Poskytované služby – MNO

Situácia do roku 2022

Pred vypuknutím vojnového konfliktu na Ukrajine vo februári 2022 pôsobilo na území Slovenska len niekoľko MNO, napríklad Slovenská humanitná rada, IOM, MAREENA, CVEK, ktoré svoje aktivity zameriavali na integráciu cudzincov. Poskytovali najmä informácie a rôzne formy poradenstva prichádzajúcim cudzincom, venovali sa výskumnej, analytickej a osvetovej činnosti, organizovali jazykové kurzy a komunitné aktivity. Cudzinci tvorili malé percento obyvateľstva, ich problémom a potrebám sa nevenovalo veľa pozornosti zo strany samospráv a štátu.

Konflikt na Ukrajine a migračná kríza

Po vypuknutí vojny na Ukrajine došlo k masívnemu rozšíreniu a preorientovaniu služieb na akútnu pomoc prichádzajúcim odídencom. Charakter služieb bol zameraný na krízovú intervenciu a základnú stabilizáciu. Viacero organizácií, ktoré mali predtým inú cieľovú skupinu, rozšírilo svoje služby aj na pomoc odídencom. MNO v tom čase poskytovali humanitárnu pomoc (najmä potravinovú, materiálnu a zdravotnícku), informácie a pomoc s orientáciou v systéme, pomoc pri zabezpečení základných potrieb a mnohé pôsobili priamo na hraničných priechodoch.

Na podporu MNO a samospráv, ktoré okamžite zareagovali na krízovú situáciu, vznikli dva národné projekty:

1. Pomoc osobám z Ukrajiny pri ich vstupe a integrácii na území SR – samospráva
2. Pomoc osobám z Ukrajiny pri ich vstupe a integrácii na území SR – mimovládne neziskové organizácie

V nadväzujúcom národnom projekte Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín vrátane migrantov bola finančná podpora už zameraná na služby umožňujúce dlhodobú integráciu. Taktiež medzinárodné organizácie OSN – UNICEF (Detský fond OSN) a UNHCR (Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov) zastrešovali a podporovali rôzne aktivity zamerané na pomoc osobám utekajúcim pred vojenským konfliktom a ich integráciu. Postupne MNO začali zabezpečovať služby dlhodobej integrácie, ktoré sú uvedené v tejto kapitole.

Cieľová skupina

Najčastejšou cieľovou skupinou služieb poskytovaných MNO sú odídeni z Ukrajiny, veľa integračných aktivít sa zameriava na deti a mladých ľudí. Menšou skupinou, na ktorú sa zameriavajú len niektoré MNO, sú osoby s medzinárodnou ochranou (azyl, doplnková ochrana) a žiadatelia o azyl.

Aktuálny stav poskytovaných služieb zo strany MNO

Poskytovanie informácií

Jednou z základných služieb je poskytovanie informácií a pomoc s orientáciou v novej krajine. Niektoré MNO majú zriadené kancelárie alebo centrá otvorené pre cudzincov, v ktorých im poskytujú základné informácie a usmernia ich pri riešení ďalších záležitostí. MNO informujú aj prostredníctvom web stránky, sociálnych sietí a niektoré prevádzkujú aj infolinku pre cudzincov v anglickom a/alebo ukrajinskom jazyku.

„V centrách máme našich kolegov, ktorí poskytujú všeobecné informácie (aké sú formy pobytu na Slovensku), vybavenie formy pobytu (buď požiadajú o dočasné útočisko, alebo chcú žiadať o azyl, alebo riešiť prechodný pobyt za účelom zamestnania a štúdia), hľadanie ubytovania a nakontaktovanie sa na systém štátnej pomoci. A poskytnutie prvotných informácií.“

Tlmočenie

Z dôvodu prekonávania jazykovej bariéry je potrebnou službou tlmočenie. MNO častokrát poskytujú služby tlmočníka aj v teréne (najmä na úradoch a u lekárov). Z dôvodu obmedzených personálnych kapacít je časté aj tlmočenie na diaľku, napríklad cez telefón. Niektoré inštitúcie alebo lekári však takúto formu odmietajú z dôvodu ochrany osobných údajov, nepovažujú za dôveryhodné, keď tam tlmočník nie je fyzicky prítomný.

Poradenstvo

Medzi najčastejšie poskytované služby patrí poskytovanie informácií a poradenstva. MNO sa zameriavajú na nasledujúce typy poradenstva:

- **Právne poradenstvo**

Po príchode na Slovensko je dôležité zorientovať sa v právnom poriadku Slovenskej republiky a oboznámiť sa so svojimi právami a povinnosťami. MNO preto poskytujú medzi svojimi službami aj právne poradenstvo.

„Právny poriadok nepozná ani veľa slovenských občanov, preto je v tejto oblasti pomoc vždy potrebná. Kvôli tomu sa mi ozývajú aj osoby, ktoré sú už plne integrované, a vždy sa budú aj ozývať.“

- **Sociálne poradenstvo**

V rámci sociálneho poradenstva MNO poskytujú základné aj špecializované sociálne poradenstvo, pričom niektoré MNO poskytujú obe formy sociálneho poradenstva. Pri základnom poradenstve ide o poskytnutie základných informácií o možnostiach riešenia problému a podľa potreby o usmernenie klienta, na koho sa má obrátiť, ak je potrebná odborná intervencia. Pri špecializovanom sociálnom poradenstve ide o poskytovanie konkrétnej odbornej intervencie.

„My sme boli vyškolení aj z metodiky MHPSS (Mental Health and Psychosocial Support), mali sme psychosociálne tímy, takže máme sociálnych pracovníkov aj psychologov a v tých multitímoch zisťujeme potreby a potom kontaktujeme iné organizácie, či im vedia pomôcť zabezpečiť potreby.“

- **Psychologické poradenstvo**

Ľudia prichádzajúci z oblastí postihnutých vojnovým konfliktom potrebujú pomoc so spracovaním svojich emócií a prežitej traumy, z tohto dôvodu má veľký význam psychologická pomoc. Psychologické poradenstvo, ktoré poskytujú MNO, sa zameriava na podporu detí, mladých ľudí aj dospelých. Niektoré organizácie pomáhajú aj ľuďom so zdravotným znevýhodnením. MNO poskytujú aj rôzne formy psychoterapie, napríklad arteterapiu, dramaterapiu a špecializované programy pre deti zamerané na spracovanie emócií, zvládanie záťažových situácií, podporu duševného zdravia a odolnosť ako sú programy STRONG a EMOGYM[19].

„Máme najviac matky s deťmi, mužov je menej. V porovnaní so začiatkom vojny sa charakter stresu zmenil, teraz je menej peňazí a menej podpory zo strany organizácií, napr. podpora od UNICEF sa uzatvára koncom mája, končia niektoré finančné príspevky, takže matky potrebujú hľadať zamestnanie, zarobiť peniaze. Potrebujú psychosociálnu podporu a informácie.“

- **Pracovné poradenstvo**

Cudzinci, ktorí prichádzajú na územie Slovenska, potrebujú pre zabezpečenie svojich základných potrieb nájsť zamestnanie. Preto je veľmi žiadané aj pracovné poradenstvo.

„V rámci zamestnávania pomáhame pri založení živnosti a podnikaní, pomáhame zorientovať sa v slovenskej legislatíve, upozorňujeme na povinnosti s tým spojené.“

„Máme projekt, ktorý sa realizuje v troch lokalitách – v Žiline, Poprade a v Košiciach. Ten je zameraný na podporu zamestnateľnosti, robíme prednášky na tému pracovného trhu na Slovensku, práva a povinnosti zamestnancov a zamestnávateľov, je to zamerané na ľudí z Ukrajiny, ale aktívne pracujeme aj so zamestnávateľmi. Robia sa skupinové aktivity, zvyšuje sa informovanosť. Písanie životopisov, motivačných listov, kariérny plán, príprava na pohovor.“

Asistenčné služby

Po príchode cudzincov na Slovensko niektoré MNO poskytujú služby sprevádzania na úradoch, pri návšteve lekára, pomáhajú pri vybavovaní dokumentov a vyplňaní tlačív, pri hľadaní ubytovania, zamestnania a škôl pre deti. Tieto služby sú potrebné hlavne prvých pár mesiacov, kým sa cudzinci zorientujú a naučia sa základy slovenského jazyka, neskôr sa MNO už snažia klientov osamostatňovať.

„Kolegyne majú prácu najmä s tými, čo sú tu pár mesiacov a potrebujú si nájsť lekára, potrebujú pre deti nájsť školu, potrebujú ísť na úrad práce, na zdravotnú poisťovňu, vybaviť kartu poistenca. To budú hlavné služby.“

---

[19] Program STRONG vytvorili psychológovia a psychiatri z USA a Kanady pre potreby podpory začlenenia detských utečencov zo Sýrie do novej školy, medzi vrstovníkov a do miestnej spoločnosti. Society for All adaptovala program pre potreby českého a slovenského prostredia v kontexte podpory detí z Ukrajiny. <https://inklucentrum.sk/event/program-strong-psychosocialna-podpora-deti-2/> EMOGYM je program na podporu duševného zdravia a emocionálnej odolnosti mladých ľudí. <https://emogym.sk/uvod/>

Vzdelávanie a jazyková podpora

• Jazykové kurzy

Jedným z najdôležitejších predpokladov integrácie cudzincov je ovládanie jazyka. Preto takmer všetky MNO venujúce sa dlhodobej integrácii cudzincov poskytujú kurzy slovenského jazyka realizované jazykovou školou alebo lektorom, prípadne rôzne konverzačné stretnutia.

„Kurzy slovenského jazyka – ešte sa to robí, je o to stále záujem a toto vnímame, že by sa to malo robiť celoplošne. Je to jedna z prvých vecí, ktoré človek pri integrácii potrebuje, ak sa chce začleniť do spoločnosti, študovať, nájsť si prácu, čokoľvek. Je to podmienka, aby človek vedel fungovať v krajine. Podľa toho, aké zamestnanie ľudia hľadajú, tak sa im zídu aj viac špecificky zamerané kurzy k istým témam, IOM robili kurzy pre zdravotnícke špecializácie. Niečo na ten štýl.“

• Pomoc pri začleňovaní detí do škôl

Pomoc pri začleňovaní detí do škôl súvisí najmä s príchodom veľkého počtu školopovinných detí z Ukrajiny po februári 2022 a so zavedením povinného vzdelávania od septembra 2025. S cieľom uľahčiť deťom nástup do školy a adaptáciu, MNO poskytujú deťom psychosociálnu a jazykovú podporu. Veľký význam má zamestnávanie psychologov z Ukrajiny, ktorí poskytujú deťom pomoc priamo v ich materinskom jazyku.

„Stúpa záujem o služby, ktoré sa týkajú škôl, kultúrnej integrácie detí a prípravy do škôl. Plánujeme organizovať dvakrát týždenne stretnutia pre dve vekové kategórie detí: 6 až 11 rokov a 12 až 16 rokov. Bude to psychologická príprava, vysvetľovanie kultúrnych rozdielov, aby sme im vysvetlili, aké správanie je vhodné a aké správanie nie je vhodné v triede. Veľa organizácií robí jazykové kurzy, my sa chceme zamerať na psychosociálnu prípravu do škôl.“

• Pomoc pri uznávaní dokladov o vzdelaní a rekvalifikácia

Jedným z problémov pri uplatnení sa cudzincov na Slovensku je uznávanie kvalifikácie nadobudnutej v krajine pôvodu. Vysoké percento odídcov, ktorí prišli na Slovensko po vypuknutí vojny na Ukrajine, má vysokoškolské vzdelanie, ale pracujú na nízkokvalifikovaných pozíciách. Zároveň na Slovensku dlhodobo chýbajú odborníci v rôznych oblastiach, napríklad v školstve, zdravotníctve a v sociálnej oblasti. MNO na to zareagovali viacerými spôsobmi:

- snahou o dosiahnutie zmien v legislatíve a v uľahčení uznávania dokladov o vzdelaní a atestácií;
- špecializovanými kurzami, najmä v oblasti prípravy na skúšky, ktoré sú potrebné na výkon povolania pedagogických a zdravotníckych zamestnancov;
- rekvalifikačnými kurzami v cudzom jazyku.

„V zákone sme zmenili niektoré veci, napríklad aj pre uznávanie atestácie ukrajinských psychologičiek, uznávanie dokladov, že nemusia vedieť slovenský jazyk, keď učia na školách. Čakať od ukrajinských dospelých, že sa naučia úroveň B2, ktorá sa vyžaduje pri zamestnaní v škole, to sa nedá urobiť rýchlo. Ak si predstavíme, že za rok sa majú títo ľudia rekvalifikovať na B2...“

Komunitné aktivity

MNO organizujú aktivity a podujatia, ktorých cieľom je prepájanie a vzájomné spoznávanie sa cudzineckých komunít a majoritnej spoločnosti. Môže ísť o pravidelné stretnutia vo forme kurzov, športových aktivít alebo jednorazové podujatia, napríklad festivaly, koncerty, prednášky. Niektoré organizácie majú vytvorené komunitné centrá alebo kluby, ktoré slúžia ako priestor pre tieto aktivity.

„Zažívali sme nevôľu, keď boli špecifické aktivity pre Ukrajincov. Oni to už nechceli, chceli chodiť na normálne aktivity, pre všetkých. Napríklad pri našich kluboch ide ponuka široko, vo viacerých jazykoch. Už majú dosť vyčleňovania, špeciálnej starostlivosti, chcú mať spoločné komunitné akcie. Na to sme dávali dôraz. Aj keď k nám prídu do klubu, nechcú primárne tlmočníka, oni sa chcú učiť slovenčinu.“

„Komunitné aktivity, čo sme v poslednej dobe realizovali, boli to jazykové kaviarne, jogové rána, ale mali sme aj menej časté formáty, rôzne brunche, letné kino, kde cudzinec alebo cudzinka sprevádzali ľudí, ktorí prišli na podujatie svojou krajinou, ukázal im svoju krajinu zo svojej perspektívy. V lokalitách ich máme tiež rôzne – od workshopov ručných prác cez rôzne typy aktivít, veľakrát zamerané na prezentáciu kultúry, jedla. Jedlo je dobrý prvok, ktorý spája. Ľudia radi prídu vyskúšať niečo nové, ochutnať a zároveň sa o tom porozprávať.“

Pomoc s ubytovaním

Nájsť si dostupné a vyhovujúce bývanie je jednou zo základných potrieb ľudí, ktorí prichádzajú na Slovensko. S cieľom uľahčiť odídencom prístup k bývaniu vláda SR zriadila príspevok za ubytovanie odídencov. MNO sa tiež rôznymi spôsobmi snažili pomôcť svojim klientom pri hľadaní ubytovania, napríklad vyhľadávaním ubytovacích kapacít, sprostredkovaním ubytovania a podporou poskytovateľov ubytovania (napríklad formou vzdelávaní a workshopov, aby vedeli pochopiť potreby cudzincov a nastaviť ich služby), alebo poskytovaním pomoci pri administratívnej stránke týkajúcej sa príspevkov za ubytovanie odídencom.

„Máme program, ktorý podporuje prístup k bývaniu pre ľudí z Ukrajiny a spolupracujeme aj s niektorými ubytovacími zariadeniami v rôznych lokalitách Slovenska a snažíme sa spárovať voľné ubytovacie kapacity s ľuďmi, ktorí zostali na ulici a nemajú šancu nájsť bývanie. Snažíme sa ich prepájať, poskytujeme rôzne typy vzdelávaní a workshopov, ktoré pomáhajú nielen Ukrajincom, ktorí tam bývajú, ale aj poskytovateľom ubytovania pochopiť potreby ľudí, nastaviť ich služby, atď.“

Systemové a advokačné činnosti

Snahou niektorých MNO, s ktorými sme uskutočnili rozhovory, je zasadzovať sa za práva cudzincov, presadzovať legislatívne zmeny, dosiahnuť zmenu systému a tým aj trvalejšie a udržateľnejšie riešenia. Tieto aktivity sa týkajú migračnej a integračnej politiky na národnej aj regionálnej úrovni, najmä oblasti vzdelávania a začleňovania detí do škôl a riešenia problému zastupovania detí bez rodičovskej starostlivosti.

Najväčší záujem

Kurzy slovenského jazyka sa opakovane spomínajú ako najžiadanejšia služba vo viacerých lokalitách. Ovládanie jazyka je základnou podmienkou integrácie potrebnou pre štúdium, prácu aj orientáciu v spoločnosti. Záujem je o začiatkové aj pokročilé kurzy, vrátane špecializovaných (napr. pre zdravotnícke profesie).

„Veľký dopyt je po kurzoch slovenčiny takmer vo všetkých lokalitách, aktuálne nám najviac bežia v Košiciach, tam je 6 jazykových kurzov súčasne a sú to rôzne úrovne. V roku 2022 záujem bol o úplne začiatkový kurz a jeden level a teraz je záujem aj o tie pokročilejšie kurzy.“

Ďalšou žiadanou službou je právne poradenstvo. Veľa cudzincov sa obracia na MNO kvôli pobytovým otázkam. Táto potreba je dlhodobá – až do získania občianstva. Kritické pre integráciu sú legalizácia pobytu, zlúčenie rodiny, predloženie dokladov.

„Primárne z našich skúseností najviac otázok a najviac asistencie, ktorú my riešime, sú veci, ktoré sa týkajú pobytových otázok a to je základňa pyramídy integračnej. Ak tu nemáte legalizovaný pobyt, nepoznáte svoje práva a povinnosti a neviete ako ten systém funguje, tak sa v princípe neviete pohnúť ďalej.“

Veľký záujem je aj o psychosociálnu pomoc (psychologická podpora, terapie). Trauma z vojny a vysídlenia zostáva aj po naplnení základných potrieb. Problémom je nedostatok psychológov, najmä hovoriacich cudzím jazykom.

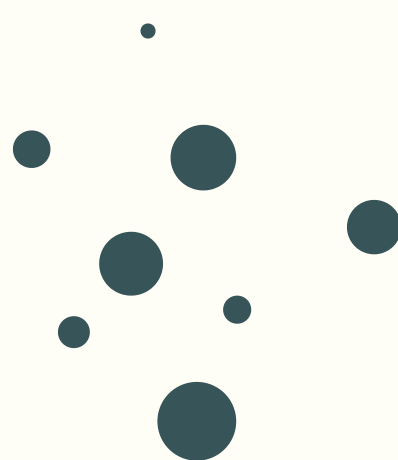
„Najväčší záujem je o psychosociálnu pomoc, lebo základné životné potreby boli vo väčšine prípadov snáď naplnené, ale trauma zostáva stále. Tá je dlhodobá a veľmi sa tomu nevenuje pozornosť. Viac sa venuje pozornosť tomu, aby bolo čo jesť, kde bývať a tak ďalej, lebo to je základ. Ale vidíme veľkú potrebu a odozvu na dramaterapie, individuálne stretnutia so psychológmi, je to problém. Je nedostatok psychológov a hlavne ukrajinsky hovoriacich.“

Dopyt je po asistenčných službách – najmä v prvých mesiacoch po príchode cudzinci potrebujú pomoc pri sprevádzaní na úrady, vybavení dokladov, nájdení zdravotnej starostlivosti, umiestnení detí do škôl. V rozhovoroch MNO hovorili aj o veľkom záujme o pracovné poradenstvo a komunitné aktivity.

Služby nedostatočne pokrývajúce dopyt

Na základe výpovedí respondentov z MNO nedostatočne pokryté sú jazykové kurzy. MNO poskytujú jazykové kurzy, ale väčšinou základné. Chýbajú kurzy vyšších úrovní (B1, B2). To spôsobuje obmedzené možnosti integrácie na pracovný trh a do vzdelávacieho systému.

Podľa respondentov chýbajú aj adaptačné triedy pre deti a psychologická podpora na školách. Hoci legislatíva umožňuje zriadenie adaptačných tried, v praxi je ich málo. Počet školských psychológov a pedagogických asistentov hovoriacich jazykom detí je nedostatočný. Deti po nástupe do škôl nedostávajú systematickú psychosociálnu a jazykovú podporu. S tým súvisí ťažšia adaptácia detí v školách a riziko sociálnej izolácie. Nedostatočný je prístup cudzincov k informáciám o zmenách v zákonoch, pobytových otázkach, právach a povinnostiach. Informácie na stránkach štátnych inštitúcií často nie sú dostupné v cudzích jazykoch alebo nie sú aktuálne. Nedostatočne pokrytými službami sú aj sociálne služby napríklad prístup k ubytovaniu a zdravotnej starostlivosti.

3.2 Financovanie integračných služieb

3.2.1 Financovanie integračných služieb poskytovaných samosprávami

Nastavenie systémového financovania integračných služieb poskytovaných samosprávami je kľúčovým problémom pre ďalší rozvoj integračných služieb, udržanie odborníkov a vytvorených integračných kapacít.

Pred vypuknutím konfliktu na Ukrajine existovalo veľmi málo možností pre získanie finančných zdrojov na integračné aktivity samospráv. Po vzniku utečeneckej krízy sa situácia zmenila a samosprávy mohli rýchlo čerpať finančnú podporu od medzinárodných organizácií OSN – UNICEF (Detský fond OSN) a UNHCR (Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov). Tieto organizácie svojimi financiami pokryli na dlhšie časové obdobie integračné aktivity samospráv. Zároveň však, podľa výpovedí respondentov, požadovali, aby sa samosprávy usilovali o systémový prístup a podnecovali ich k tvorbe stratégií a akčných plánov integrácie cudzincov. Vďaka prostriedkom od medzinárodných organizácií mohli vzniknúť prvé centrá, ktoré riešili prílev odídencov, ako napríklad centrum na Bottovej ulici v Bratislave.

„A mesto dostalo príležitosť a aj veľký grant na to, aby potom (realizovalo) 2,5 roka všetky aktivity – na základe toho vzniklo aj celé oddelenie na magistráte, financovala sa aj časť centra Bottova a zamestnanci magistrátu stáli ako prví dobrovoľníci na stanici a pomáhali ľuďom.“

„UNICEF, UNHCR, IOM, to je to, čo svojho času veľmi pomohlo. Vlastne, najviac nám finančne pomohol UNICEF. UNHCR nám pomohlo aj nejakými darmi, nejakými rekonštrukciami priestorov, nejakým technickým zabezpečením, nejakou podporou, čo sa týka aj možno nejakých dát, ktorými oni disponovali.“

Pomoc prišla aj z fondov Európskej únie, ktorá bola zameraná predovšetkým na humanitárnu pomoc pre utečencov z Ukrajiny, napr. národný projekt Pomoc osobám z Ukrajiny pri ich vstupe a integrácii na území SR – samospráva.

NP Integrácia priniesol zameranie na dlhodobú integráciu cudzincov a rozvoj integračných služieb v prostredí MNO a samospráv dočasným financovaním pracovných miest. Tieto prostriedky umožnili vznik a rozvoj viacerých podporných centier pre cudzincov.

„To je presne tá kontinuita, že skončil v decembri UNICEF a od januára máme národný projekt. A bolo super, že výzva bola extra pre samosprávy a extra pre MNO, aby sme nemali s nimi nejakú súťaž.“

Zastavením tohto zdroja peňazí a bez nájdania systémového riešenia podpory integračných aktivít hrozí útlm alebo aj úplný zánik podporných centier pre cudzincov. Preto je oprávnená obava samospráv o budúcnosť podporných centier pre cudzincov a zmysluplná žiadosť o systémové riešenie financovania integračných aktivít. *„Nie je dostatok financií pre samosprávy a ďalšie subjekty tak, aby to vedeli nastaviť udržateľné, jasné, konkrétne.“*

Zhodne s našimi respondentmi si myslíme, že nie je riešením hľadanie dočasných zdrojov, ale naopak zakotvenie financovania v nastavení štátneho systému integrácie cudzincov. Iba tak môžeme predpokladať kontinuálny rozvoj podporných centier pre cudzincov a rozvoj ich odborných kapacít.

Jedno z možných riešení – nové prerozdelenie podielových daní

Samosprávy získavajú dôležitý zdroj financií z podielových daní z príjmu fyzických osôb, ktoré majú trvalý pobyt na území samosprávy. Cudzinci však väčšinou majú iba prechodný pobyt a teda napriek tomu, že na území samosprávy žijú, pracujú a využívajú služby mesta, podielové dane z ich príjmu samospráva nedostane.

„Je to téma, ktorú už mnohé samosprávy dlhodobo riešime – nie je úplne zohľadňovaný počet cudzincov, ktorí žijú na tom území, vo financovaní samospráv. A trend je, že tých ľudí je čím ďalej tým viac na území mesta a prirodzene využívajú služby samospráv, ale nie je to úplne odrazené vo financovaní miest a obcí. My sme úplne za to, aby sme mali v mestskom rozpočte narozpočtované peniaze na túto tému. Len keď nemáme viac peňazí, ktoré by na to mali byť rozdeľované, tak je to potom dosť náročné.“

Riešením by mohlo byť ponechanie podielových daní z príjmu cudzincov samosprávam. Je to téma, ktorú sa snažia zástupcovia samospráv otvárať na všetkých úrovniach diskusie o problematike financovania integračných služieb.

„Mestám by to pomohlo v tom, že aj tí poslanci by už nemali argumenty, že z čoho sa to platí, lebo by bol jednoznačný argument z našej strany o tom, že áno, tí ľudia, keď tu pracujú, keď sa tu integrujú, tak aj z toho, čo zaplatia daň z príjmu fyzických osôb, tak časť dostane mesto a vie z týchto financií prekryť ich podporu a ich ďalší rozvoj. To je argument, ktorý by bol veľmi silný, ale zatiaľ nám chýba.“

„Samospráva nemá peniaze. Podielové dane. Je veľa systematických prekážok, ktoré je ťažké len tak odstrániť a s ktorými treba pravidelne pracovať a zapracovať aj názory zdola zo samospráv z praxe – niekedy štát nereflektuje niektoré problémy tak ako samospráva.“

Príjem podielových daní by podľa slov respondentov pomohol aj pri advokovaní témy voči domácim obyvateľom „že aj oni prispievajú do rozvoja samosprávy.“

Zároveň lepší rozvoj integračných aktivít vďaka systémovému príjmu by zvýšil pravdepodobnosť, že sa cudzinci rozhodnú v lokalite zostať dlhodobo, prípadne sa trvalo usadia.

„Malo by to podporiť integračné aktivity, ktoré by zvýšili pravdepodobnosť, že tu tí ľudia ostanú. Ale keď sa pre nich nič nevytvára, ak neprispievajú do systému, tak potom tu ani nezostanú.“

Zodpovednosť veľkých zamestnávateľov

Podľa vyjadrení respondentov by sa na financovaní integračných služieb mali podieľať aj veľkí zamestnávatelia, ktorí zamestnávajú veľký počet cudzincov. Tí vytvárajú pre súkromnú spoločnosť profit, ale pre samosprávu sú záťažou v poskytovaní služieb. Zamestnávateľ by mal napríklad finančnou formou prispievať na integrovanie zamestnancov – cudzincov aj mimo pracovného prostredia.

„Veľkí zamestnávatelia sú z môjho pohľadu kľúčoví. Kľúčoví pre samosprávu. Toto je niečo, čo by som ja chcel advokovať na národnú úroveň, aby bola prenesená spoločná zodpovednosť veľkých zamestnávateľov a ich dopady na miestnu samosprávu, infraštruktúru a spoločnosť v súvislosti s ich činnosťou a recruitingom, ktorý robia... Má to dopad na infraštruktúru a spoločnosť v danej samospráve – a toto je niečo, čo by som chcel advokovať: rozšírenie spoločnej zodpovednosti tak, ako majú aj iné (sú nejaké konzorciá veľkých zamestnávateľov, ktoré refundujú svoju činnosť samosprávam) – keby sa vytvoril takýto podobný vzorec. Lebo je pekné prilákať investíciu, ale treba myslieť aj na to, čo bude ďalej a čo to spôsobí. Je to politicky veľmi dobrá téma, ale dopady už nemusia byť také pozitívne. Je to niečo, kam vedú naše kroky. Je to úplne nová vec pre zamestnávateľov a úplne nová vec pre samosprávy.“

3.2.2 Financovanie integračných služieb poskytovaných MNO

Rozsah poskytovaných integračných služieb závisí od finančných zdrojov, ktoré MNO získajú. MNO nemajú stabilný základný rozpočet a financujú služby najmä z rôznych projektov. Po vypuknutí vojny na Ukrajine viaceré organizácie získali finančnú podporu od medzinárodných organizácií OSN – UNICEF a UNHCR, ktoré zastrešovali a podporovali rôzne aktivity zamerané na pomoc osobám utekajúcim pred vojenským konfliktom a ich integráciu. Postupne však dochádzalo k utlmovaniu tejto podpory. Táto situácia zasiahla viaceré organizácie, ktoré museli následne redukovať svoje služby a znižovať personálne kapacity.

Ďalšími významnými zdrojmi financovania pre MNO poskytujúce služby integrácie pre cudzincov sú európske fondy:

- AMIF - Fond pre azyl, migráciu a integráciu
- ESF+ - Európsky sociálny fond plus
- Plán obnovy

Na podporu MNO v súvislosti s príchodom odídencom z Ukrajiny bol zameraný národný projekt Pomoc osobám z Ukrajiny pri ich vstupe a integrácii na území SR – mimovládne neziskové organizácie a nadväzujúci národný projekt Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín vrátane migrantov.

Respondenti považujú za dôležité nastavenie presných oblastí financovania a koordináciu v rámci výziev a fondov, aby nedochádzalo k tomu, že niektoré výzvy budú duplicitné a iné témy a oblasti nebudú vôbec pokryté. Ďalším problémom pri tomto spôsobe financovania je udržateľnosť.

„Tieto fondy môžu raz skončiť alebo budú nejakým spôsobom oklieštené a ak sa tie služby nepodarí rozbehnúť, systematizovať na úrovni štátu, tak sa môže stať, že dôjde k výpadku, čo sa aj stalo. Väčšinou je ten projektový cyklus nastavený tak, že kým skončí projekt a je vypísaná výzva a kým sa stihne spracovať tá žiadosť o nový projekt a podpísať grantová zmluva, tak väčšinou dôjde na niekoľko mesiacov k výpadku. Tým, že tieto organizácie žijú z týchto peňazí, tak často prídu o kvalifikovaných ľudí, ktorých nemajú z čoho zaplatiť. A oni čakajú mesiace na to, kým sa naštartuje ďalšia projektová výzva, prídu im projektové peniaze a potom veľmi často musia budovať na „zelenej lúke“ opäť tie isté služby.“

Niektoré MNO sa snažia získať materiálnu a finančnú podporu aj cez verejné zbierky a spoluprácou so súkromným sektorom a samosprávami. Finančná podpora zo strany samospráv je však obmedzená, keďže samosprávy tiež bojujú s nedostatkom financií.

„Samosprávy nevstupujú finančne. Vstupujú priestorovo, respektíve zdieľaním nákladov na nájom, energie. Samosprávy sa mi našťastie podarilo presvedčiť, aby si podali projekty – tak už finančne vstupujú, poskytnú nejakých ľudí, respektíve sa podieľajú na nákladoch. Ale že by samosprávy mali nejaké grantové výzvy, kde by si mimovládky mohli žiadať, to nie. Samosprávy naopak majú málo peňazí, bojujú o prežitie a nehrozí, že by financovali nejaké aktivity. Jediná výnimka je Bratislava, kde je v rámci magistrátu zriadený odbor na prácu s ľuďmi s cudzineckým pôvodom a magistrát financuje priamo tento odbor. Košice, ktoré sa aktívne venujú integrácii, financujú to cez národný projekt, lebo mesto povedalo, že to nemá z čoho financovať.“

3.3 Spolupráca s inými aktérmi

3.3.1 Spolupráce samosprávy

Na to, aby procesy dlhodobej integrácie boli úspešné, komplexné a systémové, si vyžadujú množstvo veľmi rôznorodých služieb, čo v praxi znamená vysokú personálnu a finančnú záťaž. Ak by samospráva chcela riešiť komplexné integračné aktivity výhradne vo vlastnej réžii, potrebovala by zamestnať mnoho odborníkov. To by predstavovalo veľké finančné, ale aj kapacitné náklady a otázne by bolo efektívne využitie týchto zamestnancov. Preto predpokladáme, že kľúčovým prvkom úspešného integračného modelu bude efektívna spolupráca so štátom, samosprávami a MNO.

Pri našom výskume sme respondentom zastupujúcim samosprávy kládli otázky týkajúce sa spolupráce s nasledovným výsledkom:

Samosprávy so zriadenými podpornými centrami pre cudzincov

Podporné centrá pre cudzincov sa pokúšajú poskytnúť komplexné integračné služby a narážajú na mantinel personálnych možností. Preto rozvíjajú množstvo spoluprác s MNO, štátnymi organizáciami a v menšej miere aj so samosprávami (VÚC, iné mestá). V jednom prípade bolo podporné centrum označené ako „spolupracujúca platforma“, teda že podstatou centra je spájanie viacerých organizácií a vzájomná spolupráca. Viackrát bolo ako benefit spolupráce označované predchádzanie duplicitne v poskytovaných službách.

„Neposkytujeme všetky služby. My, ako mesto, ani nemôžeme, lebo tu máme celkom veľa aktívnych neziskových organizácií, ktoré sa tomu venujú dlhodobo, aj v oblasti integrácie cudzincov. Nechceme suplovať úlohy neziskových organizácií a duplicitne poskytovať služby, a preto sa snažíme prepájať, spájať a referovať klientov na druhy služieb, ktoré nie sú dostupné v rámci našej ponuky.“

„Pri centre nemalo pre nás význam zamestnať 10 nových ľudí na to, aby poskytovali priamo služby, ale väčší význam nám dáva to, že si vysúťažime (organizáciu), ktorá to robí dlhodobo a kvalitne a dáme jej priestor na realizáciu.“

Spolupráca s MNO

Výpočet foriem a oblastí spoluprác je naozaj bohatý. Avšak každé podporné centrum pre cudzincov spolupráce nadväzuje v inom množstve, intenzite aj formách. Od centra, ktoré je na spoluprácach postavené („spolupracujúca platforma“) až po centrum s iba niekoľkými neformalizovanými spoluprácami.

Formy spolupráce sú od zazmluvnených a vysúťažených partnerov prostredníctvom verejného obstarávania, memorandá o spolupráci, cez poskytovanie priestorov centra až po neformálne dohody o odosielaní klientov s konkrétnym problémom, ktoré centrum nerieši.

„Veci, ktoré sú poskytované v centre, tak sú 4 poradenstvá. Sú kontrahované organizácie, ktoré vzišli na základe verejného obstarávania na právne, pracovné, sociálne a psychologické poradenstvo.“

V niektorých centrách organizujú koordinačné platformy neziskových organizácií, ktoré slúžia na upevnenie spoluprác, informovanie a koordináciu aktivít.

Oblasti spolupráce:

- **Humanitárna pomoc** – centrá často spolupracujú s charitatívnymi, humanitárnymi a cirkevnými organizáciami pri poskytovaní humanitárnej pomoci cudzincom na Slovensku. Môže sa týkať poskytovania potravín, šatstva, ubytovania či peňazí.
- **Zdravotníctvo** – zahŕňa spoluprácu s organizáciami, ktoré pomáhajú pri zabezpečovaní dostupnosti zdravotnej starostlivosti.
- **Právne služby** – ide o veľmi častú spoluprácu pri poskytovaní právneho poradenstva, najmä v oblasti pobytového práva, bývania a rodinného práva. Niektoré centrá majú pre túto službu vyčlenené presné dni a hodiny v týždni.
- **Psychologická pomoc** – patrí sem spolupráca s organizáciami poskytujúcimi psychologické poradenstvo. V rámci neho organizácie pomáhajú klientom vyrovnáť sa s traumou z vojny, presunu, straty majetku, rozdelenia rodín a šikany v školách.
- **Oblasť analýz, mapovania potrieb a tvorby strategických dokumentov** – spoluprácou s odborníkmi zo špecializovaných MNO vzniklo viacero situačných analýz a návrhov strategických materiálov pre samosprávy. Tie napomohli zmapovaniu cudzineckých komunít a ich potrieb.
- **Oblasť školstva a vzdelávania** – pri vzdelávaní je častá spolupráca pri jazykových kurzoch, ktoré sa uskutočňujú v centrách, či prepájanie a koordinácia MNO so zameraním sa na vzdelávanie a inklúziu so školami. Spolupráca prebieha aj pri pomoci deťom so špeciálnymi potrebami alebo pri príprave adaptačných tried.

„Na úrovni školstva sa riešia adaptačné triedy a naša úloha v tom celom je pospájať MNO, ktoré fungujú dlhodobejšie v téme vzdelávania detí s cudzineckým pôvodom, prepájať ich s ministerstvom, zvolávať stretnutia, baviť sa o tom, čo dáva a nedáva zmysel.“

Aktuálnym problémom je pokles financií na podporu integračných aktivít a z toho dôvodu aj pokles počtu partnerov, s ktorými môžu podporné centrá pre cudzincov spolupracovať.

„Tie chýbajúce financie sa vlastne odrážajú aj na spolupráci s ostatnými neziskovkami, ktoré sú zase naviazané na nejaké grantové schémy.“

Náš výskum ukázal že faktor spolupráce s MNO je pri poskytovaní komplexných integračných služieb kľúčový. Zabezpečenie jeho pokračovania by preto malo byť jedným z ťažiskových bodov pri nastavovaní štátnej politiky.

„V spolupráci s nimi sa snažíme poskytnúť support pre tých, ktorí ho potrebujú. Aj podľa výskumov, ak chceme, aby tu ľudia ostali a neodišli po vojne na Ukrajinu, tak im musíme vytvoriť prostredie, aby tu boli radi.“

Spolupráca s medzinárodnými organizáciami

Pôsobenie medzinárodných organizácií na Slovensku v oblasti rozvoja integračných služieb hodnotili respondenti ako významné, dokonca niekedy ako kľúčové. Ide hlavne o UNICEF a UNHCR. Tieto organizácie priniesli na Slovensko prostriedky na vytvorenie zázemia pre rozvoj integračných služieb. Financovali výskumné aktivity a tvorbu analýz, tvorbu strategických dokumentov, pomáhali s materiálnym vybavením a financovali aj samotné integračné služby skôr, ako sa touto oblasťou začal intenzívne zaoberať štát.

Uvádzame niektoré citácie, ktoré vykresľujú dôležitosť medzinárodných organizácií v počiatkoch vzniku podporných centier pre cudzincov:

„Dost' sme spolupracovali s UNICEFom, ktorý tieto aktivity do značnej miery financoval. Do značnej miery... stopercentne financoval.“

„UNICEF, UNHCR, IOM, to je to, čo svojho času veľmi pomohlo. Vlastne, najviac nám finančne pomohol UNICEF. UNHCR nám pomohlo aj nejakými darmi, nejakými rekonštrukciami priestorov, nejakým technickým zabezpečením, nejakou podporou, čo sa týka aj možno nejakých dát, ktorými oni disponovali.“

„V rámci toho vznikol aj kontingenčný plán, ktorý robila naša civilná obrana, v rámci mesta.“

„UNHCR, ktoré mestu pomohlo, či už po logistickej stránke a po technickej.“

„My sme sa zosieťovali vďaka UNICEF, bolo nás 8 miest, ktoré sme sa pravidelne stretávali a vymieňali sme si skúsenosti. V tomto bol UNICEF úžasný.“

„Tým, že nám to celkom dobre fungovalo, tak tu boli aj z UNHCR. S nimi sme sa dohodli, že nám dodajú nábytok a vybavenie pre nové centrum.“

Spolupráca so samosprávami

Spolupráca s vyššími územnými celkami bola respondentmi zvyčajne charakterizovaná ako formálna, v niektorých prípadoch a časových obdobiach dokonca ako konkurenčná či komplikovaná. Príčiny môžu byť rôzne, napríklad: komplikované vzťahy vyplývajúce z minulosti, iný územný záber pôsobnosti (mesto sa zameriava hlavne na svoje územie pričom rozsah pôsobnosti kraja je nepomerne väčší a problematiku zachytáva v širších súvislostiach), iné kompetencie, prípadne konkurenčné pôsobenie v krajskom meste.

Väčšinou je spolupráca vo forme prizývania do pracovných skupín, kde sa rieši konkrétny problém. Témy, ktoré spolu najviac komunikujú, sú oblasť zdravotníctva a stredných škôl, problematiky, ktoré spadajú do pôsobnosti kraja, ale dotýkajú sa života a integrácie cudzincov v meste.

„Prizývame ich na koordinačné stretnutia. Ale máme snahu, hlavne kvôli zdravotníctvu a stredným školám.“

„Je to u nás trochu problematická oblasť, spolupráca by mohla byť lepšia, ako je. V niektorých aspektoch úplne absentuje.“

„V začiatkoch často sme sa dostávali do konfliktu a mali sme inú predstavu o tom, ako by to malo fungovať. Ale potom sa to stabilizovalo, dostalo sa to do nejakých zabehnutých koľají. Riešime úplne iné veci, máme iné kompetencie, ale tam, kde máme nejaké priesečníky, tam si pomôžeme.“

„Je to u nás trochu problematická oblasť, spolupráca by mohla byť lepšia, ako je. V niektorých aspektoch úplne absentuje.“

„Za tie tri roky sme si našli cestu k spolupráci, najviac v zdravotníctve.“

Spolupráca medzi mestom (resp. podporným centrom pre cudzincov) a vyšším územným celkom je oblasť, ktorá si zasluhuje väčší rozvoj a pozornosť. V záujme dosiahnutia komplexných služieb a efektívnej pomoci bude potrebné spájanie síl a väčšia spolupráca. Ide predovšetkým o oblasti školstva a zdravotníctva (vzhľadom na kompetenčné rozdelenie), ale aj o kontext cudzincov, ktorí na území mesta nežijú, ale do mesta prichádzajú za prácou a trávia v ňom svoj voľný čas. Ešte väčšia spolupráca bude potrebná, ak by zriaďovateľom podporného centra pre cudzincov v meste bol vyšší územný celok (takáto situácia môže reálne nastať napr. v meste Banská Bystrica).

Iná situácia je spolupráca miest medzi sebou, predovšetkým medzi mestami, ktoré sa aktívne venujú integrácii cudzincov. Tieto mestá rozvíjali komunikáciu, výmenu informácií a skúseností, ktorá vyústila v júni 2025 do vytvorenia Siete centier pre utečencov a cudzincov – Bezpečný bod.

„Bezpečný bod. To je sieť, ktorá spája samosprávy, ktoré sa venujú cudzineckej politike.“

Sieť centier pre utečencov a cudzincov – Bezpečný bod

Cieľom siete je posilnenie spolupráce, zvyšovanie štandardov, koordinácia aktivít a advokácia témy integrácie na najvyššej úrovni.

„Cieľom je zosieťovať samosprávy na zdieľanie skúseností a na advokáciu smerom hore, čo už prebieha.“

Iniciátorom a koordinátorom siete je Únia miest Slovenska s odbornou podporou UNHCR. Združuje sedem miest: Bratislavu (Centrum pre ľudí s cudzineckým pôvodom – LOOM), Trnavu (ConnecTT – Podporné centrum pre cudzincov), Nitru (COMIN – Kontaktné miesto pre cudzincov), Prešov (Klientské centrum pre cudzincov), Košice (Centrum podpory cudzincov), Michalovce (Integračné centrum) a Žilinu (Žilinský maják – Centrum informácií a podpory). Centrá by mali spájať štandardy, ktoré musia všetky dodržiavať a klient tak nájde podobné služby, prístup a kvalitu v každom z centier. Zároveň ich bude spájať spoločné označenie.

„Ak mesto získa tú značku, tak môže si svoje služby alebo svoje kancelárie takto označiť a cudzinec, ktorý príde do ktoréhokolvek mesta a zistí, že to je nejaká značka, tak vie, že sú to partneri alebo sú to už podkutí a majú nejaký základ a vedia mu pomôcť. Kdekoľvek na Slovensku. To je podobné, ako keď máte na potravinách označenie, že vegan, tak viete, že to je nejaká značka.“

Vznik siete je dôležitý krok k systematizácii integračných služieb. Jej kľúčová úloha bude v prenose informácií a požiadaviek z praxe v regiónoch do nastavovania štátnej politiky integrácie cudzincov. Môže sa stať významným partnerom pre štátnu správu, zdrojom dôležitých dát, pripomienok a návrhov riešení. Kľúčové však bude zabezpečiť stabilné financovanie podporných centier pre cudzincov, ich vzájomnú koordináciu a zakotvenie ich podpory a rozvoja v systéme štátnej politiky v oblasti integrácie cudzincov.

Spolupráca so štátom

Úrad hraničnej a cudzineckej polície

S Úradom hraničnej a cudzineckej polície prichádza do kontaktu každý cudzinec žijúci na Slovensku a priamo alebo nepriamo aj každé podporné centrum pre cudzincov. Spolupráca sa odvíja od poskytovania informácií, cez spoluprácu v pracovných skupinách až po priamu pomoc klientom pri vybavovaní potrebných dokladov a povolení. Hodnotenie spolupráce má širokú škálu, od pozitívnej, cez neutrálnu až po väčšinou negatívnu, ktorá je ovplyvnená aj negatívnou skúsenosťou klientov, predovšetkým s vybavovaním termínov, jazykovou bariérou a niekedy aj prístupom zamestnancov.

„My obe v tej téme robíme pár rokov a ja som sa nikdy nestretla s cudzincom, ktorý by nemal negatívnu skúsenosť s cudzineckou políciou.“

„A potom ešte cudzinecká polícia. Tam sú veľké bariéry. Častokrát nevieme pomôcť, akokoľvek sa to skúša.“

„A čo sa týka spolupráce, ja si myslím, že ja osobne mám dobré skúsenosti so spoluprácou s cudzineckou políciou. Čiže myslím si, že sme si nápomocní navzájom. Nevidím tam žiadny problém na našej dolnej úrovni. Už druhá vec je legislatíva.“

Nakoľko je úrad kľúčovou inštitúciou pre cudzincov žijúcich na Slovensku, niektoré samosprávy v minulosti prišli s návrhmi na zlepšenie služieb, ale nebolo ich možné realizovať. Podľa názoru respondentov dôvodom mohla byť neochota ale aj centrálny spôsob riadenia, kde regionálna pobočka nemá priestor na nastavenie vlastných úprav služieb.

„A prišla nám odpoveď, že toto nie je možné z hľadiska toho, že oddelenia cudzineckej polície postupujú jednotne. A keby sa to urobilo tu, tak by to bolo narušenie jednoty a z tohto hľadiska to nie je možné.“

Aktuálnu situáciu, ale aj dôležitosť Úradu cudzineckej a hraničnej polície pre život cudzincov na Slovensku dokresľujú aj nasledujúce citácie z výskumu:

*„Cudzinecká polícia je trocha štát v štáte. My naozaj nevieme pomôcť.
Z praxe máme zistené časy, v ktorých hodinách, napríklad medzi
2:00 – 3:00 v noci z pondelka na utorok, je možné chytiť nejaký termín.
Ale zatiaľ je to taká partizánčina.“*

„Je tam veľký systematický problém, v nefungovaní v procesoch rezervačného systému a ľudia sa nám pravidelne sťažujú, že sa k rezervácii nemôžu dostať. A je to pre nich niekedy v existenčnej situácii, že musia mať prácu, musia mať načas vybavený pobyt, legálny status. Je ohrozený akoby ich život a práca na Slovensku a tak.“

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

Respondenti pozitívne hodnotili spoluprácu s miestnymi úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny. Vyzdvihovali najmä vzájomnú informovanosť, preposielanie klientov oboma smermi a skutočnosť, že zástupcovia úradu práce bývajú prítomní v pracovných skupinách, platformách a pomáhajú s odborným vedením seminárov pre cudzincov (napríklad o právach a povinnostiach v pracovnej a sociálnej oblasti a porozumeniu systému štátnej administratívy). Respondentmi bolo pozitívne hodnotené aj to, že na úradoch práce informujú cudzincov o službách podporných centier.

*„Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, tam je veľmi dobrá spolupráca.“
„Úrad práce je kľúčový.“ „Mali sme odborné semináre pre komunitu, pre ľudí, ktorí napr. poberajú hmotnú núdzu, ale zároveň pracujú - aké majú povinnosti, aby rozumeli systému, prečo sa im stiahne dávka, prečo musia každý mesiac odnieť potvrdenie o tom, že pracujú, ako sa to vypočítava; aby sa orientovali v termínoch: čo je životné minimum, hmotná núdza, na čo majú nárok. Aj pre deti: aké majú nároky aj povinnosti.“*

Národný inštitút vzdelávania a mládeže – NIVAM

NIVAM sa do pomoci ukrajinským deťom zapojil už v roku 2022, kedy v spolupráci s UNICEF vytvorili program Podpora odídencom z Ukrajiny vo vzdelávaní. Na základe projektu vznikli miesta pre regionálne koordinátorky, zabezpečovali aj tlmočnickú a psychologickú pomoc.

Viacere podporné centrá pre cudzincov potvrdili spoluprácu s NIVAM, ktorú hodnotili pozitívne. Koordinátorky boli nápomocné najmä pri riešení školských tém a pri výskumných aktivitách v školských zariadeniach.

„My to hodnotíme veľmi pozitívne. V NIVAM vznikli myslím už v roku 2022 pozície regionálnych koordinátoriek na tému Ukrajiny, kde sa intenzívne snažili o zlepšenie priebehu zaraďovania detí a asistovať komunitám. S kolegyňami, s ktorými sme tam spolupracovali, bola veľmi dobrá a konštruktívna spolupráca. Širšie sme sa rozprávali o vzdelávacích témach – z ich skúseností a pod. Teraz uvidíme, aké to bude mať pokračovanie, tiež boli zamestnané a financované cez UNICEF, ktoré končí. Uvidíme, ako sa tam tie pozície udržia. Ale z nášho pohľadu bolo super, že na štátnej úrovni bol niekto, kto bol aj akcieschopný a vedel zo skúseností prenášať aj nápady a zapájať sa aj na lokálnej úrovni do koordinovania.“

Projekt skončil v roku 2025, keďže skončila aj podpora od UNICEF. Preto od roku 2026 kompetencie prebrali Regionálne úrady školskej správy. Vzhľadom na pozitívne hodnotené pôsobenie regionálnych koordinátoriek je na zváženie pre ministerstvo školstva, či by nebolo vhodné vytvoriť obdobné (systematizované) pracovné miesta s rozšírením problematiky na deti všetkých cudzincov.

Okresný úrad

Po vypuknutí vojny na Ukrajine veľkú časť aktivít týkajúcich sa pomoci ukrajinským odídencom riadil okresný úrad (okresný úrad koordinuje činnosť obcí pri riešení krízovej situácie[20]). Dnes sa spolupráca obmedzuje na oblasť finančných príspevkov na ubytovanie.

„Keď pretrvávala väčšia kríza spojená s príchodom ľudí z Ukrajiny, tak bola dobrá spolupráca s okresným úradom. V rámci krízových opatrení to bolo celkom dobré. Ale keď sa skončila krízová situácia, tak už sa nenašli prieniky v aktivitách či ďalších spoluprákach.“

„Mesto ešte spolupracuje s okresným úradom v rámci reportovania finančných príspevkov na ubytovanie.“

Migračný úrad Ministerstva vnútra SR

Niektoré podporné centrá pre cudzincov majú nadviazanú spoluprácu s migračným úradom, ktorá sa týka hlavne dočasného umiestňovania cudzincov (odídencom) v záchytnom tábore.

„A máme tam veľmi dobrú spoluprácu, častokrát si voláme, keď máme ľudí, ktorých nevieme umiestniť – tam sú kapacitné možnosti obrovské. A oni nás oslovujú, keď im niekto končí, keď uplynie možnosť, kedy môžu byť u nich a či im my nevieme nejako pomôcť.“

[20] <https://www.minv.sk/?okr>

Spolupráca so zamestnávateľmi

Spolupráca so zamestnávateľmi pôsobiacimi na území samosprávy alebo v tesnej blízkosti je téma, ktorú zatiaľ rozvíjajú iba niektoré podporné centrá pre cudzincov. Zvyčajne ide o informácie o pracovných miestach pre cudzincov prostredníctvom podporných centier, prípadne odporúčanie na služby podporného centra pre zamestnaných cudzincov. Objavuje sa dôležitý posun v tejto téme, keď sa z perspektívy samosprávy začína na zamestnávateľa pozeráť ako na partnera, ktorý by mal niešť spoločenskú zodpovednosť za to, že zamestnaním väčšieho počtu cudzincov spôsobuje samospráve zvýšené finančné a personálne náklady a že integrácia zamestnanca nekončí bránami firmy, ale mal by sa podieľať na začlenení cudzinca do širšieho spoločenstva samosprávy.

„Zatiaľ sme sa na túto cieľovú skupinu nezameriavali, ale plánujeme to z toho dôvodu, že by sme potom vedeli poskytnúť informácie o možnostiach zamestnania.“

„Veľkí zamestnávateľia sú z môjho pohľadu kľúčoví. Kľúčoví pre samosprávu. Toto je niečo, čo by som ja chcel advokovať na národnú úroveň, aby bola prenesená spoločná zodpovednosť veľkých zamestnávateľov a ich dopady na miestnu samosprávu, infraštruktúru a spoločnosť v súvislosti s ich činnosťou a recruitingom, ktorý robia.“

„Lebo je pekné prilákať investíciu, ale treba myslieť aj na to, čo bude ďalej a čo to spôsobí. Je to politicky veľmi dobrá téma, ale dopady už nemusia byť také pozitívne. Je to niečo, kam vedú naše kroky. Je to úplne nová vec pre zamestnávateľov a úplne nová vec pre samosprávy.“

Samosprávy bez podporných centier pre cudzincov

V samosprávach bez podporných centier je poskytovaných podstatne menej služieb pre cudzincov v porovnaní so samosprávami so zriadenými podpornými centrami. Problematika býva rozdelená medzi viacero pracovníkov a viacero odborov. Výsledkom je aj menšia miera spolupráce.

Spolupráca s MNO

Najčastejšou identifikovanou formou spolupráce medzi samosprávami bez podporných centier pre cudzincov a MNO bolo poskytovanie priestorov zo strany samosprávy. V priestoroch mohli byť uskutočňované komunitné, vzdelávacie alebo charitatívne aktivity.

Výrazne zastúpené boli spolupráce s charitatívnymi organizáciami, z čoho môžeme vyvodzovať, že ťažiskovým prvkom spolupráce v oblasti integrácie je humanitárna pomoc. Označované boli hlavne kresťanské charity alebo Slovenský Červený kríž. *„Veľmi by som chcela vyzdvihnúť, že v rámci tém, s ktorými sa v oblasti integrácie stretávame, napr. ubytovanie, tak veľmi dobrá spolupráca bola s Červeným krížom.“*

Spomínaná bola aj spolupráca s organizáciami venujúcimi sa dobrovoľníctvu a psychologickej pomoci.

Pri výskume sme sa však stretli aj s dedičstvom negatívnych vzťahov medzi samosprávou a MNO (príčiny a udalosti, ktoré tieto vzťahy spôsobili, neboli predmetom nášho výskumu), ktoré nepomohla zlepšiť ani migračná kríza. Táto bariéra môže brzdiť rozvoj integračných služieb.

„Niekoľko je tam zapracovaná do vzťahov aj taká polarizácia a nevraživosť, organizácie si nesú niektoré svoje krivdy.“

Spolupráca so samosprávami

Spolupráca medzi mestom a krajom bola z pohľadu respondentov hodnotená skôr pozitívne. Avšak väčšie spoločné aktivity v oblasti integrácie cudzincov sa v rozhovoroch neuvádzali.

„Tam kde nachádzame prieniky, tak spolupráca je. Nemyslím si, že by boli zlé vzťahy. Aj v rámci projektu sme boli prizývaní do networkingových stretnutí, aj do diskusií, aj stretnutí, či výstupov – len tam sa nám prienik tém úplne neprekrýva, nakoľko rozptyl pre samosprávny kraj je omnoho väčší a aj projekt sa potom sústredil inam.“

Spolupráca so štátom

Pri otázkach na spoluprácu so štátom rezonovala ešte aj po troch rokoch negatívna spomienka na obdobie riešenia utečeneckej krízy, kedy podľa vyjadrení respondentov, štát reagoval neskoro.

„Zlepšiť treba spoločnú koordináciu zo strany štátu. To som videla ako najväčší problém. Museli sme sa v danom čase spoliehať sami na seba. Koordinácia prišla, keď už bolo všetko zabehnuté. Nevieť odpustiť štátu, že nás v tom nechal samých. A idú niečo robiť, keď už tu všetko fungovalo.“

Úrad hraničnej a cudzineckej polície

Ako aj pri samosprávach s podpornými centrami pre cudzincov, aj v tomto prípade bola spolupráca s cudzineckou políciou respondentmi hodnotená ako nepriaznivá, i keď môžeme predpokladať, že vzhľadom na menšie množstvo služieb samosprávy pre cudzincov bolo množstvo interakcií s cudzineckou políciou výrazne menšie.

„Pri týchto rozhovoroch a stretnutiach ja stále nerozumiem, že nefunguje s cudzineckou políciou nejaká efektívnejšia spolupráca, lebo alfou a omegou pre týchto ľudí je ten prvý kontakt, ktorý je práve s cudzineckou políciou, kde vám nikto nerozumie ani po anglicky, ani v žiadnom inom jazyku.“

„Pri týchto stretnutiach sa k tomu vždy vrátíme a položíme si otázku, kde by mali títo ľudia (cudzinci) dostať základnú informáciu. Kde ich vždy nájdeme a nájdeme ich tam (cudzinecká polícia). A tam (cudzinecká polícia) by ich bolo najlepšie zachytiť a dať im informácie. Len oni informáciu z letáku ťažko získajú. A ešte v akom jazyku im ju dať.“

Okresný úrad

Spolupráca s okresným úradom sa spomínala iba vo vzťahu s riešením situácie počas utečeneckej krízy keď okresný úrad zvolával krízový štáb.

„Spolupracovali sme s okresným úradom, ktorý zvolával krízový štáb, kde sme chodili na pravidelné stretnutia. Zo začiatku to boli informácie. Tí, ktorí sme niečo robili, tak sme hovorili, čo robíme. Rozdelili sme si úlohy, že čo a ako.“

Národný inštitút vzdelávania a mládeže – NIVAM

Spolupráca s NIVAM sa uvádzala v spojitosti s hľadaním školských zariadení pre deti cudzincov.

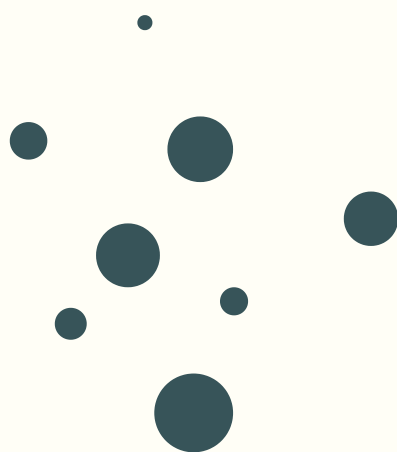
„Spolupracujem s NIVAM a dávam im tipy na rodičov, ktorí nevedia umiestniť svoje deti a oni (NIVAM) sondujú nielen po meste, ale aj po okolí, aby im našli školu. Taká istá situácia je aj s predškolákmi, musia ich zo zákona prijať do poslednej triedy. A s materskými školami je ešte väčší problém ako so školami.“

Univerzity

Spolupráca s univerzitami sa spomínala v súvislosti s realizáciou jazykových kurzov.

„Celkovo si myslím, že spolupráca medzi mestom a univerzitou je tu na veľmi dobrej úrovni, v rôznych oblastiach spolupráce.“

„V spolupráci s univerzitou sa konali jazykové kurzy.“

Podporné centrá pre cudzincov – model multisektorovej spolupráce ako príklad dobrej praxe

Namiesto hľadania jedného ideálneho centra predstavujeme ako príklad dobrej praxe princíp podporných centier pre cudzincov. Každé z existujúcich podporných centier má svoje silné aj slabé stránky. V jednom prípade môžeme vyzdvihnúť rozvetvenú spoluprácu s MNO, veľkú škálu služieb, ale neistú podporu samosprávy v oblasti financovania a udržateľnosti. V inom prípade vidíme veľkú podporu samosprávy, ktorá podrží centrum aj bez iných zdrojov financií, silnú analytickú a odbornú stránku, ale menšiu spoluprácu s MNO. V iných prípadoch vidíme potenciál, ktorý sa ale ešte len začal rozvíjať. Môžeme však povedať, že vo všetkých centrách je veľká dynamika, zápal pre pomoc ľuďom, tvorbu nových vecí a rozvoj služieb.

Príkladom dobrej praxe nie je jedno konkrétne centrum, ale je to princíp, na ktorom tieto centrá vznikli, ktorý ich spája a ktorý treba rozvíjať a prezentovať. Podporné centrá sú o spájaní síl, kapacít a odbornosti. Stretáva sa v nich spolupráca samosprávy (ktorá je zriaďovateľ), štátu a MNO. Teda „trojlístok“, ktorého efektívna spolupráca môže byť vzorom pre riešenie viacerých problémov v sociálnej ale aj inej oblasti.

Samospráva zvyčajne poskytuje priestory, zázemie mestského úradu, spoluprácu s odborními mesta, mestský mediálny priestor a zamestnáva odborníkov, ktorí sú kostrou aktivít a služieb podporného centra.

MNO zabezpečujú odborné služby, na ktoré samospráva nemá kapacity (možno by nevyťažila odborníka na 100 %, ak by pracoval iba pre samosprávu). Zároveň MNO okrem skúseností a odbornosti prináša aj mieru kontinuity poskytovanej služby v regióne. Vytváranie duplicitnej služby samosprávou by nebolo efektívne.

Štát zabezpečuje financie (zatiaľ iba z európskych prostriedkov) a spoluprácu so štátnymi organizáciami. Štátne organizácie poskytujú informácie, prednášky a školenia. Podporné centrá pre cudzincov a štátne inštitúcie vytvárajú vzájomné klientske cesty a informujú klientov o službách partnerov podľa potreby.

Zástupcovia samosprávy (mesta aj VÚC) a MNO sa stretávajú a koordinujú v rámci komunikačných platforiem, ktoré organizujú podporné centrá.

Čo všetko prináša tento tripartitný model spolupráce:

- ➔ Obojsmernú efektívnu výmenu informácií („zhora dole“ aj „zdola hore“)
- ➔ Šetrenie finančných prostriedkov samospráve aj štátu
- ➔ Efektívnu pomoc a zdroj informácií pre cudzincov na jednom mieste
- ➔ Zvýšenie odolnosti regiónov a tým aj štátu (predchádzanie sociálnemu napätiu, príprava na krízové situácie spojené s migráciou)
- ➔ Cenný zdroj dát z praxe, ktoré sú potrebné pre tvorbu realistickej štátnej politiky pre oblasť migrácie a integrácie
- ➔ Efektívne sieťovanie

Rizikom je zatiaľ nestabilné financovanie a chýbajúca opora v strategických materiáloch štátu.

3.3.2 Spolupráce MNO

MNO majú obmedzené personálne kapacity a mnohé z nich sa špecializujú na jednu alebo niekoľko oblastí, v ktorých si budujú expertízu. Z toho dôvodu nadväzujú spolupráce s inými MNO a samosprávami, aby spoločne dokázali zabezpečiť komplexné služby pre cudzincov. Dôležitá je aj spolupráca so štátom, aby bol zabezpečený prenos informácií a skúseností z terénu, priamo od cieľovej skupiny, na vyššie úrovne a premietol sa do tvorby opatrení a strategických dokumentov.

Spolupráca s inými MNO

MNO, ktoré poskytujú služby dlhodobej integrácie pre cudzincov sa navzájom sietujú a koordinujú na národnej aj lokálnej úrovni.

Existuje neformálna skupina mimovládnych organizácií, ktoré sa dlhodobo venujú pomoci utečencom a migrantom. Združuje 8 – 9 organizácií, ktoré majú svoju právnu subjektivitu. Stretávajú sa k rôznym témam, napríklad k paktu o azyle a migrácii. Zástupca Slovenskej humanitnej rady je reprezentantom všetkých mimovládnych organizácií v Riadiacom výbore pre migráciu, integráciu a inklúziu cudzincov na Slovensku. Neformálna skupina rieši aj témy, ktoré sa prerokávajú na zasadnutí riadiaceho výboru.

„My máme už 10 rokov snahu vytvoriť nejakú spoločnú platformu, len to úplne nefunguje, lebo sú všetci zahltení a zase by to chcelo nejaký strešný orgán, ktorý by nás organizoval. Nakoniec to dopadá tak, že keď sa niečo deje, tak sa ad hoc stretáme. Napríklad tie odporúčania, to sme robili asi 2 týždne po vypuknutí vojny, hneď.“

MNO pôsobiace na národnej úrovni majú expertízu v rôznych oblastiach, napríklad vo výskume, v komunitných aktivitách a v právnom poradenstve a navzájom sa dopĺňajú. Spolupráca spočíva vo výmene informácií, spoločnom vypracovaní rôznych podkladov a dokumentov pre štátnu správu [21] a navzájom na seba odporúčajú klientov podľa toho, v akých oblastiach klient potrebuje pomoc.

Kvalita a intenzita spolupráce sa mení v čase, niektoré organizácie hovorili o intenzívnej spolupráci na hraniciach po vypuknutí vojnového konfliktu, neskôr spoluprácu negatívne ovplyvnilo súperenie o finančné prostriedky, ktoré poskytovali medzinárodné organizácie a nedostatok kapacít na pravidelné stretávanie. V súčasnosti sa situácia opäť mení, keďže finančných zdrojov výrazne ubudlo a niektoré organizácie, ktoré mali pôvodne inú cieľovú skupinu, sa prestávajú venovať téme integrácie cudzincov.

Na lokálnej úrovni organizácie spolupracujú s inými organizáciami pôsobiacimi v danej lokalite, stretnutia niekedy iniciuje aj miestna samospráva.

„Lokálne sme prepojení s miestnymi organizáciami, ktoré fungujú v daných regiónoch. V roku 2022 to bolo intenzívnejšie, aj organizácie, ktoré sa venovali iným činnostiam, začali pomáhať utečencom. Samozrejme, mali obmedzené finančné zdroje, poskytovali pomoc možno rok a skončili. Teraz je to v štádiu, že malé organizácie už nepomáhajú priamo v teréne. Veľké organizácie ako Charita alebo Červený kríž, tí fungujú a s nimi máme kontakt. Malé organizácie sa vrátili k svojim činnostiam (bezdomovectvo, zraniteľné osoby), ale prepojení sme aj keď ich aktivita sa utlmila.“

„V roku 2022 po vypuknutí vojny sem prišlo veľmi veľa zdrojov, najviac cez organizácie OSN, doslova prišli a položili peniaze na stôl. Vznikol boj, nevraživosť a súperenie medzi MNO. Momentálne už nie o čo bojovať, peniaze sa stratili, minuli, organizácie OSN odchádzajú. Sme vo fáze očisty, nanovo sa naprávajú partnerstvá, vzťahy. Môžeme byť komplexní ako chceme, ale nemáme 1000 zamestnancov, nemáme dosah a nemôžeme vyriešiť všetko. Vtedy sa ozývame iným MNO a žiadame ich o pomoc a recipročne oni na nás. Spolupráca má problémy. Dejú sa tu také veci, že niekto nepríde na stretnutie, hoci by mu mohlo niečo dať, ale nepodporím druhého, lebo ten to potrebuje vykázať. Robí sa tu stále veľa, ale profesionálov je menej. Všetci riešime existenčné problémy, ako zachovať organizáciu. Každý rieši sám seba, lebo sa bojí, či prežije. Organizácie spolupracujú, ale prioritne na nejakom klientovi, alebo konzultujú konkrétne otázky.“

MNO pôsobiace na Slovensku spolupracujú aj s medzinárodnými organizáciami – najmä s UNICEF, UNHCR a IOM. Po vypuknutí vojnového konfliktu na Ukrajine organizácie OSN finančne podporovali integračné aktivity MNO, organizovali spoločné koordinačné stretnutia. UNHCR zastrešovala pracovné skupiny, ktoré boli zamerané na odídencom z Ukrajiny a riešili rôzne témy, napríklad vzdelávanie, inklúziu a zdravie.

[21] Napríklad: Centrum pre výskum etnicity a kultúry, Nadácia Milana Šimečku, Človek v ohrození, Liga za ľudské práva, Mareena. 2022. Integrácia ľudí z Ukrajiny. Návrhy riešení [Integracia-ludi-z-Ukrajiny_Navrhy-rieseni.pdf](#)

Podklady pre Národnú stratégiu SR k riadeniu azylu a migrácie <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/30862/1>

Spolupráca so samosprávami

Miera a forma spolupráce medzi MNO a samosprávami je odlišná v jednotlivých mestách. Niektoré mestá, napríklad Nitra, sa začali témou integrácie cudzincov zaoberať už pred vypuknutím vojny na Ukrajine, čo súviselo najmä s príchodom väčšieho počtu cudzincov do veľkých výrobných firiem na území mesta. Ďalšie mestá reagovali na masívny príchod ľudí z Ukrajiny po februári 2022. Niektoré mestá pochopili, že cudzinci môžu byť prínosom a k tejto situácii sa postavili veľmi aktívne, zakladali podporné centrá pre cudzincov a vypracovali stratégie integrácie cudzincov na lokálnej úrovni.

„Niektoré mestá boli veľmi aktívne a niektoré čakali na to, že my ich vyzveme a začali spolupracovať.“

„Všade, kde sme, tak je to o inom. A zisťujeme, že v rámci integrácie cudzincov niektoré samosprávy pochopili to, že cudzinci vedia byť pridanou hodnotou, začali po nejakých 2,5 až 3 rokoch uvažovať o tom ako strategicky a systematicky začleňovať cudzincov, ako pracovať a rozvíjať služby, lebo vedia, že sa im to recipročne vráti. A uvedomujú si, že je to veľká pridaná hodnota mať týchto ľudí, lebo sa bavíme o kvalifikovaných ľuďoch, ktorí prišli z podobného prostredia.“

Jedným z modelov spolupráce, ktorý funguje napríklad v Nitre, je spoločné prevádzkovanie centier pre cudzincov. MNO a samospráva pôsobia v tých istých priestoroch a snažia sa o to, aby sa poskytované služby navzájom dopĺňali. Ďalšou častou formou spolupráce je uzavretie memoranda alebo zmluvy o spolupráci medzi samosprávou a konkrétnou MNO, ako sa to deje napríklad v Michalovciach, Trnave a Žiline.

„Čiže so samosprávami sa nám darí veľmi úzko spolupracovať a niekedy sú samosprávy veľmi ochotné. So samosprávami máme podpísané memorandá o spolupráci – to znamená, že aj mesto sa zaviazalo, že bude nejakým spôsobom podporovať naše aktivity a vytvorí podmienky pre integráciu osôb (migrantov).“

Mestá majú často vytvorené pracovné skupiny a organizujú stretnutia aktérov venujúcich sa integrácii cudzincov na území mesta.

„My chodievame v Prešove aj na stretnutia, ktoré organizuje mesto a kde sa stretávajú subjekty, ktoré pomáhajú cudzincom. V Prešove sa pripravuje stratégia pre cudzincov, sme súčasťou, môžeme sa vyjadriť, navrhnúť nejaké veci. Máme ľudí, na ktorých sa môžeme obrátiť, poradiť sa. Či už sa to týka sociálnych vecí, alebo nejakých iných, ktoré by človek potreboval vybaviť.“

MNO prinášajú skúsenosti a expertízu a z rozhovorov vyplynulo, že od samospráv očakávajú vytvorenie podmienok pre integráciu cudzincov, finančnú podporu, prípadne materiálnu pomoc alebo zvýhodnené nájomné.

V niektorých prípadoch (Banskobystrický samosprávny kraj) funguje spolupráca aj na úrovni samosprávnych krajov a VÚC organizuje koordinačné stretnutia.

Spolupráca so štátom

Zástupcovia MNO v rozhovoroch najčastejšie spomínali spoluprácu s nasledujúcimi ministerstvami a inštitúciami:

Ministerstvo vnútra SR

- Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, jednotlivé oddelenia cudzineckej polície PZ
- Okresné úrady
- Migračný úrad Ministerstva vnútra SR
- Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti

MNO vstupovali do tvorby Národnej stratégie SR k riadeniu azylu a migrácie a Akčného plánu k Národnej stratégii – pripravovali podklady a podieľali sa na pripomienkovaní stratégie. Spolupráca sa zameriava aj na riešenie akútnych situácií a pobytových otázok.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
- Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny

Najčastejšie ide o spoluprácu s orgánmi sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri riešení problémov maloletých a spoluprácu pri integrácii cudzincov na trh práce.

Ministerstvo zdravotníctva SR

MNO riešia s MZ SR otázky súvisiace s rozsahom poskytovanej zdravotnej starostlivosti a zdravotným poistením cudzincov s rôznou formou právnej ochrany.

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR

- Národný inštitút vzdelávania a mládeže

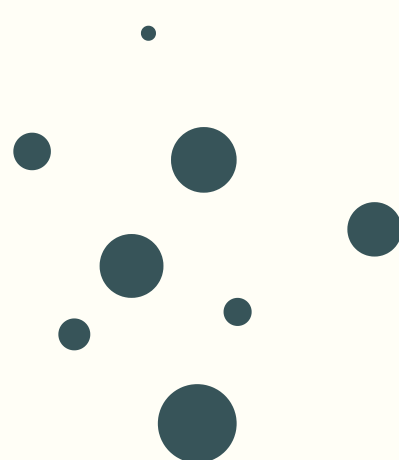
V téme školstva sa spolupráca týka najmä uľahčenia integrácie detí z Ukrajiny do slovenských škôl a zmapovania aktuálnej situácie v tejto oblasti.

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Najčastejšie ide o spoluprácu s veľvyslanectvami a zastupiteľskými úradmi, napríklad pri zlučovaní rodín.

Okrem týchto spoluprác sú zástupcovia MNO členmi rôznych pracovných skupín a zúčastňujú sa okrúhlych stolov zameraných na riešenie konkrétnych tém, vstupujú do tvorby legislatívy a sprevádzajú klientov na úradoch s cieľom debarierizovať komunikáciu.

„Doteraz bol uplatňovaný participatívny prístup aj pri nastavovaní výziev, tvorbe zákonov. Ale sme tretí sektor. Veľmi to závisí od osoby na úrade, nakoľko sa vie stotožniť s témou a nakoľko ju dokáže predať ďalej, aby sa s tou vecou niečo urobilo. Na lokálnej a regionálnej úrovni vnímame, že sme partnerom a sme prizývaní do pracovných skupín a do tvorby strategickejších dokumentov. Na úrovni ministerstiev to bolo pri nastavovaní výziev alebo ak sa novelizovalo nejaké usmernenie a boli sme hráčom, tak sme dostali informáciu a rozhodli sa, či sa zapojíme. Sme pripravení v tom pokračovať, ale či to bude umožnené, to neviem.“

3.4 Bariéry

3.4.1 Bariéry integrácie cudzincov z pohľadu samospráv

Bariéry, ktorým čelia samosprávy pri poskytovaní integračných služieb

- **Štátny systém v ktorom chýba prerozdelenie kompetencií a zodpovednosti, ale aj stanovenie cieľov**

Nastavenie štátnej politiky integrácie cudzincov sa počas rozhovorov ukázalo ako kľúčový problém a hlavná bariéra. Nejde pritom iba o oblasť financovania, ale celkové smerovanie, stanovenie cieľov, prehľadnosť systému, kompetencií a legislatívy. Bez jasného systému, kompetencií a zodpovednosti nie je možné rozvíjať trvalé, komplexné integračné aktivity a vytvárať personálne kapacity odborníkov.

„Sú nejaké prekážky na úrovni štátu, že nemáme stratégiu integrácie pre všetkých, nemáme zastrešenie, metodické usmernenia, máme pocit, že je tam nedostatočná spolupráca na štátnej úrovni a samosprávy.“

Zásadnou prekážkou efektívneho systému integrácie cudzincov je absencia zodpovedného orgánu za oblasť integrácie cudzincov. Žiadne ministerstvo nezodpovedá za celú oblasť integrácie cudzincov a neexistuje ani úrad, ktorý by problematiku zastrešoval a koordinoval. Preto samosprávy pociťujú, že neexistuje zodpovedný partner na strane štátu, s ktorým by mohli adekvátne riešiť problémy integrácie cudzincov.

„S tým súvisí aj to, čo tu organizácie už 20 rokov s prepáčením vykrikujú, že tá téma nie je ukotvená na jednom mieste na štátnej úrovni. A to sa aj z nášho pohľadu veľmi odráža. Je to rozkúskované medzi jednotlivé rezorty, tie vždy medzi sebou nie dobre komunikujú, dáta majú jedny také a jedny také. Myšlienka za tým, ako to ja chápem a ako to aj organizácie aj dlho hovoria – ak by to bolo na jednom mieste, jeden nadrezortný úrad, ktorý má prehľad a vie koordinovať na štátnej úrovni tému, tak by to aj za nás pomohlo.“

„Potrebujeme jasne vedieť, aké kompetencie sú v rámci témy na úrovni štátu, krajov a na miestnej úrovni a aké finančné zdroje na to sú. Ja štvrtý rok nespávam z toho dôvodu, že vždy zoženieme nejaké peniaze, na polroka niečo pokryjeme a zas je neistota, aby sme tieto služby udržali.“

Z pohľadu respondentov zastupujúcich samosprávy na strane štátu absentujú jasné ciele a vízie. Z výpovedí viacerých respondentov vyplývalo, že im nie je zrejmé, či štát má záujem, aby na Slovensku cudzinci ostali a boli integrovaní, alebo o to nemá záujem.

„Nevieme, čo očakáva štát od cudzincov. Absencia presne zadefinovaných očakávaní a cieľov v integračnej politike. Čo je integrácia v očiach slovenskej vlády?“

Toho sa týka aj absencia komplexného strategického dokumentu. Počas výskumu mal síce štát platný komplexný strategický dokument Integračná politika SR, ale bol prijatý ešte v roku 2014 a od vtedy neprebehla jeho aktualizácia. Pričom od roku 2018 sa k dokumentu neprijali žiadne akčné plány. To je dôvod, prečo respondenti nevnímali existenciu komplexného strategického dokumentu, ktorý by reflektoval aktuálnu situáciu.

Stratégia a akčné plány by mali stanoviť jasné ciele a priority a viesť systém a predvídateľnosť do štátnej politiky integrácie cudzincov. To by sa malo odrážať aj v prístupe a strategických dokumentoch samospráv. K tomu sa viaže aj poznámka respondentky: „ja som chcela, aby sa stratégia urobila len v bodoch, lebo keď nemáme národnú stratégiu, tak načo budeme mať my vypracovanú podrobnú stratégiu.“

„To bol kameň úrazu, musím povedať, že my sme si vytvorili stratégiu na vode. Lebo nie sú určené kompetencie, nie je národná stratégia, nevieme, že čo, v akom rozsahu a akým spôsobom. Čiže tú stratégiu sme vytvorili len na základe našich skúseností a praxe.“

Ako jeden z dôležitých problémov označujú respondenti aj absenciu systému vzdelávania pre pracovníkov zodpovedných za integráciu.

Z pohľadu samospráv a ich skúseností je dôležité, aby štát vedel využiť maximum z potenciálu, ktorí cudzinci na Slovensku predstavujú. To v praxi znamená uľahčenie uznávania vzdelania, praxe a odbornosti cudzincov, uľahčenie prijímania do zamestnania a zníženie administratívnej záťaže, respektíve zefektívnenie služieb úradov. Po vypuknutí utečeneckej krízy v dôsledku konfliktu na Ukrajine sa na Slovensku ocitlo mnoho vysokokvalifikovaných odborníkov, ktorí mohli zaplniť nedostatkové odborné profesie, napomôcť slovenskej vede či zdravotníctvu. Vychádzajúc zo skúseností respondentov môžeme konštatovať, že veľká časť z nich sa rozhodla na Slovensku neostať, alebo ak ostali, často nenašli adekvátnu pracovnú pozíciu. Z výrokov respondentov vyvodzujeme, že pomenované skutočnosti súvisia aj s celkovým nastavením štátnej politiky integrácie cudzincov, chýbajúcimi kompetenciami, cieľmi a tiež nízkou flexibilitou štátneho systému.

„Určite sme premrhali potenciál x ľudí, ktorí majú kvalifikáciu a nevieme im uznať diplomy. Určite sme premrhali x potenciálov ľudí, ktorí majú kvalifikáciu, ale nedostali jazykovú prípravu, čiže sa nevedia vo svojej sfére uplatniť. Jedna vec je zháňať ľudí na konkrétne pozície, čo chápem, a druhá vec je, že nepracujeme s potenciálom ľudí, ktorí tu už sú. A pokiaľ im nedáme podporu, tak môžeme naďalej pracovať iba s tým naratívom, ako dávame peniaze do jednotlivých opatrení, ako sú napr. príspevky na bývanie, len keď my nepodporíme človeka, aby si sám vedel vybudovať sieť, tak potom navždy môžeme dávať príspevok na bývanie a nič z toho ďalej nebude. Práca s človekom nie je to, že mu dáme nejakú dávku. Práca je všetko to okolo, aby sa dostal do svojho prostredia.“

- **Absentujúci mechanizmus dlhodobého a systémového financovania**

Problém financovania je spojený s predchádzajúcou bariérou nastavenia celého systému štátnej politiky integrácie. Financie sú aktuálne poskytované iba dočasne, viažúc sa na schválený projekt. Avšak zatiaľ nie je oficiálne známe, či po skončení projektovej výzvy (NP Integrácia) kontinuálne nadviaže ďalšia výzva. Zároveň samospráva, ktorá sa do výzvy nezapojila, alebo dotáciu nezískala a poskytuje integračné služby pre cudzincov, musí tieto služby financovať z vlastných zdrojov.

„My nepotrebujeme pokryť financovanie nejakých čiastkových vecí, ale skôr si sadnúť a vyprodukovať dokument, ktorý už budeme iba realizovať a netreba na neho dodatočné externé zdroje.“

Spôsob krátkodobého projektového financovania nevytvára podmienky pre vznik trvalých pracovných miest a dlhodobé udržanie kvalitných odborných kapacít, zamedzuje dlhodobějšímu plánovaniu a spôsobuje neistotu v celom systéme. Projektom vytvorené odborné a personálne kapacity, ale aj väzba s komunitou, ktoré vznikli počas trvania projektu, sa môžu naraz rozplynúť. Z tohto pohľadu je na mieste aj otázka, či sú takto vynaložené prostriedky skutočne efektívne.

Respondenti v súvislosti s financovaním často poukazovali na to, že výrazným zdrojom financovania samosprávy sú podielové dane. Podielové dane sa vypočítavajú z dane z príjmu fyzických osôb a viažu sa na trvalé bydlisko. Cudzinci, z ktorých väčšina nemá trvalý pobyt na území samosprávy, síce vykonávajú svoju zárobkovú činnosť, odvádzajú dane, trávajú čas na území samosprávy a využívajú jej služby, ale podielovú daň z príjmu tejto osoby samospráva nedostane. Preto viacerí respondenti poukazovali na nespravodlivosť tohto systému. Podielové dane z príjmu fyzických osôb – cudzincov by napomohli zároveň lepšej komunikácii v samosprávach o vynaložených prostriedkoch na integráciu cudzincov.

„Mestám by to pomohlo v tom, že aj poslanci by už nemali argumenty, že z čoho sa to platí, lebo by bol jednoznačný argument z našej strany o tom, že áno, tí ľudia, keď tu pracujú, keď sa tu integrujú, tak aj z toho, čo zaplatia daň z príjmu fyzických osôb, tak časť dostane mesto a vie z týchto financií prekryť ich podporu a ich ďalší rozvoj. To je argument, ktorý by bol veľmi silný, ale zatiaľ nám chýba.“

„Keď som chodieval na stretnutia, tak aj ostatné mestá narážali na to, že treba týchto ľudí začleniť do systému, urobiť tomu nejaký proces, aby mestá dostali na nich aj podielové dane. Lebo oni sú tu, používajú naše verejné priestranstvá, robia tu odpad, používajú naše veci – treba docieľiť, aby sa dostali do nášho systému.“

„Pri podielových daniach tam mám tú advokačnú vec. Aj finančnú, aby samospráva mala prostriedky na infraštruktúru a dopady, ale advokačnú vec voči domácim obyvateľom. Že aj oni prispievajú do rozvoja samosprávy.“

Nastavenie systémového a prehľadného financovania integračných služieb pre cudzincov je zásadným krokom pre samosprávy. Na jeho základe budú môcť plánovať svoje aktivity, rozvíjať podporné centrá pre cudzincov, zamestnávať odborníkov a problematiku lepšie komunikovať smerom k verejnosti (respondenti vnímali ako pozitívne pre ďalšiu verejnú komunikáciu, ak by zdroje na financovanie integrácie boli nezávislé od bežných príjmov samosprávy a preto by nevznikal pocit, že kvôli integrácii cudzincov sú obmedzené iné služby pre obyvateľov samosprávy). Model zmeny v podielových daniach je len jedným z možných riešení.

„Je to téma, ktorú už mnohé samosprávy dlhodobo riešime – nie je úplne zohľadňovaný počet cudzincov, ktorí žijú na tom území, vo financovaní samospráv. A trend je, že tých ľudí je čím ďalej tým viac na území mesta a prirodzene využívajú služby samospráv, ale nie je to úplne odrazené vo financovaní miest a obcí. My sme úplne za to, aby sme mali v mestskom rozpočte narozpočtované peniaze na túto tému. Len keď nemáme viac peňazí, ktoré by na to mali byť rozdeľované, tak je to potom dosť náročné.“

„Samozrejme peniaze, tie nám chýbajú všetkým. Bojujeme aj s ostatnými veľkými mestami o to, aby sme dostali peniaze aj za cudzincov, ktorí ešte nemajú trvalý pobyt na Slovensku.“

- **Bariéry spojené s presnými dátami o počte cudzincov na území samospráv**

Predpokladom poskytovania adekvátnych integračných služieb a taktiež plánovania a strategického nastavovania služieb, je znalosť cieľovej skupiny, hlavne jej početnosti a štruktúry. Napriek tomu väčšina samospráv za zásadné bariéry považuje aj absenciu minimálne časti týchto dát, konkrétne údaje o počtoch odídencom z Ukrajiny žijúcich na území samosprávy. Tento stav je dôsledkom legislatívneho nastavenia inštitútu dočasného útočiska, ktorý sa neviaže k miestu ich pobytu. Štát aj samosprávy tak nemajú prehľad o presnom počte a ani o mieste ich pobytu. V praxi sa tento problém prejavoval napr. pri zavádzaní povinného vzdelávania detí odídencom v septembri 2025. Samosprávy kvôli absencii dát nevedeli koľko detí môžu v školách očakávať a aké kapacity majú vytvoriť.

„Čo sa týka celkových počtov, tam sa odrážame od štatistík Úradu hraničnej a cudzineckej polície, ale nie je to reálny obraz, najmä keď sa bavíme o populácii odídencom. Oni sa môžu presúvať aj v rámci Slovenska aj do iných krajín a nemáme úplný obraz. To je celoslovenský problém, nemáme obraz o tom, kde sa títo ľudia nachádzajú, či sú alebo nie sú v meste. Potom sa aj ťažko prispôsobujú ďalšie služby, alebo sa ťažko nastavujú politiky, keď ani neviete pre koľkých ľudí ich nastavujete. Je to celkom výzva. Presné počty vieme zmapovať iba tých ľudí, ktorí sa na nás obrátia a ostatné sa odvíjame od zdrojov cudzineckej polície.“

„A v súvislosti s odídenkami z Ukrajiny je ten problém, ktorý Vám určite hovorili aj v iných mestách, že odídencom sa automaticky predlžuje útočisko a nemusia byť presne na tých adresách, na ktorých sú prihlásení. Nie sú tam kompletne vypísané adresy, sú akoby registrovaní na obec. Keď sa odsťahujú, tak nemajú povinnosť nahlasovať - nie je to nijako kontrolované a mesto nevie presne, že ktorí odídenci odišli naspäť domov, alebo sa presunuli do iného mesta. Tieto štatistiky nemáme. A nikto na Slovensku nemá tieto informácie, lebo sa to neselektuje.“

Viacerí respondenti uvádzali deklarovанú snahu cudzineckej polície problém vyriešiť novými preukazmi a preregistrovaním odídencom na aktuálne adresy pobytu. K realizácii zatiaľ neprišlo.

„Z ministerstva boli informácie, že by urobili upresnenie údajov – že by boli dni, kedy by sa museli prísť povinne všetci nahlásiť, bolo nám to oznámené ako plán a odvtedy sa nič neurobilo.“

Niektoré samosprávy okrem absentujúcich dát o odídencom uvádzali aj nedostupnosť informácií o presnom počte cudzincov vo všeobecnosti (nielen o počte odídencom).

„Ale celkový pobyt cudzincov, ktorí sú u nás, je skôr odhadované číslo, nakoľko k štatistikám, ktoré má možno cudzinecká polícia, my bežne nemáme prístup. Ani tam nefunguje výmena informácií, pravidelná určite nie.“
„Absencia dát. To je to, s čím my bojujeme. My tým, že nemáme prístup do registra obyvateľstva, nemáme dáta. Čo si vyžiadame, to dostaneme. Ale je to dosť komplikované, je to čiastkové, alebo nie je to úplné.“

Bariéry integrácie cudzincov z pohľadu samospráv

- **Chýbajúce komplexné informácie pre orientáciu cudzincov v slovenskom systéme**

S nedostupnosťou presných informácií majú problém aj cudzinci. Informácie o povinnostiach, ktoré sa ich týkajú, alebo informácie o riešení situácií, s ktorými sa chtiac-nechtiac stretávajú, sú zverejnené na rôznych webových stránkach úradov a samosprávy. Často sú údaje iba v slovenskom jazyku a ukryté pod rôznymi agendami. Pre cudzinca je však hierarchia slovenskej verejnej správy neprehľadná a tak je neraz odkázaný na pomoc iných, zvyčajne domácich obyvateľov (avšak nie vždy sa majú na koho obrátiť). Preto niektorí respondenti, odborníci z praxe, navrhli v rozhovoroch vytvorenie internetového portálu, kde by cudzinec prichádzajúci na Slovensko našiel všetky informácie v rôznych jazykoch týkajúcich sa vyriešenia administratívnych povinností a rôznych životných situácií na Slovensku. Prehľadný systém na jednom mieste by výrazne uľahčil prácu aj zamestnancom samospráv venujúcim sa integrácii cudzincov.

„Neexistencia dát na jednom mieste, všetko treba hľadať na množstve webov štátnych inštitúcií a absencia jednej kvalitnej štátnej aplikácie v mobile, kde bude všetko dôležité.“

- **Služby oddelení cudzineckej polície PZ**

Najčastejšie pomenovanou bariérou integrácie cudzincov počas výskumných rozhovorov so zástupcami samospráv boli služby cudzineckej polície.

„Ja som sa nikdy nestretla s cudzincom, ktorý by nemal negatívnu skúsenosť s cudzineckou políciou.“

Cudzinecká polícia býva prvou inštitúciou, ktorú cudzinec na Slovensku navštívi a podľa nej si vytvára predstavy o charaktere a fungovaní štátneho systému na Slovensku.

„Cudzinecká polícia je prvá štátna inštitúcia, s ktorou sa cudzinec stretne. A cudzinci nechápu, že my (podporné centrum pre cudzincov) sme government a my vlastne ešte bojujeme s tou bariérou, ktorú majú vytvorenú v prvom kontakte so Slovenskom. Oni (cudzinci) sú takí utiahnutí, ten obrovský stres byť na cudzineckej polícii, rozhoduje sa, či tu môžu ostať alebo nie. Keď tam idú aj s koordinátorom, ktorý ich má na starosti, nevedia jazyk, podpisujú niečo, čomu nerozumejú. A chovajú sa k nim tak, že cítia: „nie ste tu vítaní nejako extra“ a my to ešte musíme prelamovať, túto bariéru, ktorá vznikne.“

Podľa respondentov cudzinci často nerozlišujú vzťahy a kompetencie slovenských úradov a obracajú sa so žiadosťami o pomoc s vybavením administratívy na cudzineckej polícii na samosprávu, respektíve prichádzajú už s negatívnym nastavením po skúsenosti s cudzineckou políciou.

Najčastejšie pomenovaným problémom v súvislosti s fungovaním cudzineckej polície je registračný systém a niekedy až takmer nemožnosť získať termín na vybavenie agendy. Pritom od vybavenia potrebných povolení či dokladov niekedy závisí vyriešenie kľúčovej životnej situácie.

„Je tam veľký systematický problém v tom nefungovaní v procesoch rezervačného systému a ľudia sa nám pravidelne sťažujú, že sa k rezervácii nemôžu dostať. A je to pre nich niekedy existenčná situácia, že musia mať prácu, musia mať načas vybavený pobyt, legálny status. Je ohrozený akoby ich život a práca na Slovensku a tak.“

„Termíny sú nemožné, celý systém cudzineckej polície zlyháva, upozorňovali sme na to.“

„A ten rezervačný systém sa dá považovať za technickú bariéru, ktorá by sa mohla odstrániť, ale ktorá zároveň predstavuje aj akoby prístup štátu. Nekladú explicitne prekážky, ale technický problém sa prehlbuje dlhší čas, upozorňuje na to milión organizácií, vie o tom úplne každý, nerieši sa to a ľudia to vnímajú ako technickú prekážku, ktorú vytvára pre nich štát a takýmto spôsobom prejavuje svoj prístup k samotným cudzincom.“

Ďalšou bariérou je nedostatočná jazyková vybavenosť na oddeleniach cudzineckej polície a nutnosť zabezpečenia si osoby poskytujúcej preklad.

„Ja stále nerozumiem, že nefunguje s cudzineckou políciou nejaká efektívnejšia spolupráca, lebo alfou a omegou pre týchto ľudí je ten prvý kontakt, ktorý je práve s cudzineckou políciou, kde vám nikto nerozumie ani po anglicky, ani v žiadnom inom jazyku. Pri týchto stretnutiach sa k tomu vždy vrátíme, položíme si otázku, kde by mali títo ľudia dostať základnú informáciu.“

Cudzinecká polícia by mohla byť vhodným miestom, kde by cudzinci dostali maximum informácií o slovenskom systéme práv a povinností a navigáciu v ňom. Táto inštitúcia vytvára veľký potenciálny priestor na rozvoj služieb a tiež spoluprácu s inými úradmi. Prostredníctvom komplexných a kvalitných služieb by mohla cudzinecká polícia pomôcť ľuďom v kritickej životnej situácii a tým by napomohla vo vytváraní pozitívneho vzťahu ku krajine, v ktorej sa rozhodli žiť a vytvárať hodnoty.

„A potom to nastavenie a dopad na duševné zdravie, to sú niekedy existenčné veci, práca. A najhoršie sú prípady, keď sa stretávame s narodením dieťaťa. A to dieťa nemôže mať pobyt, lebo nie je termín a keď nemá pobyt, tak nemá zabezpečenú zdravotnú starostlivosť. A toto tí ľudia majú v sebe a takto tu žijú.“

- **Komunikácia o migrácii, ktorá sťažuje integráciu cudzincov na Slovensku**

Príchod cudzincov na Slovensko je téma, ktorá polarizuje spoločnosť. Komunikovanie témy politikmi alebo médiami na základe negatívnych javov vyvolávajúcej emócie spôsobuje napätie u väčšinového obyvateľstva a negatívny pocit aj na strane cudzincov. Podľa respondentov, by sa mala zlepšiť komunikácia zo strany štátu a zmeniť sa na komunikáciu založenú na faktoch, štatistikách, objektívnych dátach.

„Keby sa táto téma komunikovala vecnejšie a nestrašilo sa. Zužovať to na nejakú bezpečnostnú tému mi príde veľmi kontraproduktívne.“

„Ono sa to možno nezdá, ale naratívy, ktoré tu už roky počúvame, majú dopad aj na konkrétne situácie tých ľudí a je to za mňa škoda.“

- **Sociálna izolácia**

Nie je to často pomenovaná bariéra, ale jej závažnosť nás zaväzuje k tomu, aby sme ju uviedli. Časť cudzincov, napríklad zamestnanci pracovných agentúr, sa v niektorých prípadoch dostávajú do sociálnej izolácie v ubytovniach na okraji mesta. Samospráva nemá prehľad o dianí v takýchto uzavretých komunitách a členovia komunity nemajú prístup k integračným službám mesta. Teda je značne obmedzená možnosť ich integrácie.

„Títo ľudia sú veľmi izolovaní a bývajú v ubytovniach, niekde na okraji mesta, vytvárajú svoje komunitky, v rámci ktorých žijú a v ktorých fungujú a nie je pre nich prirodzené sa zapájať do mestského života.“

Problém môže nastať aj v tom, že v týchto komunitách môžu vznikáť nežiadúce sociálne javy súvisiace s izoláciou, respektíve takíto ľudia nemajú prístup k informáciám o svojich právach a môžu byť ľahko zneužívaní.

- **Zneužívanie cudzincov v zamestnaní**

Niektorí respondenti poukázali na problém so zneužívaním cudzincov v pracovných vzťahoch, zamedzovaním prístupu k ich právam a nedodržiavaním pracovných podmienok. Cudzinci bez potrebných informácií a podpory sú v znevýhodnenej pozícii, kedy sú ochotní podstupovať ťažké podmienky pod hrozbou straty práce. Takíto ľudia pracujú aj 6 dní v týždni s prestávkou iba na najnevyhnutnejšiu regeneráciu. Teda bez času na spoluprácu s podporným centrom pre cudzincov a bez možnosti využitia integračných a podporných služieb.

„Oni pracujú za veľmi ťažkých podmienok. Až hraničiacich s vykorisťovaním, dovoľm si povedať.“

„Máme aj negatívne skúsenosti s pracovnými agentúrami, ktoré spravujú ubytovania pre cudzincov a zamedzujú im prístup k informáciám.“

„Veľmi som nahnevaná na pracovné agentúry, je to novodobé vykorisťovanie.“

Tento jav si zaslúži zvýšenú pozornosť zodpovedných štátnych orgánov.

- **Bariéra v dostupnosti zdravotnej starostlivosti**

Nie zriedkavým problémom pre veľkú časť slovenskej populácie je získať termín na odborné vyšetrenie. Pre cudzincov je to ešte oveľa ťažšie a problémom je aj dostať sa medzi pacientov všeobecného obvodného lekára. Dôvody pre neprijatie pacientov z radov cudzincov môžu byť rôzne. Ide napríklad o jazykovú bariéru, ktorá sťažuje presné stanovenie diagnózy, či nedostatok znalostí o systéme úhrad výkonov zdravotnej starostlivosti (najmä) v prípade odídenca z Ukrajiny. Zvýšená administratíva týkajúca sa cudzincov navyše berie lekárom čas, ktorý by mohli venovať iným pacientom.

„My tu máme veľké problémy so zabezpečením zdravotnej starostlivosti, máme lekárov, ktorí odmietajú prijať ukrajinských pacientov, vymýšľajú si fámy, že nemajú poistenie, iba tí majú poistenie, čo pracujú, čo majú kartičku z poisťovne, pritom to nie je pravda.“

„Keď Ukrajinec príde na Slovensko, tak automaticky má jednoduché poistenie. Ale nie všetci doktori to akceptujú. Ale aj lekárne.

V lekárňach im povedia: vy nemáte poistenie, ukážte nám svoju kartičku.

Oni odpovedia: nemáme, ale máme odídenca. Tak my vás neobslúžime, lebo nemáte poistenie.“

„Jednoducho im nerozumejú a lekár potrebuje rozumieť, keď sa pacient sťažuje na nejaké problémy. Mnohé lekárky mi hovorili: ale ja mu nerozumiem a nevezmem si to na zodpovednosť – pokiaľ budete chodiť a asistovať mu, tak ok, ale bez toho nie.“

Problém so zabezpečením jednej zo základných potrieb, ktorou je zdravotná starostlivosť, je závažnou bariérou v súčasnom systéme integrácie cudzincov na Slovensku.

- **Nepplnoletí študenti bez dostatočnej podpory**

Na slovenské vysoké školy nastúpilo a stále nastupuje mnoho ukrajinských detí vo veku 16 – 17 rokov, teda ešte pred dosiahnutím plnoletosti. Mnohí prichádzajú prostredníctvom agentúr, ktoré sa v niektorých prípadoch o nich už ďalej nestarajú. Tieto deti môžu trpieť úzkosťami, izoláciou, nedostatkom podpory a sú bez dozoru zodpovednej osoby. V horších prípadoch majú veľké finančné problémy, alebo ak majú prechodný pobyt, tak im môže chýbať zdravotné poistenie a nevedia získať ošetrovanie. Ale aj s poistením má nepplnoleté dieťa bez zákonného zástupcu problém získať ošetrovanie u lekára.

Počas víkendov a sviatkov sa niektoré internáty (predovšetkým stredoškolské) zatvárajú a ukrajinské deti často ostávajú bez ubytovania. Sú nútené hľadať nocľah alebo prespávať vo vlakoch.

Na tieto problémy poukazujú aj podporné centrá pre cudzincov, ktoré sa snažia deťom pomôcť a nájsť im aspoň vhodnú osobu, ktorá by zastupovala dieťa a pomohla mu preklenúť ťažké obdobie.

„K nám teraz chodia nepplnoletí študenti a z vysokých škôl začíname robiť sociálne ústavy, že zachraňujeme dieťa pred vojnou. Rodina zaplatí posledné peniaze, pošle ho sem cez agentúru a to dieťa tu nejak prežíva. Je nepplnoletý, nie je poistený, ak sa mu niečo stane...“

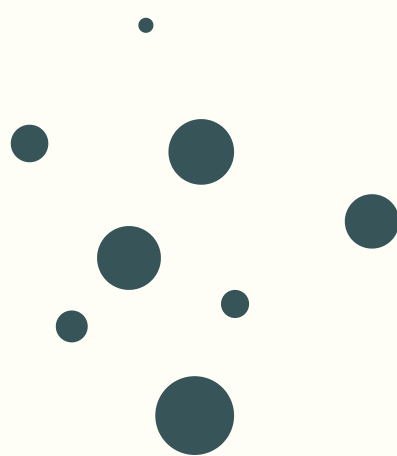
„A my vieme, že tie deti prídu, že nemajú čo jesť a nemá sa o ne kto postarať.“

Horeuvedené problémy sú príkladom nedostatkov v systéme integrácie cudzincov na Slovensku. Potenciál týchto detí môže byť využitý k rozvoju Slovenska alebo aj k povojnovej obnove Ukrajiny. Ak však tieto deti ostanú stratené a bez podpory, ich potenciál nielen že môže zostať nevyužitý, ale ľahko sa z nich môžu stať obeť alebo neskorší sociálny problém.

- **Nedostatok jazykových kurzov**

Znalosť slovenského jazyka je základným predpokladom úspešnej integrácie cudzinca na Slovensku. Kurzy slovenského jazyka sú v rozhovoroch spomínané ako služba, o ktorú je najväčší záujem, ale ponuka zďaleka nepokrýva dopyt. Nejde iba o základné znalosti slovenčiny, ale veľký dopyt je o pokročilé znalosti potrebné pre vykonávanie odborných profesií. Podpora jazykových znalostí je dôležitým predpokladom pre využitie potenciálu, ktorí cudzinci pre Slovensko predstavujú.

„Jazykové vzdelávanie sa v priebehu času veľmi menilo. Zo začiatku bolo pokryté, teraz však vnímame, že nie je dostatok jazykových kurzov – nie zo strany mesta, lebo aktuálne ich nie je možné pripravovať zo strany mesta, ale zo strany spolupracujúcich organizácií alebo inštitúcií. Ale je to naviazané na to, že financie v tejto oblasti klesli a nedarí sa pokryť dopyt.“

3.4.2 Bariéry integrácie cudzincov z pohľadu MNO

Bariéry, ktorým čelia MNO pri poskytovaní služieb

Z rozhovorov so zástupcami MNO vyplynulo, že za najväčšie bariéry pri poskytovaní služieb považujú:

- **Nejasnú víziu a smerovanie štátu v oblasti integrácie cudzincov a absentujúcu aktuálnu stratégiu integrácie cudzincov.**

„Ako najzásadnejšiu výzvu vnímame, že chýba vízia, od toho sa odvíja všetko ostatné. Keď máme víziu a vieme, čo chceme integráciou dosiahnuť, tak potom vieme nastaviť akčný plán na ďalšie kroky, aby sa to tak udialo. Ak je to vízia, ktorá je nastavená a sú s ňou stotožnení všetci aktéri, tak sa to ľahšie implementuje.“

- **Absenciu jasného rozdelenia kompetencií v oblasti integrácie medzi rezortmi, prípadne aj zastrešenie témy integrácie jedným orgánom.**

„Nevidíme lídra, ktorý by to riešil systematicky. MPSVaR SR to rieši na úrovni ľudí so špeciálnymi potrebami, tam sa snaží pomáhať, vnímame aj aktivity MŠVVaM SR, ale nemá to plán, kam sa chceme posunúť, čo chceme dosiahnuť. Či to len nejako prečkať, a potom nech si idú alebo chceme, aby tí ľudia zostali. Toto chýba. Tí ľudia na to nevedia reagovať a ani my ako organizácie.“

- **Absenciu systémových riešení.**

„Štát a verejné inštitúcie to neprevzali, nestal sa z toho systém. Bol to akoby dočasný nástroj na preklopenie krízovej situácie, ale integračné nástroje nemôžu byť dočasné. Oni musia byť zavedené do systému. Musí ich prevziať štát a verejné inštitúcie v zmysle samosprávy, VÚC a podobne. To sa nestalo.“

- **Nestabilné a nespoľahlivé financovanie integračných služieb.**

Integračné služby sú väčšinou financované z rôznych projektových zdrojov, ktoré sú poskytované na určité časovo obmedzené obdobie a po skončení tohto obdobia MNO nedokážu služby ďalej poskytovať, sú nútené prepúšťať ľudí a dochádza k výpadku služieb a narušeniu budovania expertízy v téme.

„A teraz, ako odchádzajú peniaze, veľmi rýchlo. Toto sme vedeli, že toto sa bude diať. Bolo tu strašne veľa peňazí a peniaze rýchlo odišli, aj zo dňa na deň a tie služby zmizli. To je obrovský problém. Na to sú naviazané systémy. Ľudia v mestách sa na tie služby spoliehajú. To sú základné veci, ktoré by mali fungovať a keď vypadnú, tak ľudia sa môžu ocitnúť na ulici. Keď sa pýtate, čo chýba, tak chýba hlavne tá systémovosť a začínajú postupne vypadávať tie služby, ktoré boli.“

- **Nízku flexibilitu štátu pri reakcii na nové a krízové situácie.**

„Na hraniciach boli prví dobrovoľníci, potom mimovládne organizácie a až potom prišiel štát s nejakým vybavením a svojimi ľuďmi.“

- **Jazykovú a kultúrnu bariéru.**

„Napríklad keď pracujete s odídencom z Ukrajiny, môže trvať 10 minút vysvetliť nejakú konkrétnu vec, iným klientom to môže trvať 30 minút, lebo je tam jazyková bariéra, alebo nejaké ďalšie bariéry - kultúrna bariéra, napríklad komunikácia žena a muž. Veľmi zriedkavo sme sa stretli s tým, že muž nechcel komunikovať so ženou alebo naopak, žena nechcela komunikovať s mužom.“

Bariéry, ktorým čelia cudzinci pri integrácii

V procese integrácie na Slovensku rôzne skupiny cudzincov čelia viacerým typom bariér. V texte uvádzame najzávažnejšie a najčastejšie sa vyskytujúce typy bariér a problémov z pohľadu respondentov z MNO.

- **Služby cudzineckej polície**

Základným predpokladom na to, aby sa cudzinci mohli usadiť a integrovať na území Slovenskej republiky, je získanie platných dokladov o pobyte. Jedným z najakútnejších problémov v čase výskumu bolo komplikované získavanie termínov na oddeleniach cudzineckej polície prostredníctvom rezervačného systému. Respondenti z MNO hovorili o tom, že ich klienti sa niekoľko týždňov až mesiacov neúspešne pokúšajú vytvoriť si registráciu cez rezervačný systém, ktorý neponúka voľné termíny na vybavenie dokladov.

Ďalším problémom je aj jazyková bariéra pri kontakte s pracovníkmi cudzineckej polície či spôsob komunikácie s cudzincami. Bariéram čelia aj osoby s doplnkovou ochranou pri snahe o získanie dlhodobého pobytu kvôli chýbajúcim dokladom z krajiny pôvodu.

„To ste asi počuli o tom rezervačnom systéme, ako je niekedy nemožné zostať na Slovensku v legálnom režime, lebo v princípe nevedia získať termín.“

„Teraz sa pre drvivú väčšinu miest alebo oddelení cudzineckej polície nedá vytvoriť termín. V Bratislave je úplne nemožné vytvoriť termín, mali sme iba jednu klientku, ktorej sa podarilo za obdobie pol roka vytvoriť si termín. A to sa jej podarilo o 3:15 v noci, potom čo si skúšala každých 5 minút aktualizovať stránku. Inak sa to nikomu nepodarilo. My tiež pozrieme ráno, poobede, či sa nepodarilo, či si niekto nezrušil termíny. Je to fakt nemožné.“

- **Prístup k informáciám**

Orientáciu v novom prostredí a integráciu do spoločnosti sťažuje nedostatočná znalosť slovenského jazyka. Oficiálne webové stránky často poskytujú informácie iba v slovenskom jazyku a chýba sústredenie informácií na jednom mieste.

„Niekedy nestíhame o službách informovať a aktualizovať to. Aby sa ľudia vedeli orientovať na čo majú nárok a na čo nemajú, čo existuje. Niekedy človek len vďaka kontaktom niečo zistí, ale treba systematický informačný systém v tejto oblasti, kde by to bolo jednoznačne zadané.“

„Prepojenia rôznych úradov a inštitúcií chýbajú. Je taká spätná väzba, že aj úrady veľakrát posielajú ľudí z dverí do dverí, nedostávajú celistvé informácie o tom, ako čo vybaví. Veľakrát aj naši kolegovia obvolávajú veľa miest, aby niečo zistili. Informácie by mali byť prístupné pre všetkých. Malo by to byť koordinované a zastrešené zo strany štátu. Rôzne MNO to robia, ale postupom času je ich kapacita nižšia. Otázka je, aký úrad by mal mať kompetenciu zastrešiť celkovo túto pomoc, prácu s utečencami.“

- **Integrácia na trh práce**

Jedným z problémov pri začleňovaní na trh práce je uznávanie vzdelania a kvalifikácie nadobudnutých v inej krajine, ktoré je časovo a administratívne náročné. To vedie k zamestnávaniu vzdelaných ľudí na pozíciách s nízkou kvalifikáciou a príjmom a k odchodu odborníkov. Ďalším problémom je zamestnávanie bez pracovnej zmluvy, nedodržovanie dohodnutých podmienok výkonu práce a Zákonníka práce.

„K prekážkam: máme tu odborníkov, ale nie sú im uznané diplomy. Sú tu odborníci z Ukrajiny, ktorí majú profesie, ktoré SR potrebuje, ale nemajú uznané diplomy. Týka sa to aj migrantov z iných krajín. Potrebovali by aj vzdelávanie napr. jazykové kurzy.“

„Aj ukrajinské mamičky, ktoré tu pracujú, chodia upratovať, platia dane a to je prínos pre slovenský štát. Ak by im uznali diplomy, robili by lepšiu prácu za lepšie peniaze a platili by vyššie dane. Aj ženy, ktoré majú magisterský titul a PhD. idú upratovať, lebo im neuznali vzdelanie.“

„Stáva sa nám, že sa na nás obracajú, už sú to desiatky prípadov ľudí, ktorých tlačia do podpisu neštandardných zmlúv, vykonávajú prácu za zvláštnych podmienok, niekedy sú tlačení do extrémov, že všelijaké nadčasy, tvrdia im, že nemajú nárok na oddych, že aj soboty, nedele, tvrdia im, že majú nárok na menej dní dovolenky alebo je im vyplácaná nižšia mzda ako im bola sľúbená.“

- **Integrácia do škôl**

Pri integrácii detí z iných krajín do škôl existujú viaceré bariéry, ktoré ich integráciu sťažujú. Potrebujú jazykovú a psychosociálnu podporu na uľahčenie adaptácie. Chýbajú diagnostické testy v iných jazykoch. Pri testovaní na školách a prijímaní na stredné a vysoké školy je úspešnosť nízka kvôli nedostatočnému ovládaniu slovenského jazyka. Potrebná je aj príprava pre pedagógov a zamestnávanie psychologov a podporných tímov z krajín pôvodu detí, ku ktorým si deti ľahšie vytvoria vzťah a vybudujú dôveru. Podľa názoru respondentov by potrebovali aj špeciálne kurikulum a výučbu slovenčiny ako cudzieho jazyka.

„Ak majú učiteľky v triede veľa detí a z toho deti s problémami, neexistujú k tomu učebnice, nemajú na to vzdelanie – nevedia, čo majú robiť. To, že neexistuje pre učiteľky príprava, ale ani scitlivosť. Toto veľmi chýba.“

„Deti sa zdôverujú jazykovým učiteľkám, pretože sú to pre nich tí najbližší ľudia. Vďaka tomu sme začali zisťovať, že sa deti nemajú dobre. Že rodičia odcestujú sami na Ukrajinu, nechajú deti doma so starším súrodencom, často nemajú jedlo. Preto aj teraz poskytujeme v jazykovom centre pre niektoré deti jedlo, aby mali čo jesť. Často majú problém s bývaním, s domácim násilím (psychickým aj fyzickým). A toto sa dovtedy neriešilo. A veľa škôl to ani doteraz nerieši, lebo deti nevedia, ako to povedať. Ukrajinským psychologičkám to vedia povedať, ale tým ostatným nie.“

- **Dostupnosť bývania**

Integračných bytov a zariadení je veľmi málo (existuje integračné stredisko vo Zvolene). Ďalšou bariérou je aj neochota majiteľov bytov prenajímať byty cudzincom a zneužívanie ich neznalosti vo veciach výšky nájomného alebo podmienok prenájmu. Niektoré MNO pomáhajú svojim klientom s ubytovaním – prevádzkujú integračné byty alebo komunikujú s prenajímateľmi a sú sprostredkovateľmi ubytovania.

„Dlhodobjšie ubytovanie je veľký problém a je to základná potreba, aby sa človek vedel usadiť a integrovať.“

„Obrovský problém bol prístup k ubytovaniu, tam napriek tomu, že štát predstavil tú dotačnú schému poskytovania ubytovania, veľakrát dochádzalo k tomu, že ľudia z Ukrajiny sa na nás obracali s otázkami koľko peňazí si od nich môže poskytovateľ ubytovania pýtať, či sú niekde regulované výšky nájomného, keď si od nich pýta nejaký poplatok, či to je v súlade s tým, čo je zadefinované v schéme, ktorú mali využívať. Veľakrát to boli nájomné zmluvy, ktoré boli veľmi neštandardne napísané a podobne.“

- **Dostupnosť zdravotnej starostlivosti**

Veľkým problémom pre ľudí z iných krajín je prístup k zdravotnej starostlivosti, čo im bráni pri ich plnej integrácii a ukotvení sa v spoločnosti. Obmedzený prístup k zdravotnej starostlivosti je spôsobený viacerými faktormi:

- jazykovou bariérou,
- rozsahom uhrádzanej zdravotnej starostlivosti, ktorý je odlišný pri rôznych pobytových statusoch,
- nedostatočnou informovanosťou cudzincov aj lekárov,
- nedostatkom lekárov rôznych špecializácií.

„Mnohí lekári hovoria pacientom, že nemajú nárok na zdravotnú starostlivosť a musia si platiť všetko sami. Je to nízka informovanosť. Riešili sme to aj s Úradom komisára a oni to riešili aj s MZ SR, ale vraj neexistuje metodický spôsob, ako to docieľiť, aby boli všetci správne informovaní a ako vymôcť to právo na poskytnutie zdravotnej starostlivosti.“

„Zdravotníctvo – je veľký problém nájsť lekárov. Aj všeobecných lekárov. S tými špecialistami je to problém aj pre Slovákov. Ale všeobecní lekári odmietajú prijímať ľudí. Je tam nejaký problém s preplácaním úkonov od poisťovní. Na papieri by to malo fungovať, ale v praxi to nefunguje, lekári sa tomu vyhýbajú.“

- **Problémy neplnoletých študentov z Ukrajiny**

V rozhovoroch MNO upozorňujú na veľkú skupinu neplnoletých študentov, ktorí prichádzajú na územie Slovenskej republiky študovať, privádzajú ich agentúry, ktoré ich „pro forma“ zastupujú, ale po príchode sa o nich ďalej nestarajú a títo študenti čelia viacerým problémom: nedostatku finančných prostriedkov, nedostupnosti ubytovania najmä cez víkendy alebo prázdniny a nedostatočnému prístupu k zdravotnej starostlivosti bez sprievodu dospeléj osoby. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny týchto študentov nepovažuje za maloletých bez sprievodu a orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately konajú len v prípade akútneho rizika. Hoci nespĺňajú definíciu maloletých bez sprievodu, neznamená to, že majú zabezpečenú starostlivosť a ochranu.

„Čo sa týka stredných škôl, medzi 16 a 18 rokmi je veľký gap, lebo na Ukrajine ste dospelý v 16 a u nás v 18 rokoch. Dokončia strednú školu a prídu sem študovať na VŠ a podľa nášho zákona sa jedná o maloleté deti. Veľa VŠ berú deti bez prijímačiek, lebo tak je to financované a potom im tie deti buď nechodia alebo hneď v prvom semestri neprejdú skúškami a ďalej o nich nikto nič nevie.“

„Pokiaľ prichádzajú tí maloletí na študijný pobyt, nie na štatút odídenca, jednak vypadávajú z definície maloletého bez sprievodu, lebo tu majú nejakú osobu splnomocnenú, to je veľká bariéra a vidíme to na tých konkrétnych prípadoch, aké to otvára veľké riziká a zároveň tých ľudí nie je vidieť v tom systéme. Vypadávajú z celkového systému ochrany a tých rámcov. Na druhej strane je to spôsobené aj tým, že oni sami majú strach a na opačnej strane nie je vytvorený mechanizmus ich identifikovať a ďalej s nimi pracovať, aby sa tá miera ochrany dvihla aspoň na minimálnu úroveň. Napríklad maloletá osoba nemôže bývať na robotníckej ubytovni bez akéhokoľvek dohľadu a pritom splnomocnená osoba je na úplne inom mieste.“

- **Problémy ďalších zraniteľných skupín**

Patria sem napríklad ľudia v dôchodkovom veku, ktorí nemajú žiadne finančné zabezpečenie. Nemajú nárok na dôchodok a dostávajú len príspevok v hmotnej núdzi, ktorý im nestačí na zabezpečenie základných životných potrieb. Ľudia so zdravotným znevýhodnením, ktorí by potrebovali byť umiestnení v špecializovaných zariadeniach majú problém s umiestnením do zariadenia sociálnych služieb a nemá sa kto o nich postarať. Zraniteľné skupiny osôb nemajú dostatok finančných prostriedkov, nedokážu si sami hrať ubytovanie, hygienické potreby, jedlo a sú odkázaní aj na materiálnu pomoc.

„Ešte doplním, že u starších ľudí je veľký dopyt po humanitárnej pomoci, kedysi organizácie poskytovali veľa jedla, teraz už nie a je to pre nich ťažké, lebo majú nízky dôchodok a SR im prepláca veľmi málo. Ak majú 70 eur, tak to je strašne málo a tá humanitárna pomoc je pre nich veľmi dôležitá, hlavne jedlo.“

„Pred niekoľkými rokmi sme robili pre IOM mapu ľudí so špeciálnymi potrebami. Niektorí utečenci žili na nepredstaviteľných miestach, v rôznych zašitých domčekoch a nedostávali žiadnu pomoc, deti boli celý deň doma zavreté na slúchadlách, na hudbe, odpísané mentálne. Toto by mala byť tiež úloha štátu, dávať na to pozor.“

- **Postoje verejnosti k cudzincom**

Začlenenie ovplyvňujú aj postoje majoritného obyvateľstva a celkové nastavenie spoločnosti vo vzťahu k cudzincom. Negatívne nastavenie a komunikácia o cudzincoch sťažuje ich integráciu.

„Dôležitá vec je komunikácia o rozmanitosti. Nejaká tolerancia a to, že sa vieme navzájom obohacovať. Proste celá rétorika o tom, aká je dôležitá tolerancia navzájom. Aby bola komunikácia o tom, že sú medzi nami ľudia, ktorí neboli narodení na Slovensku, ale majú právo na dôstojný život a príležitosti.“

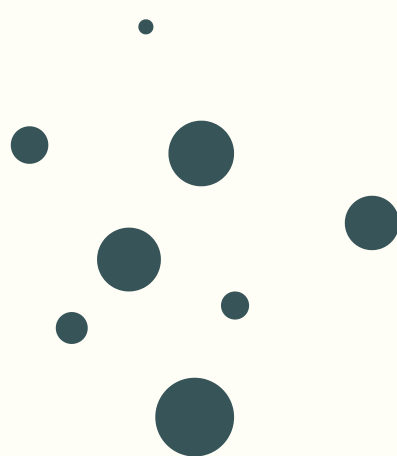
„Postoj k odídencom – najprv bola vysoká solidarita a potom to prudko klesalo.

Je to cítiť v tých samosprávach, ľudia majú pocit, že všetko sa dávalo Ukrajincom zadarmo a do toho ešte tie konšpiračné naratívy.

Takže situácia je veľmi zlá a o to horšia, že sa tie opatrenia neprijali a nespravil sa ten systém integračný. Nám sa teraz podľa mňa začne diať, keď nebudú fungovať tie nástroje integračné, že sa ľudia budú prepadať do chudoby po prvé, po druhé budú zostávať na okraji spoločnosti – ubytovne, getá, podobne ako rómska populácia.

A toto bude ľudí dráždiť ešte viac.

Nám keby sa podarilo urobiť kvalitné integračné nástroje a začleniť tých ľudí, tak by podľa mňa aj prijatie majoritnou populáciou bolo lepšie. Na to sme tiež poukazovali, že preto je potrebná tá integrácia, nielen kvôli cudzincom a cudzinkám, ale aj kvôli obyvateľstvu, aby nám nevznikali ďalšie napätia.“

3.5 Odporúčania pre oblasť integrácie

Spolupráca so štátom

- ➔ **Zlepšiť služby cudzineckej polície, konkrétne vytvoriť funkčný a efektívny registračný systém, zabezpečiť jazykovo vybavený personál, zvýšiť personálne kapacity a zlepšiť spoluprácu s miestnou samosprávou.**

Niekoľko týždňov až mesiacov trvalo, kým sa cudzincom podarilo rezervovať termín napríklad na predĺženie pobytu či vybavenie dokladov. Na legalizáciu pobytu je naviazaná práca, zdravotné poistenie, zaradenie dieťaťa do školy. Cudzinecká polícia je zvyčajne prvým štátnym úradom, s ktorým prídu cudzinci do kontaktu, aj preto je dôležité, akú skúsenosť si odnesú.

- ➔ **Zadefinovať ciele, víziu, smerovanie integračnej politiky, určiť kompetencie, zabezpečiť podmienky, zaviesť systémové a komplexné riešenia.**

Vhodný by bol vznik nadrezortného úradu pokrývajúceho problematiku integrácie cudzincov a vypracovanie novej komplexnej stratégie integrácie.

- ➔ **Zvýšiť flexibilitu fungovania štátu a štátnych inštitúcií s dôrazom na rýchlú a schopnosť štátu reagovať na nové krízové situácie. Zabezpečiť stabilné finančné nástroje na pomoc v krízových situáciách, napríklad na zvládnutie novej utečeneckej krízy.**

Z výskumu vyplynula potreba zlepšenia strategického plánovania, t. j. schopnosti predvídať možné budúce krízové situácie a pripraviť sa na ne. Potrebné je aj zvýšenie flexibility štátu v reakciách na dynamický vývoj v oblasti migrácie a integrácie. Slabá flexibilita štátu bola pomenovaná mnohokrát v súvislosti s riešením migračnej krízy spôsobenej konfliktom na Ukrajine, kde podľa respondentov bol štát tým posledným, ktorý zareagoval a prišiel riešiť situáciu.

- ➔ **Zriadiť centrálny informačný systém pre cudzincov na Slovensku – zdroj základných údajov a kontaktov pre riešenie rôznych životných situácií.**

Dôležité je zabezpečiť jeho permanentnú aktualizáciu, aby všetky dôležité informácie mali cudzinci k dispozícii dlhodobo na jednom mieste a v rôznych jazykoch. Pomohlo by to cudzincom zorientovať sa v spletnosti slovenskej byrokracie a zároveň by to uľahčilo prácu úradníkom v prvom kontakte, ale aj MNO, na ktoré sa cudzinci obracajú.

- ➔ **Zabezpečiť získavanie a distribúciu presných dát o počte cudzincov žijúcich na území Slovenska a jednotlivých samospráv a kontinuálny zber dát vrátane mapovanie potrieb cudzincov.**

Pre nastavenie služieb, stratégie alebo akékoľvek dlhodobšie plánovanie je nevyhnutné disponovať aktuálnymi dátami. Samosprávy však podľa poskytnutých informácií nedisponujú presnými dátami o počte a pôvode cudzincov, ktorí žijú na ich území.

- ➔ **Nastaviť stabilný systém financovania integračných služieb.**

Integrácia je proces, ktorý si vyžaduje odborný personál a plánovanie. Neistota vo financovaní znemožňuje dlhodobšie plány, ako aj zamestnávanie kvalitných odborníkov.

- ➔ **Tému integrácie cudzincov komunikovať objektívne, otvorene a na základe dát. Podporovať inkluzívne podujatia a scitlivovať verejnosť.**

Podľa slov respondentov je potrebná objektívnejšia komunikácia témy integrácie zo strany štátu, ktorá sa nezameriava iba na oblasť bezpečnosti, ale aj prínos cudzincov pre spoločnosť na Slovensku. Iba negatívna komunikácia vytvára v spoločnosti napätie, u detí cudzincov traumy, ktorá môže prispievať i k šikane na školách, a v konečnom dôsledku celkovú sociálnu izoláciu cudzincov.

- ➔ **Inšpirovať sa modelmi a skúsenosťami (aj negatívnymi) z iných krajín a efektívnejšie vyhodnocovať skúsenosti z vlastných aktivít v minulosti aj prítomnosti.**

Efektívnym využitím skúseností zo Slovenska i zahraničia môžeme predísť chybám a rýchlejšie nachádzať tie najefektívnejšie riešenia.

Vzdelávanie

- ➔ **Zabezpečiť dostatočné množstvo dostupných jazykových kurzov rôznych úrovní.**
Záujem o jazykové kurzy je vysoký, avšak ponuka je nedostatočná. Znalosť slovenského jazyka je pritom organizáciami hodnotená ako najlepší integračný prostriedok.

- ➔ **Zabezpečiť podporné tímy v školách, psychológov hovoriacich jazykom detí, psychologické testovanie v materskom jazyku, prípravu/vzdelávanie pre učiteľov, podporu mimoškolských aktivít, adaptačné triedy (poskytnúť psychosociálnu aj jazykovú podporu po príchode na Slovensko).**

Pre efektívne začlenenie detí cudzincov do slovenského vzdelávacieho systému je potrebné, aby bol k dispozícii špeciálny pedagóg, pedagogický asistent a psychológ hovoriaci materinským jazykom dieťaťa, dostupnosť psychologických testov v jazyku cudzincov. Dôležitá je aj jazyková príprava detí. Vhodné by boli aj úpravy v školskom kurikulu napríklad výučba slovenčiny ako cudzieho jazyka a tvorba špecializovaných učebníc pre cudzincov.

- ➔ **Prispôbiť štátne testy (monitor, maturita) a prijímanie na stredné a vysoké školy pre cudzincov.**
Kvôli slabšej znalosti slovenského jazyka a kultúry sú deti cudzincov znevýhodnené pri štátnych testoch, čo spôsobuje, že často nie je využitý ich potenciál (napr. v podobe prijatia na kvalitnejšiu školu) a spoločnosť prichádza o budúcich vedcov či špecialistov.

- ➔ **Hľadať riešenia problémov nepplnoletých študentov z Ukrajiny.**
Absentuje systém pre nepplnoletých študentov bez reálneho sprievodu. Tieto deti majú problém s bývaním, častokrát nemajú financie, potrebujú zákonného zástupcu pri vybavení dokladov, návšteve lekára atď.

Oblasť samospráv

- ➔ **Je zásadné podporovať vznik podporných centier pre cudzincov zriaďovaných samosprávami. Zároveň je potrebné, aby samosprávy spolupracovali s MNO pôsobiacimi v území pri poskytovaní integračných služieb.**
Umožňuje to cielenejšiu, komplexnejšiu podporu, čím nevzniknú zbytočne duplicitné služby. V niektorých mestách, napríklad v Nitre, Bratislave a v Košiciach takáto spolupráca funguje, samosprávy v nich prevádzkujú podporné centrá pre cudzincov, v ktorých služby poskytujú aj niektoré MNO.

- ➔ **Zaviest' spravodlivé prerozdelenie podielových daní.**
Mestá nemajú podielové dane za cudzincov, ktorí nemajú v samospráve trvalý pobyt a ktorí prichádzajú iba za prácou. Avšak mestá poskytujú integračné (a iné) služby aj pre týchto ľudí. Alternatívou môže byť zavedenie iných spôsobov financovania služieb integrácie cudzincov poskytovaných samosprávami (dôležité je, aby financovanie bolo kontinuálne a nezávislé na finančných zdrojoch samosprávy).

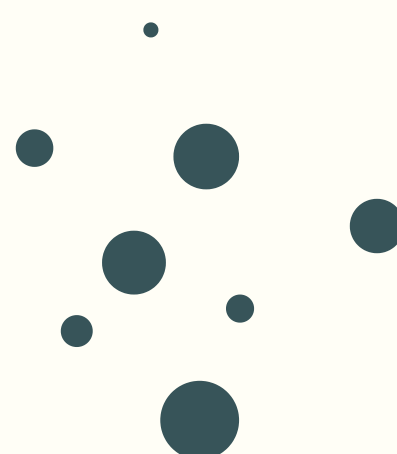
- ➔ **Vytváranie ubytovacích kapacít pre cudzincov.**
Prísun cudzincov do väčších miest spôsobuje nedostatok ubytovacích kapacít a tým aj tlak na cenu nájmu. Sociálne slabšie a zraniteľné skupiny cudzincov nemajú možnosť vyššie ceny nájmov uhrádzať. Samosprávy, aj napriek snahe, majú minimálne možnosti týmto ľuďom pomôcť. Riešením by mohla byť podpora výstavby nájomných a sociálnych bytov v samosprávach. Veľké priemyselné investičné projekty by zároveň mali byť podmienené výstavbou ubytovní pre budúcich zamestnancov.

- ➔ **Vytvorenie mechanizmu spoluúčasti na procese integrácie cudzincov pre pracovné agentúry a podnikateľské subjekty, ktoré cielene zamestnávajú veľké množstvo cudzincov.**
Legislatívne ukotvenie zodpovednosti veľkých zamestnávateľov voči samospráve podieľať sa na financovaní služieb integrácie pre zamestnaných cudzincov.

Odporúčania ÚSV ROS

➔ **Nastavenie a realizácia systému akreditácie mimovládnych neziskových organizácií v oblasti zabezpečenia dlhodobej integrácie cudzincov.**

Cieľom procesu akreditácie mimovládnych neziskových organizácií je zabezpečenie kvalitných služieb v oblasti integrácie. Pri rozhovoroch s MNO a samosprávami sme zisťovali, s kým spolupracujú a koho považujú za dôležitých aktérov v téme integrácie cudzincov. Zistili sme, že viacerým zo spomínaných MNO sa nepodarilo zapojiť do NP Integrácia z dôvodu vyčerpania finančnej alokácie, pričom ich môžeme zaradiť medzi kľúčových poskytovateľov integračných služieb. Z toho dôvodu ÚSV ROS navrhuje nastavenie systému akreditácie, aby sa vytvoril predpoklad pre efektívnejšiu identifikáciu MNO, ktorých služby v oblasti dlhodobej integrácie dosahujú štátom akceptovaný štandard kvality.

4. REAKCIE ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY NA PROBLÉMY V OBLASTI INTEGRÁCIE CUDZINCŮV

Respondenti z prostredia MNO a samospráv identifikovali viaceré problémy a bariéry, ktoré sťažujú integráciu cudzincov. Na základe ich odpovedí sme sformulovali odporúčania pre oblasť integrácie. V priebehu roka 2025 sme sa zúčastnili viacerých stretnutí a pracovných skupín, napríklad k tvorbe Akčného plánu k Národnej stratégii SR k riadeniu azylu a migrácie, tiež sme sa stali súčasťou MEKOMIC – Medzirezortnej komisie pre oblasť pracovnej migrácie a integrácie cudzincov pri MPSVR SR. Počas týchto stretnutí sme sa dozvedeli o aktivitách zo strany orgánov štátnej správy smerujúcich k riešeniu problémov a zlepšeniu integrácie cudzincov.

Okrem toho sme oslovili prostredníctvom e-mailovej komunikácie niektoré rezorty a inštitúcie so žiadosťou o vyjadrenie k problémom pomenovaným v analýze. Naším zámerom bola čo najväčšia objektivizácia pohľadu na aktuálny systém integrácie cudzincov na Slovensku. Informácie získané týmto spôsobom sú obsahom tejto kapitoly. Uvádzame oblasti, ku ktorým sa nám podarilo získať stanovisko do termínu zverejnenia analýzy. Niektoré informácie sme doplnili z verejne dostupných zdrojov, najmä v časti týkajúcej sa Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru SR.

Spolupráca so štátom

K odporúčaniu: Zlepšiť služby cudzineckej polície, konkrétne vytvoriť funkčný a efektívny registračný systém, zabezpečiť jazykovo vybavený personál, zvýšiť personálne kapacity a zlepšiť spoluprácu s miestnou samosprávou.

Podľa verejných vyjadrení rezortu vnútra sú súčasné personálne kapacity cudzineckej polície nedostatočné a nezodpovedajú potrebám rozsiahlej pobytovej agendy, ktorá rastie rýchlejšie ako kedykoľvek v minulosti. Vláda SR na návrh rezortu vnútra v novembri 2025 schválila navýšenie kapacít cudzineckej polície o 100 zamestnancov.

Konkrétne by mali byť posilnené zamestnanecké stavy:

- Riaditeľstvo HCP Bratislava – posilnenie o 50 zamestnancov,
- Riaditeľstvo HCP Banská Bystrica – posilnenie o 25 zamestnancov,
- Riaditeľstvo HCP Prešov – posilnenie o 25 zamestnancov.

Navýšiť by sa mal aj počet vybavovacích okienok na stránkových pracoviskách cudzineckej polície, respektíve mali by sa predĺžiť stránkové hodiny na pracoviskách, kde navýšenie počtu vybavovacích okienok nie je možné.[22] Posilnenie cudzineckej polície by malo priniesť rýchlejšie vybavovanie žiadostí, lepšie služby a menej administratívnej záťaže pre občanov aj cudzincov.

Navýšenie kapacít súvisí aj s očakávaným nárastom pracovníkov z cudziny a možným ukončením mimoriadnej situácie súvisiacej s konfliktom na Ukrajine. Tento krok bude mať významný dopad na pobytovú agendu:

- približne 60 000 cudzincov, ktorí mali doteraz zákonnú výnimku, si bude musieť obnoviť svoj pobyt,
- ďalších 130 000 osôb s poskytnutým dočasným útočiskom bude musieť prejsť na iný typ pobytového statusu.

Tento proces spôsobí jednu z najväčších administratívnych vln v histórii cudzineckej polície.[23]

Zároveň sa plánuje aj optimalizácia administratívnych procesov tak, aby sa skrátili čakacie doby.

Podľa medializovaných správ z februára 2026 boli zavedené opatrenia na znižovanie administratívnej záťaže a rozšíril sa okruh životných situácií, ktoré môžu vybavovať aj územne nepríslušné útvary cudzineckej polície. Napríklad udelenie prechodného/trvalého pobytu štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, registráciu pobytu alebo trvalého pobytu občana EÚ či rodinného príslušníka občana EÚ.

V januári 2026 bolo otvorené 14. pracovisko cudzineckej polície – vysunuté pracovisko OCP PZ Michalovce v Snine. V prvej etape zabezpečuje výmenu papierových dokladov odídcov z Ukrajiny za nové ID doklady v zmysle požiadaviek EÚ a registruje nových žiadateľov o dočasné útočisko. V budúcnosti by mohlo riešiť aj pobytovú agendu odídcov z Ukrajiny po skončení poskytovania dočasného útočiska.

Realizovala sa aj úprava rezervačného systému cudzineckej polície. Objednávanie je po novom rozdelené do troch základných okruhov životných situácií: dočasné útočisko, termíny na oddeleniach cudzineckej polície a vízová agenda. Cudzinci, ktorí majú aktivovaný elektronický doklad o pobyte, majú zjednodušené vyplňanie žiadosti o rezerváciu. Nápor na rezervačný systém pomáha odľahčiť aj predĺženie platnosti národného víza v súvislosti s podaním žiadosti o udelenie pobytu z 90 na 120 dní.

[22] <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=personalne-kapacity-cudzineckej-policie-sa-navysia-o-stovku-zamestnancov>

[23] <https://vizum.sk/cudzinecka-policia-planuje-zvysit-kapacity/>

Kým minulý rok bolo v rezervačnom systéme vyše 90-tisíc termínov na vybavenie, v tomto roku by sa kapacita mohla rozšíriť až dvojnásobne.[24]

V štádiu zapracovania pripomienok je návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov. Návrhom zákona sa transponuje smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1233 z 24. apríla 2024 o jednotnom postupe vybavovania žiadostí o jednotné povolenie na pobyt a zamestnanie na území členského štátu pre štátnych príslušníkov tretích krajín a o spoločnom súbore práv pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom v členskom štáte, a taktiež sa upravujú ustanovenia, ktoré vyvolávali problémy v praxi.

Návrh zákona by mal priniesť viaceré zmeny, ktoré ovplyvnia agendu cudzineckej polície, napr.:

- zavedenie nových dôvodov, kedy policajný útvar nezačne konanie o zrušení prechodného pobytu na účel zamestnania v prípadoch nezamestnanosti,
- zavedenie oprávnenia policajta útvaru služby hraničnej polície zadržať na základe stanovených dôvodov cestovný doklad alebo iný doklad, so zavedením nových priestupkov a sankcií,
- úprava podmienok na obnovenie prechodného pobytu na účel podnikania a s tým súvisiace povinnosti voči konkrétnym inštitúciám (napr. daňový úrad, zdravotné poisťovne, Sociálna poisťovňa),
- v prípade študentov sa predlžuje maximálna doba na rozhodnutie o ich žiadostiach o prechodný pobyt zo súčasných 30 dní na 90 dní,
- zosúladuje sa názov dokladu o pobyte vydávanom občanovi Európskej únie s požiadavkami Európskej komisie; zároveň sa predlžuje platnosť dokladov o pobyte občanom Únie z 5 rokov na 10 rokov,
- prijímajú sa opatrenia, na základe ktorých môžu príjemcovia dočasného útočiska po skončení jeho poskytovania plynule prejsť na pobytový status. Zároveň sa upravuje spôsob zániku práva na pobyt bývalých príjemcov dočasného útočiska a časový rámec týkajúci sa platnosti dokladov o pobyte k dočasnému útočisku.[25]

K odporúčaniu: Zadefinovať ciele, víziu, smerovanie migračnej a integračnej politiky, určiť kompetencie, zabezpečiť podmienky, zaviesť systémové a komplexné riešenia.

Na stretnutiach k príprave Akčného plánu k Národnej stratégii SR k riadeniu azylu a migrácie, na zasadnutí MEKOMIC i pri individuálnych rozhovoroch, ktoré ÚSV ROS realizoval v rámci prípravy analýzy, sme sa dozvedeli o záujme MPSVR SR pripraviť projekt, ktorého výstupom má byť stratégia integrácie cudzincov na Slovensku.

K odporúčaniu: Zriadiť centrálny informačný systém pre cudzincov na Slovensku – zdroj základných údajov a kontaktov pre riešenie rôznych životných situácií a zabezpečiť jeho permanentnú aktualizáciu. Všetky dôležité informácie na jednom mieste v rôznych jazykoch.

Úrad podpredsedu vlády SR pre Plán obnovy a znalostnú ekonomiku informoval o pláne vybudovať informačný portál welcometoslovakia.gov.sk, na ktorom sa budú nachádzať informácie určené primárne pre vysokokvalifikovaných ľudí. Momentálne je výhľad so začatím prác vo štvrtom kvartáli 2026. Portál má slúžiť ako nástroj na cielené lákanie vysokokvalifikovaných ľudí zo zahraničia, ako základný socio-kultúrny prehľad o Slovensku a sprievodca príchodom na Slovensko. Čo sa posledného týka, zamestnanci Centier služieb cudzincom momentálne aktívne pracujú na spomínanom sprievodcovi príchodom. Spolu s informáciami ohľadne príchodu má portál slúžiť aj na manažment klientov, ktorým bude v prípade potreby poskytnuté poradenstvo.

K odporúčaniu: Upraviť legislatívu za účelom jednoduchšieho zamestnávania cudzincov na Slovensku s dôrazom na kvalifikovaných odborníkov.

Úrad podpredsedu vlády SR pre Plán obnovy a znalostnú ekonomiku informoval o nasledujúcich zmenách, ktoré vstúpili do platnosti 15. júla 2024 a 1. júla 2025:

• **Predĺženie platnosti modrej karty**

Európska modrá karta sa už udeľuje na max. 5 rokov (predtým 4 roky).

• **Zníženie požiadavky na minimálny plat pre udelenie modrej karty**

Minimálna mzda pre udelenie modrej karty je znížená z 1,5-násobku priemernej mzdy na 1,2-násobok priemernej mzdy predchádzajúceho roka.

• **Profesijné požiadavky – IT a komunikácie**

Pre uchádzačov v oblastiach IT a komunikačných technológií sa už nevyžaduje výlučne vysokoškolské vzdelanie II. stupňa; postačuje bakalárske vzdelanie alebo minimálne 3-ročná prax v posledných 7 rokoch v danej oblasti.

• **Možnosť pracovať aj pre iného zamestnávateľa**

Po novom držiteľ modrej karty môže okrem práce u zamestnávateľa, ktorý kartu sponzoroval, prijať aj inú prácu alebo vykonávať podnikateľskú činnosť.

[24] <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=ministerstvo-vnutra-uspesne-riesi-dlhodobe-problemy-cudzineckej-policie-strategicke-kroky-prinasaju-vysledky>

[25] <https://www.isamosprava.sk/clanky/novela-zakona-o-pobyte-cudzincov>

K odporúčaniam: Zlepšiť prístup k zdravotnej starostlivosti, zlepšiť prístup k všeobecným a odborným lekárom, odborným vyšetreniam.

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky je informované o problémoch, ktorým čelia cudzinci vrátane odídencom z Ukrajiny pri prístupe k zdravotnej starostlivosti, najmä pokiaľ ide o dostupnosť všeobecných lekárov, špecialistov a odborných vyšetrení. MZ SR si podľa zaslaného stanoviska uvedomuje, že v niektorých regiónoch môže byť dostupnosť všeobecných lekárov alebo špecialistov limitovaná, čo sa netýka výlučne cudzincov, ale predstavuje širšiu systémovú výzvu v rámci zdravotníckeho systému.

Rezort zdravotníctva vo svojom stanovisku deklaruje, že dlhodobo realizuje opatrenia zamerané na posilňovanie personálnych kapacít v ambulantnom sektore a na zlepšovanie dostupnosti zdravotnej starostlivosti. Podľa vyjadrení ministerstva v prípade potreby nájsť poskytovateľa zdravotnej starostlivosti je možné obrátiť sa na zdravotnú poisťovňu, ktorá poisťencovi poskytne informácie o dostupných poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti a usmerní ho pri výbere všeobecného lekára alebo špecialistu v danom regióne.

Pokiaľ ide o špecifické bariéry, ako je jazyková bariéra alebo nedostatočná informovanosť o podmienkach úhrady zdravotnej starostlivosti, ministerstvo v spolupráci s ďalšími rezortmi, zdravotnými poisťovňami a MNO podporuje poskytovanie informačných materiálov a usmernení pre cudzincov aj poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ktorých cieľom je zlepšiť orientáciu pacientov v systéme zdravotnej starostlivosti a zároveň podporiť poskytovateľov pri práci s pacientmi z iného jazykového a kultúrneho prostredia.

O konkrétnych pripravovaných krokoch zameraných na zlepšenie zdravotnej starostlivosti pre cudzincov nás však ministerstvo neinformovalo.

Aktuálne majú deti do 19 rokov, ktoré majú poskytnuté dočasné útočisko v súvislosti s prebiehajúcim ozbrojeným konfliktom na Ukrajine, zabezpečenú plnú zdravotnú starostlivosť a dospelí, ktorí majú poskytnuté dočasné útočisko v súvislosti s prebiehajúcim ozbrojeným konfliktom na Ukrajine, majú zabezpečenú plnú zdravotnú starostlivosť okrem kúpeľnej liečby.

Komplexné informácie týkajúce sa poskytovania zdravotnej starostlivosti pre odídencom z Ukrajiny sa nachádzajú na stránke ministerstva[26].

Vzdelávanie

K odporúčaniam: Zabezpečiť dostatočné množstvo dostupných jazykových kurzov rôznych úrovní.

MŠVVaM SR podporuje poskytovanie kurzov slovenského jazyka ako cudzieho jazyka pre dospelých cudzincov prostredníctvom výzvy MŠVVaM SR pre jazykové školy. Cieľom tejto výzvy je podpora jazykového vzdelávania cudzincov prostredníctvom kurzov slovenského jazyka ako cudzieho jazyka pre dospelých cudzincov a to rozšírením ponuky bezplatných kurzov, či odpustením poplatkov za existujúce kurzy v rámci jazykových úrovní A1, A2, B1 podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky.

V oblasti jazykových kurzov pre deti by efektívnejšie využívanie podporného opatrenia – jazykový kurz malo priniesť sledovanie v analytickom členení podľa škôl. Analytické údaje budú obsahovať údaje o počtoch žiakov, počtoch odučených hodín podľa typu poskytnutého jazykového kurzu (základný alebo rozšírený jazykový kurz). MŠVVaM SR zabezpečí poskytovanie metodologickej podpory prostredníctvom webového sídla ukrajina.minedu.sk a zriadením e-mailovej adresy ukrajina@minedu.sk, kde sa môžu obracať riaditelia škôl a pod. Zároveň bude poskytovaná metodická podpora pre vedenie jazykových kurzov a úpravu školského vzdelávacieho programu so zameraním na podporu cudzincov.

K odporúčaniam: Zabezpečiť podporné tímy v školách, psychologov hovoriacich jazykom detí, psychologické testovanie v materskom jazyku, prípravu/vzdelávanie pre učiteľov, podporu mimoškolských aktivít, adaptačné triedy (poskytnúť psychosociálnu aj jazykovú podporu po príchode na Slovensko).

Zamestnávanie pedagogických a odborných zamestnancov z Ukrajiny bolo obmedzované nedostatočnou znalosťou štátneho jazyka, čo bolo podmienkou na výkon pedagogickej či odbornej činnosti. Prechodným ustanovením počas trvania mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny sa v zákone o pedagogických a odborných zamestnancoch č.138/2019 Z. z. upravili podmienky ovládania štátneho jazyka podľa ktorých „odídenec nemusí počas mimoriadnej situácie a po uplynutí dvoch mesiacov od odvolania mimoriadnej situácie spĺňať podmienku ovládania štátneho jazyka podľa § 17 ods. 1“. V novele s účinnosťou od 1. 1. 2026 sa táto požiadavka ďalej upravuje aj mimo trvania mimoriadnej situácie. Podľa tejto ostatnej úpravy sa ovládanie štátneho jazyka a jazyka národnostnej menšiny nevyžaduje: a) od učiteľa cudzieho jazyka v jazykovej škole, b) učiteľa predmetu, ktorý sa vyučuje v cudzom jazyku, c) zahraničného lektora d) pedagogického/odborného zamestnanca, ktorý poskytuje výchovu a vzdelávanie alebo odborné činnosti deťom cudzincov, ktoré neovládajú štátny jazyk alebo jazyk národnostnej menšiny. Tieto opatrenia by mali zvýšiť podiel ukrajinsky hovoriacich pedagogických a odborných zamestnancov v školstve.

MŠVVaM SR zväzi prepojenie manažmentu vzdelávania medzi VŠ a ZŠ tak, aby študijné plány reagovali na potreby pedagógov na ZŠ.

[26] <https://www.health.gov.sk/?pomoc-ukrajine>

Od 1. 1. 2025 sa zavádza možnosť zriaďovania adaptačných tried pre deti cudzincov. MŠVVaM SR schválilo projekt experimentálneho overovania „Overovanie modelu adaptačných tried s intenzívnou jazykovou a psychosociálnou podporou“ s účinnosťou od 1. decembra 2025. Garantom experimentálneho overovania je NIVAM, realizátorom ZŠ Kataríny Brúderovej na Osloboditeľskej ulici v Bratislave.

Od septembra 2025 navštevujú žiaci vietnamského pôvodu pilotnú adaptačnú triedu v ZŠ na Odborárskej ulici v Bratislave. Pilotný projekt bol financovaný MŠVVaM SR a vzhľadom na jeho úspešné výsledky bude možné žiadať o podporu adaptačných tried aj v roku 2026.

Ostatnou novelou školského zákona sa s účinnosťou od 1. 1. 2026 zavádza možnosť zriadiť adaptačné triedy aj na stredných školách: v strednej škole možno so súhlasom zriaďovateľa zriadiť adaptačnú triedu na účely kompenzácie chýbajúceho obsahu vzdelávania, adaptácie a podpory psychosociálneho vývinu pre žiakov, ktorí nedostatočne ovládajú vyučovací jazyk.

Od 1. 1. 2026 je možné adaptačnú triedu zriadiť aj ako zdieľanú triedu so žiakmi z viacerých škôl, ktoré sú členmi klastra. [27]

K odporúčaniam: Prispôbiť štátne testy (monitor, maturita) a prijímanie na stredné a vysoké školy pre cudzincov.

Cudzinci majú predĺžený čas a možnosť využívať prekladový slovník pri testovaní T9. Pri maturite môžu mať predĺžený čas v závislosti od dĺžky pobytu. Plánuje sa zaviesť možnosť maturovať zo slovenčiny ako cudzieho jazyka. Pri prijímaní na stredné školy môže riaditeľ po schválení pedagogickou radou povoliť preklad testu do ukrajinského jazyka alebo umožniť používanie prekladového slovníka.

K odporúčaniam: Hľadať riešenia problémov neplnoletých študentov z Ukrajiny.

Témou sa dlhodobo zaoberá Úrad komisára pre deti. Úrad komisára pre deti v spolupráci s odbormi školstva samosprávnych krajov Prešovského, Košického, Bratislavského a Banskobystrického a so Sekciou strategických priorít MŠVVaM SR uskutočnil v mesiacoch apríl až jún 2025 dotazníkový prieskum o počte a podmienkach štúdia študentov z Ukrajiny na stredných školách a v školských internátoch. Výsledky prieskumu ukazujú, že ukrajinskí študenti sú dnes prítomní vo veľkom počte takmer vo všetkých regiónoch Slovenska. Na Slovensku máme podľa odhadov približne 2000 až 3000 detí bez sprievodu a bez rodičovskej starostlivosti, keď prirátame neplnoleté deti z vysokých škôl.

Úrad komisára pre deti sa svojimi podnetmi a pripomienkami podieľal na tvorbe a zmenách kľúčových zákonov týkajúcich sa riešenia problémov neplnoletých študentov z Ukrajiny:

Novela zákona č. 245/2008 Z. z. (školský zákon) prináša nasledujúce zmeny pre žiakov a stredoškolákov:

- od 1. 9. 2025 – **Povinné školské vzdelávanie:** Zavádza sa povinnosť len pre odíencov z Ukrajiny.
- od 1. 1. 2025 – **Adaptačné triedy:** Zavádza sa možnosť zriaďovania adaptačných tried pre deti cudzincov.
- od 1. 1. 2026 – **Internáty:** Model „otvorených internátov“ – cieľom je efektívnejšie využívanie voľných kapacít stredoškolských internátov aj pre iné cieľové skupiny.

Zákon o vysokých školách č. 300/2025 Z. z.:

- od 1. 9. 2026 – **Povinné tutorstvo:** Zavedenie systémovej podpory študentov (akademický mentor alebo starší študent – tzv. „buddy“) s cieľom znížiť mieru predčasného ukončenia štúdia. Úrad komisára pre deti navrhuje rozšírenie aj na stredné školy.

Zákon o zdravotnom poistení č. 580/2004 Z. z.:

Podarilo sa im dosiahnuť **rozšírenie okruhu osôb s nárokom na verejné zdravotné poistenie** o maloleté osoby z tretích krajín (mimo EÚ/EHP/Švajčiarska), ktoré na Slovensku študujú na vysokej škole v dennej forme štúdia. Netýka sa to stredoškolských študentov.

Usmernenie k prijímaciemu konaniu, jazykovej príprave, zápisu na štúdium, uzatváraníu ubytovacích zmlúv, systému tutorstva, zdravotnému poisteniu a zdravotnej starostlivosti pre zahraničných študentov na slovenských VŠ:

vydanie usmernenia – marec 2025

MŠVVaM SR na základe písomného podnetu Univerzity Komenského v Bratislave a projektu Úradu komisára pre deti pripravilo usmernenie pre vybrané oblasti spojené s vysokoškolským vzdelávaním zahraničných študentov na slovenských VŠ.

Usmernenie sa týka jazykovej prípravy, prijímacieho konania, zápisu na VŠ štúdium, uzavretia ubytovacej zmluvy, podporného systému tutorstva a zdravotnej starostlivosti zahraničných študentov. Osobitný dôraz sa kladie na maloletých zahraničných študentov, hlavne z Ukrajiny, vzhľadom na rozdielny systém stredoškolského vzdelávania v tejto krajine.

Úrad komisára pre deti sa v súčasnosti zasadzuje o:

- Rozšírenie prístupu k verejnému zdravotnému poisteniu – cieľom je upraviť podmienky tak, aby stredoškoláci a vysokoškoláci z Ukrajiny získali priamy prístup do systému verejného zdravotného poistenia automaticky na základe ich statusu študenta na území SR.
- Návrh, aby boli títo študenti aj po dovŕšení 18. roku života (až do ukončenia štúdia) definovaní ako nezaopatrené deti. Týmto krokom by sa štát stal platiteľom poistného za túto skupinu osôb.
- Informovaný súhlas a zastupovanie neplnoletých: potreba revízie ustanovení o informovanom súhlase s cieľom zjednodušiť a jasne definovať proces zastupovania neplnoletých osôb. Zámerom je odstrániť legislatívne bariéry, ktoré komplikujú poskytovanie zdravotnej starostlivosti deťom cudzincov v prípadoch, keď zákonný zástupca nie je bezprostredne prítomný.

[27] Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR. 2025. Analýza Integrácia detí a žiakov z Ukrajiny do slovenského vzdelávacieho systému 2025. Dostupné na: <https://ukrajina.minedu.sk/data/att/81f/35084.3b3c7f.pdf>

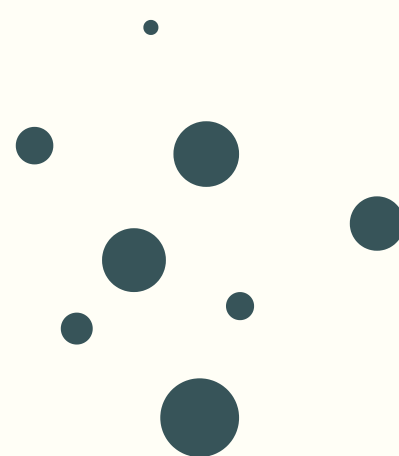
Úrad komisára pre deti navrhuje zaviesť pojem „dieťa bez rodičovskej starostlivosti“ a vytvoriť inštitút opatrovníka (blízkej osoby). Dieťa by nezostávalo v CDR (detskom domove), ale v internáte, pričom opatrovník by zabezpečoval sociálnu podporu a správu financií. Návrh zaviesť digitálnu Kartu identity dieťaťa (KID) pre deti bez rodičovskej starostlivosti. Tento mechanizmus by umožnil polícii, lekárom a školám okamžite identifikovať zodpovednú osobu.

Oblasť samospráv

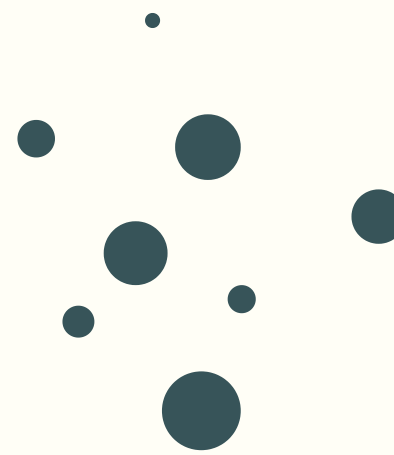
K odporúčaníu: Upraviť systém prerozdelenia podielových daní s ohľadom na cudzincov žijúcich na území samosprávy.

Podľa vyjadrení Ministerstva financií SR rezort registruje podnety republikových združení samospráv, najmä Únie miest Slovenska, na túto tému. MF SR je otvorené diskusii so samosprávou, podmienkou na prípadnú úpravu vzorca na prerozdelenie Dane z príjmov fyzických osôb je však poskytovanie štatistických údajov v štandardnom formáte zo strany Štatistického úradu SR. Podľa informácií z roka 2025, ktoré má MF SR k dispozícii, ŠÚ SR takými údajmi nateraz nedisponuje.

Aktuálne zásadnou bariérou z pohľadu MF SR pre zmenu v prerozdeľovaní podielových daní je absencia presných štatistických dát o počte a dislokácii cudzincov na území SR. MF SR avizuje rokovania na túto tému so zástupcami republikových združení samospráv i ŠÚ SR.

5. ZHRNUTIE A ANALÝZA HLAVNÝCH ZISTENÍ

Výskum, ktorý sme realizovali v mesiacoch február – jún 2025 formou pološtruktúrovaných výskumných rozhovorov, sa zameriaval najmä na tri oblasti, a to poskytované integračné služby, spolupráce a bariéry pri poskytovaní integračných služieb a začleňovaní cudzincov do spoločnosti.

Najčastejšie realizovanými integračnými službami boli poskytovanie informácií a rôznych typov poradenstva (najmä právne, sociálne, psychologické a pracovné), tlmočenie, sprevádzanie pri kontakte s úradmi a lekármi, organizovanie jazykových kurzov, pomoc pri začleňovaní detí do školského systému, pomoc pri zamestnávaní, pomoc s ubytovaním, organizovanie komunitných aktivít, systémové a advokačné činnosti. Typy integračných služieb poskytovaných MNO a samosprávami boli veľmi podobné, avšak samosprávy zvyčajne poskytovali komplex integračných služieb, zatiaľ čo MNO sa väčšinou špecializovali na konkrétnu oblasť. Samosprávy navyše realizovali koordinačné aktivity a prepájanie aktérov na úrovni mesta. Z hľadiska efektivity je dôležité, aby nedochádzalo k zbytočnej duplicite služieb a aby služby vychádzali z presných dát a z mapovania potrieb cudzincov, čím sa zabezpečí, že sa saturujú ich skutočné potreby.

Výrazný nárast v poskytovaní integračných služieb pre cieľovú skupinu cudzincov nastal po vypuknutí vojnového konfliktu na Ukrajine vo februári 2022. Počas výskumu realizovaného Centrom pre výskum etnicity a kultúry v rokoch 2020 – 2021[28] samosprávy väčšinou špecifické služby pre cudzincov neposkytovali. Väčšina samospráv až do vypuknutia konfliktu na Ukrajine nepociťovala otázku integrácie cudzincov ako problém, ktorý treba riešiť. Výnimku tvorili len samosprávy, do ktorých prichádzalo veľké množstvo pracovníkov z tretích krajín. Avšak príchod veľkého množstva ľudí z Ukrajiny utekajúcich pred vojnou vytvoril potrebu rýchleho riešenia ich integrácie. Z výskumu vyplynulo, že od vypuknutia konfliktu na Ukrajine nastal výrazný posun v poskytovaných službách od humanitárnej pomoci k službám dlhodobej integrácie.

Rozsah a kvalita poskytovaných služieb závisí v prvom rade od ich finančnej podpory. V súčasnosti je veľká časť integračných služieb poskytovaných MNO a samosprávami financovaná cez národný projekt Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín vrátane migrantov, ktorý končí v auguste 2026. Všeobecný trend je postupné znižovanie financií poskytovaných na služby integrácie cudzincov, čo spôsobilo postupné znižovanie množstva MNO poskytujúcich tieto služby. Znižovanie financií má za dôsledok filtráciu organizácií až nakoniec ostávajú najmä silní „hráči“, organizácie s kontinuitou a odbornými kapacitami.

Najväčší záujem, podľa odpovedí respondentov z prostredia samospráv aj MNO, bol o kurzy slovenského jazyka a právne poradenstvo. Jazykové kurzy súvisia napr. so záujmom o lepšie pracovné uplatnenie, ku ktorému je potrebná kvalitnejšia znalosť slovenského jazyka. To je signálom záujmu o trvalý život na Slovensku. Právne poradenstvo sa týka predovšetkým oblasti pobytového práva, zlučovania rodiny, či pracovnoprávných vzťahov. Jazykové kurzy boli aj medzi službami, ktoré respondenti považovali za nedostatočne pokryté, spolu s ďalšími, akými sú adaptačné triedy a podporné tímy na školách, služby hľadania zamestnania, prístup k aktuálnym informáciám, bývaniu a zdravotnej starostlivosti. Ide o služby, ktoré sú poskytované, ale dopyt po nich prevyšuje dostupné možnosti, respektíve v niektorých prípadoch (najmä pri bývaní a zdravotnej starostlivosti) odrážajú problém, ktorý trápi celú spoločnosť. Zároveň ich nedostupnosť vytvára bariéry pri integrácii.

Podľa záverov Správy Centra pomoci pre rodinu o službách poskytovaných ukrajinským odídencom v Trnave a analýzy potrieb 2024[29] sú pre odídencom z Ukrajiny najviac potrebné služby: zdravotnej starostlivosti, jazykových kurzov a finančnej podpory. Týka sa to rokov 2023 a 2024. V roku 2025 vo výskume realizovanom ÚSV ROS sa medzi najviac dopytovanými službami neobjavila finančná podpora, ale nahradila ju právna pomoc.

Ďalšou sledovanou oblasťou boli spolupráce. Spolupráce medzi MNO, samosprávami a štátom považujeme za nevyhnutné pre efektívne a cieleňé poskytovanie integračných služieb. Príkladom dobrej praxe spolupráce, v ktorom sa spájajú sily samosprávy, štátu aj MNO, sú podporné centrá pre cudzincov zriadené samosprávami. Respondenti si boli vedomí dôležitosti spolupráce a snažili sa nadväzovať spolupráce na všetkých úrovniach. Napriek tomu, že výsledok nebol vždy pozitívne hodnotený (najmä v prípade ochoty spolupráce zo strany štátnych inštitúcií), vnímame v tejto oblasti pozitívny posun a považujeme vzájomnú spoluprácu za najlepšiu cestu k efektívnej integračnej politike. Ako významnú hodnotili respondenti aj spoluprácu s medzinárodnými organizáciami UNICEF a UNHCR, ktoré poskytli finančné prostriedky a podporovali rôzne aktivity, napríklad tvorbu analýz a strategických dokumentov samospráv. Výsledkom snáh o koordináciu, výmenu informácií a skúseností medzi mestami aktívnymi v téme integrácie, je vznik Sieť Centier pre utečencov a cudzincov – Bezpečný bod. Nakoľko štát nepriniesol jasnú víziu rozvoja integračných aktivít na Slovensku, systém podpory sa začal formovať na úrovni samospráv a MNO a ďalšími krokmi bude jeho prenos a zakotvenie na úrovni štátnej politiky a podpory. Ide o proces tvorby systému „zdola hore“. MNO aj samosprávy sa snažia aj o spoluprácu so štátnymi inštitúciami za účelom riešenia konkrétnych problémov cieľovej skupiny, ako aj prenosu skúseností na národnú úroveň.

[28] Gallo Kriglerová, E. a kol. 2021. Slovensko a migrácia. Hľadanie ciest k spolužitiu. Bratislava: Centrum pre výskum etnicity a kultúry.

[29] Jančovičová, L. a kol. 2025. Správa Centra pomoci pre rodinu o službách poskytovaných ukrajinským odídencom v Trnave a analýza potrieb 2024.

Cudzinci pri integrácii čelia viacerým bariéram. Pri rozhovoroch so zástupcami MNO aj samospráv boli ako najzávažnejšie problémy z pohľadu cudzincov uvádzané nedostupnosť aktuálnych informácií (na jednom mieste, v rôznych jazykoch) a problémy spojené s rezerváciou termínu na oddeleniach cudzineckej polície. S viacerými bariérami sú spojené aj integrácia na trh práce a integrácia do škôl. Obmedzený je prístup k bývaniu a k zdravotnej starostlivosti. Tento problém však považujeme za hlbší a dotýkajúci sa aj majoritného obyvateľstva – či už ide o nedostatok nájomných bytov, vysoké ceny nájmu alebo nedostatok lekárov rôznych špecializácií. Osobitným problémom čelia zraniteľné skupiny osôb (ľudia v dôchodkovom veku, ľudia so zdravotným znevýhodnením a neplnoletí študenti z Ukrajiny). Tieto problémy súvisia s nedostupnosťou zdravotnej starostlivosti, sociálnych služieb a bývania. Osobitnou kapitolou sú deti so zdravotným postihnutím, ktoré si vyžadujú ešte špecifickejší prístup a služby vzhľadom na rečovú bariéru. Začlenenie sťažujú aj postoje majoritného obyvateľstva k cudzincom, v ktorých sa odráža nedôvera, obavy a konzervatívny prístup a celková zväčša negatívna komunikácia o téme.

Pre samosprávy a MNO bola najväčšou bariérou pri poskytovaní služieb nejasná vízia a smerovanie štátu v oblasti integrácie a absencia jasného rozdelenia kompetencií medzi rezortmi, pričom viackrát bola zdôraznená potreba zastrešenia témy integrácie jedným orgánom. Vyriešenie tohto problému považujeme za kľúčové. Ďalším problémom je aj nestabilita vo financovaní služieb a samosprávy upozorňovali aj na problém so získavaním aktuálnych dát o počte cudzincov na ich území, hlavne v prípade odídencov z Ukrajiny. Tieto zistenia z výskumných rozhovorov boli v súlade s výsledkami kontroly Najvyššieho kontrolného úradu zameranej na posúdenie účinnosti integračnej politiky SR z hľadiska kompetencií, nastavených postupov a realizovaných opatrení zverejnenej v roku 2025.[30]

V správe sa k pomenovaným problémom uvádza:

- Pre túto oblasť nie je určený jednotný orgán s jasne stanovenými kompetenciami, ktorý by zabezpečoval riadenie a koordináciu úloh.
- Integračná politika sa riadila viacerými strategickými materiálmi, opatrenia boli stanovené všeobecne, bez bližšej špecifikácie, časových rámcov.
- Nebola zabezpečená prepojenosť informačných systémov medzi dotknutými orgánmi s cieľom získavať aktuálne údaje.
- Formálne hodnotenie činnosti v podobe štatistického odpočtu, ktoré nadväzovalo na formálne stanovené úlohy, nedokázalo identifikovať a posúdiť úroveň, kvalitu a dopad realizovaných aktivít.
- Nastavené podmienky a procesy evidencie tolerovaných pobytov za účelom dočasného útočiska neumožňovali zo strany príslušných orgánov poskytovať údaje o reálnom počte odídencov, nachádzajúcich sa na území Slovenska.

K podobným záverom dospeli aj autori štúdie vychádzajúcej z výskumu Smart UA projekt – Mapovanie zúčastnených aktérov v oblasti bývania[31], kde kľúčovými odporúčaniami pre systémové riešenie sú:

- Celoštátna stratégia integrácie s jasne definovanými kompetenciami štátu, samospráv a organizácií
- Zabezpečenie udržateľného financovania

Súčasťou analýzy *Mozaika integrácie* sú aj odporúčania pre oblasť integrácie, ktoré vychádzajú z identifikovaných bariér a problémov.

Na viaceré z týchto bariér a potrebu ich riešenia MNO upozorňovali už v začiatkoch vojnového konfliktu na Ukrajine a s tým spojeným nárastom počtu cudzincov na území Slovenska v roku 2022 v publikácii *Integrácia ľudí z Ukrajiny*. [32] Môžeme konštatovať, že veľká časť z nich pretrváva naďalej.

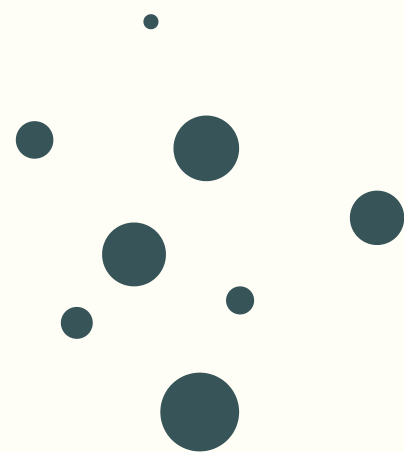
V samostatnej kapitole *Reakcie orgánov štátnej správy na problémy v oblasti integrácie cudzincov* uvádzame aj informácie o aktivitách zo strany orgánov štátnej správy smerujúcich k riešeniu daných problémov a zlepšeniu integrácie cudzincov, ktoré sa nám podarilo získať k termínu dokončenia analýzy. Viaceré bariéry, ktoré sme analýzou zistili, boli štátnymi orgánmi potvrdené a reflektované a aktuálne sa pripravujú čiastkové kroky na ich vyriešenie. Súčasnú aktivitu štátnych orgánov hodnotíme pozitívne a môže priniesť mnohé zlepšenia pre oblasť integrácie cudzincov. Avšak úloha vytvorenia systémového riešenia v podobe presného rozdelenia kompetencií a zodpovednosti zostáva stále otvorená, ako aj vypracovanie novej komplexnej stratégie pre oblasť integrácie.

[30] Najvyšší kontrolný úrad. 2025. *Správa o výsledku kontroly 2025 Integračná politika štátu*. Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky.

[31] Guráň, P. a kol. 2025. *SMART UA PROJEKT, mapovanie zúčastnených aktérov v oblasti bývania*.

[32] Centrum pre výskum etnicity a kultúry, Nadácia Milana Šimečku, Človek v ohrození, Liga za ľudské práva, Mareena. 2022. *Integrácia ľudí z Ukrajiny. Návrhy riešení Integracia-ľudi-z-Ukrajiny Navrhy-riešení.pdf*

6. ZÁVER

Výskum ukázal, že systém integračných služieb na Slovensku sa v posledných rokoch výrazne rozvinul, najmä v reakcii na príchod ľudí z Ukrajiny po roku 2022. MNO aj samosprávy poskytujú široké spektrum služieb, ktoré sú pre úspešnú integráciu kľúčové – od jazykového vzdelávania a právneho poradenstva až po podporu pri bývaní, zamestnávaní či začleňovaní detí do škôl. Napriek tomu zostáva dopyt po viacerých službách vyšší než ich dostupná kapacita, čo vytvára významné bariéry pre cudzincov.

Analýza potvrdila, že efektívna integrácia je podmienená nielen kvalitou služieb, ale aj fungujúcou spolupracou medzi MNO, samosprávami, štátom a medzinárodnými organizáciami. Pozitívnym trendom je vznik nových platforiem spolupráce, ako je Sieť Centier pre utečencov a cudzincov – Bezpečný bod, ktoré podporujú koordináciu a výmenu skúseností. Zároveň však pretrvávajú zásadné systémové nedostatky na úrovni štátu, najmä absencia jednotného orgánu zodpovedného za integráciu, nejasné kompetencie, nedostatočná dátová infraštruktúra a nestabilné financovanie služieb.

Bariéry, ktorým cudzinci čelia, ukazujú, že integrácia je komplexný proces presahujúci rámec jednotlivých inštitúcií. Osobitnú pozornosť si vyžadujú zraniteľné skupiny, pre ktoré sú existujúce prekážky ešte výraznejšie.

Zistenia analýzy potvrdzujú potrebu systémových zmien, ktoré MNO dlhodobo komunikujú: jasné riadenie integračnej politiky, stabilné financovanie, dostupné a aktuálne dáta, posilnenie jazykového vzdelávania, školských podporných mechanizmov a služieb zameraných na bývanie a zdravotnú starostlivosť.

Aktivity štátnych orgánov, ktoré sa začali realizovať v čase dokončovania analýzy, predstavujú krok správnym smerom, no ich úspech bude závisieť od toho, či sa podarí odstrániť kľúčové systémové prekážky a vytvoriť udržateľný, koordinovaný a dlhodobo financovaný systém integračnej politiky. Analýza tak poskytuje nielen obraz aktuálneho stavu, ale aj jasné východiská pre ďalšie strategické rozhodovanie v oblasti integrácie cudzincov na Slovensku.

Príloha 1: Zoznam respondentov pološtruktúrovaných výskumných rozhovorov

Názov	Typ respondenta	Zapojenie do NP Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín vrátane migrantov
Centrum pre výskum etnicity a kultúry	MNO	Nie
Človek v ohrození	MNO	Nie
Inklucentrum – Centrum inkluzívneho vzdelávania	MNO	Áno
IPčko	MNO	Áno
Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)	MNO	Nie
Mareena	MNO	Nie
Nitrianska komunitná nadácia	MNO	Áno
Pokoj a dobro – pomoc núdzným	MNO	Áno
Slovenský Červený kríž	MNO	Áno
Slovenská humanitná rada	MNO	Áno
Slovenská katolícka charita	MNO	Áno
Tenenet	MNO	Áno
Banská Bystrica	samospráva	Nie
Bratislava	samospráva	Áno
Bratislava – mestská časť Ružinov	samospráva	Áno
Košice	samospráva	Áno
Košický samosprávny kraj	samospráva	Nie
Michalovce	samospráva	Áno
Nitra	samospráva	Áno
Prešov	samospráva	Áno
Trnava	samospráva	Áno
Žilina	samospráva	Áno
MŠVVaM SR	inštitúcia	Nie
Národný inštitút vzdelávania a mládeže (NIVAM)	inštitúcia	Nie
Regionálny úrad školskej správy v Bratislave	inštitúcia	Nie
Úrad komisára pre deti	inštitúcia	Áno

Príloha 2: Protokol pre samosprávy

Skúsenosti v oblasti poskytovania integračných služieb

- Aké cudzinecké komunity existujú na vašom území? (doplňujúca otázka: sú k dispozícii nejaké štatistické údaje o počte a pôvode cudzincov?)
- Aké služby v oblasti integrácie poskytujete? (doplňujúca otázka: Boli nejakým spôsobom mapované potreby cudzincov? Uskutočnil sa napríklad nejaký prieskum v tejto oblasti?)
- Kto má u vás na starosti problematiku integrácie cudzincov? Existujú samostatné pozície alebo je to pridružené niekde?
- O ktoré služby je najväčší záujem? (a ktoré skupiny cudzincov ich využívajú)
- Ktoré aktivity/služby na podporu integrácie chýbajú, prípadne nepokrývajú dopyt?
- Akým spôsobom cudzincom poskytujete informácie?

Spolupráca s ďalšími inštitúciami/organizáciami/samosprávami

- Máte vytvorené strategické dokumenty týkajúce sa integrácie cudzincov? (doplňujúce otázky: Ako vyzeral proces ich prípravy? Kto bol do neho zapojený?)
- Ak nemajú integračnú stratégiu: Je táto problematika rozpracovaná v nejakých iných dokumentoch?
- S akými štátnymi inštitúciami spolupracujete v oblasti integrácie?
- Ako vyzerá spolupráca s VÚC?
- Spolupracujete s MNO? Čo je obsahom tejto spolupráce?
- Kto inicioval komunikáciu a spoluprácu?
- Spolupracujete aj so zamestnávateľmi a školami na vašom území?

Problémy/bariéry

- S akými prekážkami sa pri svojej práci stretávate?
- Čo vnímate ako najťažšie na tejto práci?

Ciele/Ideálny stav

- Ako by mal podľa Vás ideálne fungovať systém integračných služieb?
- Aká by mala byť úloha samospráv v oblasti integrácie?
- Ako vnímate úlohu štátu? Akú úlohu by mali plniť MNO?
- Čo by bolo potrebné spraviť, aby sme dosiahli želaný stav?

Príloha 3: Protokol pre MNO

Skúsenosti v oblasti poskytovania integračných služieb

- Aké služby v oblasti integrácie poskytujete?
- Kto najviac využíva tieto služby?
- O ktoré služby je najväčší záujem zo strany cieľovej skupiny?
- Ktoré aktivity/služby na podporu integrácie chýbajú, prípadne nepokrývajú dopyt?

Spolupráca s ďalšími inštitúciami/organizáciami

- S akými ďalšími MNO spolupracujete?
- Ako vyzerá Vaša spolupráca so samosprávami? S ktorými samosprávami spolupracujete?
- Kto inicioval komunikáciu a spoluprácu?
- S akými štátnymi inštitúciami spolupracujete? Čo je obsahom tejto spolupráce?

Problémy/bariéry

- S akými prekážkami sa pri svojej práci stretávate?
- Čo vnímate ako najťažšie na tejto práci?

Ciele/Ideálny stav

- Aká by mala byť úloha štátu a aká by mala byť úloha MNO a samospráv v oblasti integrácie príslušníkov tretích krajín?
- Čo by bolo potrebné spraviť, aby sme dosiahli želaný stav?

Príloha 4: Štatistický prehľad platných pobytov štátnych príslušníkov tretích krajín na území SR k dátumu 31. 10. 2025 v členení podľa druhu pobytu (zdroj ÚHCP):

Štát	Prechodný pobyt	Tolerovaný pobyt	Trvalý pobyt	Spolu
Spolu	112928	137556	45619	296103
Ukrajina	52366	136749	17266	206381
Srbská republika	12724	0	2942	15666
Vietnamská socialistická republika	7115	19	4785	11919
Ruská federácia	4086	443	4303	8832
Indická republika	6895	10	441	7346
Gruzínsko	4000	28	252	4280
Čínska ľudová republika	1107	9	2305	3421
Severomacedónska republika	2046	0	1032	3078
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	185	3	2346	2534
Filipínska republika	1909	0	235	2144
Kirgizská republika	1945	4	69	2018
Uzbecká republika	1910	14	57	1981
Bieloruská republika	1376	40	367	1783
Kórejská republika	841	0	770	1611
Kazašská republika	1254	9	304	1567
Turecká republika	1005	9	543	1557
Spojené štáty americké	395	25	963	1383
Moldavská republika	1231	33	110	1374
Bosna a Hercegovina	1016	0	300	1316
Indonézska republika	1228	0	68	1296
Albánska republika	913	0	329	1242
Izraelský štát	737	14	385	1136
Íránska islamská republika	549	3	565	1117
Nepálska federatívna demokratická republika	1093	0	21	1114
Thajské kráľovstvo	593	0	437	1030
Azerbajdžanská republika	709	25	103	837
Egyptská arabská republika	211	14	341	566
Arménska republika	259	33	179	471
Sýrska arabská republika	204	1	248	453
Brazílska federatívna republika	143	1	187	331
Afganská islamská republika	117	6	203	326
Nigérijská federatívna republika	150	16	151	317
Spojené štáty mexické	90	0	226	316
Zimbabwejská republika	283	0	9	292
Oblasti inde nešpecifikované - Kosovo	165	0	106	271
Japonsko	150	0	119	269
Kanada	98	1	159	258
Tretie krajiny so súčtom menej ako 250 pobytov	1830	47	2393	4270

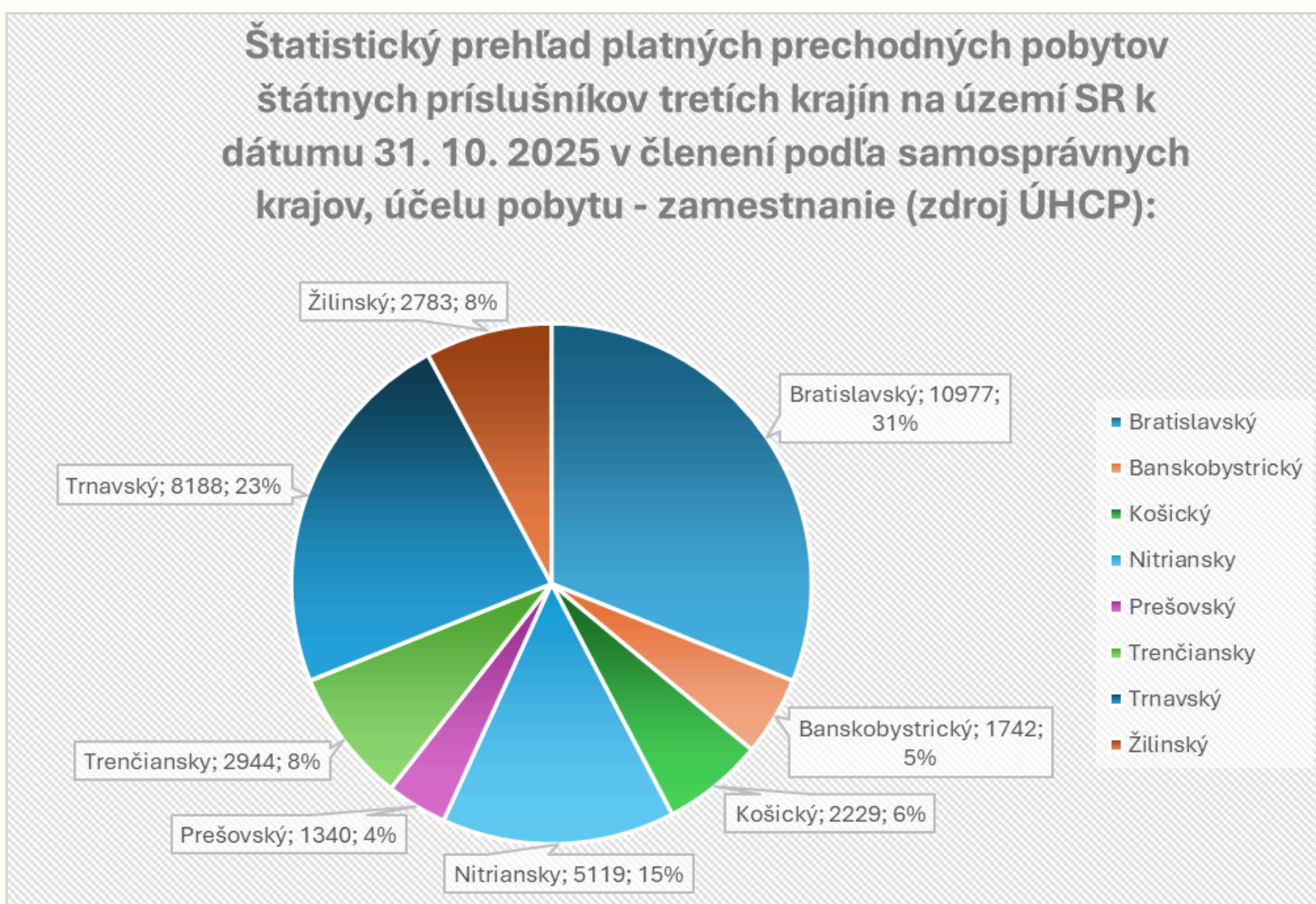
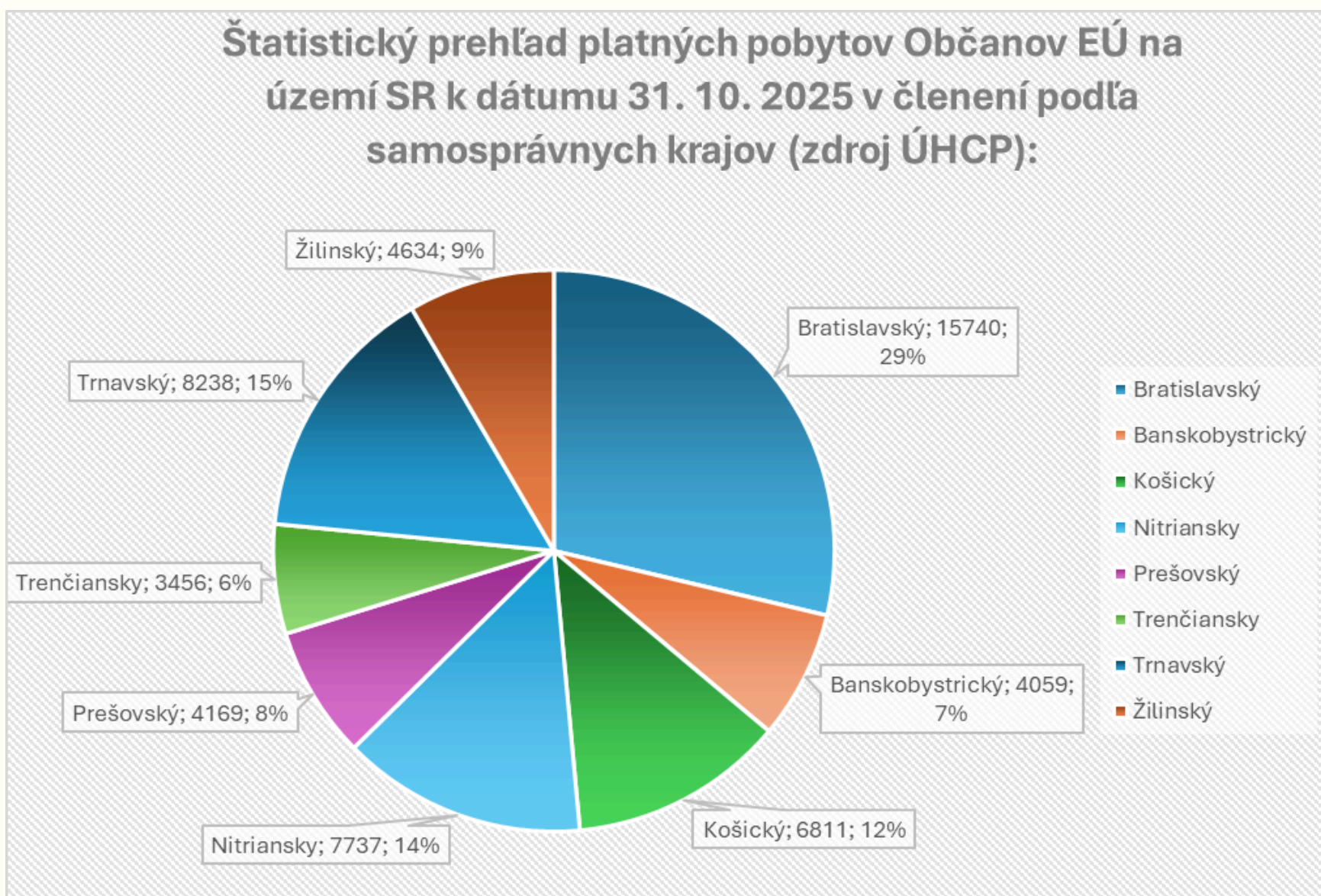
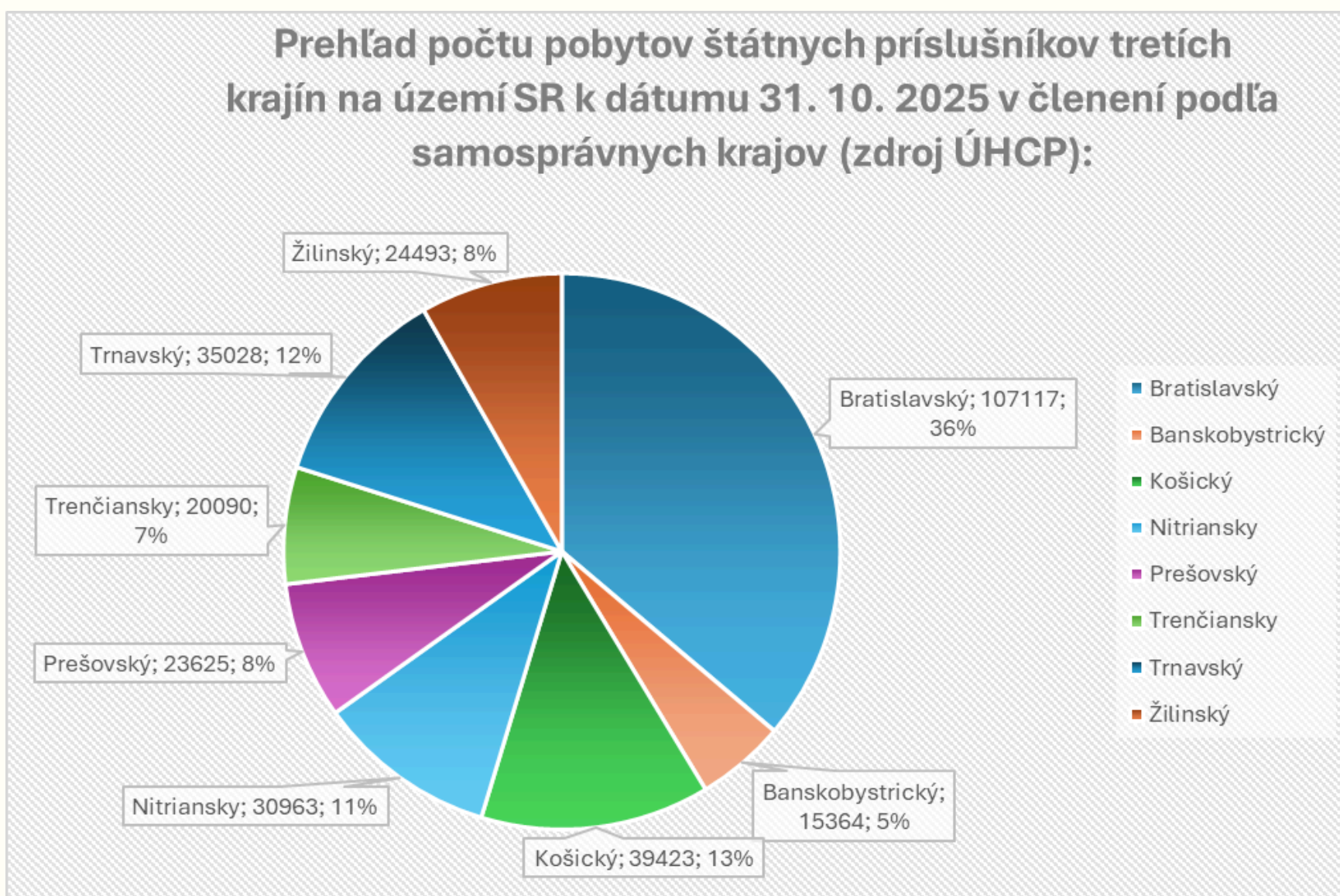
Príloha 5: Štatistický prehľad platných pobytov Občanov EÚ na území SR k dátumu 31. 10. 2025 v členení podľa druhu pobytu (zdroj ÚHCP):

Štát	Tolerovaný pobyt	Trvalý pobyt	Spolu
Spolu	3	54841	54844
Česká republika	0	12289	12289
Maďarsko	0	9676	9676
Rumunsko	0	6391	6391
Poľská republika	0	5973	5973
Nemecká spolková republika	0	4442	4442
Talianska republika	1	3367	3368
Rakúska republika	0	2550	2550
Bulharská republika	0	1528	1528
Francúzska republika	0	1464	1464
Španielske kráľovstvo	1	1082	1083
Chorvátska republika	0	1061	1061
Grécka republika	0	671	671
Holandské kráľovstvo	0	619	619
Portugalská republika	0	463	463
Nórske kráľovstvo	0	420	420
Švédске kráľovstvo	0	406	406
Slovinská republika	0	390	390
Belgické kráľovstvo	0	383	383
Írsko	0	363	363
Lotyšská republika	1	282	283
Švajčiarska konfederácia	0	269	269
Litovská republika	0	209	209
Dánske kráľovstvo	0	199	199
Fínska republika	0	110	110
Estónska republika	0	72	72
Maltská republika	0	59	59
Cyperská republika	0	58	58
Islandská republika	0	30	30
Luxemburské veľkovojevodstvo	0	13	13
Lichtenštajnské kniežatstvo	0	2	2

Príloha 6: Štatistický prehľad platných prechodných pobytov štátnych príslušníkov tretích krajín na území SR k dátumu 31. 10. 2025 v členení podľa účelu pobytu – zamestnanie (zdroj ÚHCP):

Štát	Zamestnanie § 23 ods. 1	Zamestnanie § 23 ods. 2	Spolu
Spolu	33933	1389	35322
Ukrajina	8962	880	9842
Indická republika	5940	128	6068
Srbská republika	2769	18	2787
Filipínska republika	1830	2	1832
Uzbecká republika	1688	8	1696
Kirgizská republika	1414	14	1428
Indonézska republika	1212	2	1214
Gruzínsko	1169	8	1177
Nepálska federatívna demokratická republika	1082	0	1082
Vietnamská socialistická republika	1015	2	1017
Moldavská republika	822	9	831
Thajské kráľovstvo	578	1	579
Severomacedónska republika	568	1	569
Kazašská republika	515	22	537
Bieloruská republika	435	46	481
Bosna a Hercegovina	470	7	477
Ruská federácia	368	106	474
Azerbajdžanská republika	460	6	466
Turecká republika	449	15	464
Čínska ľudová republika	352	4	356
Kórejská republika	316	4	320
Zimbabwejská republika	249	0	249
Albánska republika	125	2	127
Tadžická republika	103	1	104
Egyptská arabská republika	90	2	92
Sýrska arabská republika	49	19	68
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	66	0	66
Japonsko	48	4	52
Kolumbijská republika	49	1	50
Oblasti inde nešpecifikované - Kosovo	49	1	50
Spojené štáty americké	47	3	50
Tretie krajiny so súčtom menej ako 50 prechodných pobytov za účelom zamestnania	644	73	717

Príloha 7: Grafy Prehľad pobytov podľa samosprávnych krajov

Použité zdroje

Centrum pre výskum etnicity a kultúry, Nadácia Milana Šimečku, Človek v ohrození, Liga za ľudské práva, Mareena. 2022. Integrácia ľudí z Ukrajiny návrhy riešení.

Dostupné na: [Integracia-ludi-z-Ukrajiny_Navrhy-rieseni.pdf](#)

Cestovná mapa riadenej migrácie v Košickom kraji (Regionálna integračná koncepcia). 2015.

Dostupné na: [https://www.kosickazupa.sk/files/obsahy-stranok/uradna-tabula-\(obsah\)/phsr-ksk-na-roky-2016--2022---dokumenty/2025-04-11-144604-priloha_12_cestovna_mapa_riadenej_migracie_v_kosickom_kraji.pdf](https://www.kosickazupa.sk/files/obsahy-stranok/uradna-tabula-(obsah)/phsr-ksk-na-roky-2016--2022---dokumenty/2025-04-11-144604-priloha_12_cestovna_mapa_riadenej_migracie_v_kosickom_kraji.pdf)

Czikková, L., Mačáková, S. 2018. Hodnotiaca správa integrácie cudzincov v meste Košice. Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín v meste Košice, 2018. ETP Slovensko.

Dostupné na: https://etp.sk/wp-content/uploads/2018/11/Audit_Report_Kosice_SK.pdf

Gallo Kriglerová, E., Kadlečíková, J., Holka Chudžíková, A., Píšová, M. 2021. Slovensko a migrácia hľadanie ciest k spolužitiu. Bratislava: Centrum pre výskum etnicity a kultúry.

Guráň, P., Fero, M., Ryšavá, D., Diener, L. 2025. SMART UA PROJEKT, mapovanie zúčastnených aktérov v oblasti bývania. Trnava: Katedra sociológie Trnavskej univerzity.

Hlinčíková, M., Sekulová, M. 2015. Integrácia ľudí s medzinárodnou ochranou na Slovensku: Hľadanie východísk. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky.

Inklucentrum. Program STRONG psychosociálna podpora detí.

Dostupné na: <https://inklucentrum.sk/event/program-strong-psychosocialna-podpora-deti-2/> (citované 2026-03-11)

isamosprava. 2025. Novela zákona o pobyte cudzincov.

Dostupné na: <https://www.isamosprava.sk/clanky/novela-zakona-o-pobyte-cudzincov> (citované 2026-03-11)

Jančovičová, L., Santiuste, M., D'Agnelli, D., Girášek, P., Konigová, K., Komissar, V., Ciutti, M. 2025. Správa Centra pomoci pre rodinu o službách poskytovaných ukrajinským odídencom v Trnave a analýza potrieb 2024.

Kadlečíková, J., Vigoda, V. Rozumne o migrácii. Manuál pre organizátorov verejných podujatí. Bratislava: Centrum pre výskum etnicity a kultúry, Slovenská debatná asociácia.

Kolektív autorov. 2018. Koncepcia integrácie cudzincov v meste Košice. Integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín v meste Košice, 2018. ETP Slovensko.

Dostupné na: https://etp.sk/wp-content/uploads/2019/02/Kosice-City-Integration-Agenda_SK.pdf

Kolektív autorov. 2021. Z cudzincov domáci: Ako na integráciu v samospráve. KapaCITY: Zistenia z projektu. Nadácia Milana Šimečku, Liga za ľudské práva, Centrum pre výskum etnicity a kultúry, Marginal.

Letavajová, S., Chlebcová Hečková, A., Krno, S, Bošelová, M. 2020. Novodobé migrácie vo verejnej, mediálnej a politickej diskusii. Nitra: Filozofická fakulta Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre.

Liga za ľudské práva. KapaCITY – podpora integrácie cudzincov na lokálnej úrovni.

Dostupné na: <https://www.hrl.sk/sk/co-robime/projekty/aktualne-projekty/kapacity-podpora-integracie-cudzincov-na-lokalnej-urovni-> (citované 2026-02-24)

Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) Slovensko. Základné pojmy v oblasti migrácie a integrácie cudzincov.

Dostupné na: [Pojmy o migrácií - Medzinárodná organizácia pre migráciu \(IOM\) Slovensko](#) (citované 2026-03-20)

Mesto Prievidza. 2015. Projekt BUK v Prievidzi. Dostupné na: <https://prievidza.sk/projekt-buk-v-prievidzi/#:~:text=Mesto%20Prievidza%20bolo%20zaraden%C3%A9%20do%20pilotnej%20sch%C3%A9my,Budovanie%20kapac%C3%ADt%20na%20%C3%BArovni%20miestnej%20%C3%BAzemnej%20samospr%C3%A1vy%2C> (citované 2026-03-21)

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR. 2025. Analýza Integrácia detí a žiakov z Ukrajiny do slovenského vzdelávacieho systému 2025.

Dostupné na: <https://ukrajina.minedu.sk/data/att/81f/35084.3b3c7f.pdf>

Ministerstvo vnútra SR. 2026. Ministerstvo vnútra úspešne rieši dlhodobé problémy cudzineckej polície – strategické kroky prinášajú výsledky.

Dostupné na: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=ministerstvo-vnutra-uspesne-riesi-dlhodobe-problemy-cudzineckej-policie-strategicke-kroky-prinasaju-vysledky> (citované 2026-03-12)

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. 2025. Národná stratégia Slovenskej republiky k riadeniu azylu a migrácie.

Dostupné na: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/30862/1> (citované 2026-03-12)

Ministerstvo vnútra SR. Oblasti krízového riadenia.

Dostupné na: <https://www.minv.sk/?okr> (citované 2026-03-12)

Ministerstvo vnútra SR. 2025. Personálne kapacity cudzineckej polície sa navýšia o stovku zamestnancov.

Dostupné na: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=personalne-kapacity-cudzineckej-policie-sa-navysia-o-stovku-zamestnancov> (citované 2026-03-16)

Ministerstva vnútra SR. Ročenky.

Dostupné na: <https://www.minv.sk/?rocenky> (citované 2026-03-12)

Ministerstvo zdravotníctva SR. Pomoc Ukrajine.

Dostupné na: <https://www.health.gov.sk/?pomoc-ukrajine> (citované 2026-03-16)

MY Nitra. 2020. Služby COMIN využilo počas troch mesiacov činnosti 38 cudzincov.

Dostupné na: <https://my.sme.sk/nitra/c/sluzby-comin-vyuzilo-pocas-troch-mesiacov-cinnosti-38-cudzincov> (citované 2026-03-11)

Najvyšší kontrolný úrad. 2025. Správa o výsledku kontroly 2025 Integrovaná politika štátu.

Dostupné na: [Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky](#)

Najvyšší kontrolný úrad. 2025. Správa o výsledku kontroly 2025 Vzdelávanie detí cudzincov v slovenských školách. Dostupné na: <https://www.nku.gov.sk/documents/d/nku/vzdelavanie-deti-cudzincov-v-slovenskych-skolach-pdf>

Oriešková, L., Milla, M., Filčáková, A. 2022. Aj my sme tu doma. Inštruktážny materiál. Vzdelávanie o migrácii s aktivitami a videami. Bratislava: Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)

Slovenská katolícka charita. EMOGYM.

Dostupné na: <https://emogym.sk/> (citované 2026-03-11)

Vizum.sk. 2025. Migračné a vízové poradenstvo. Cudzinecká polícia plánuje zvýšiť kapacity.

Dostupné na: <https://vizum.sk/cudzinecka-policia-planuje-zvysit-kapacity/> (citované 2026-03-16)

